

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Eliisa Räsänen

Suomen keihäskarju ja neiti huoleton

Huippu-urheilijoiden sukupuolirepresentaatiot iltapäivälehdissä

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Digitaalisen median pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2021

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Eliisa Räsänen	
Tutkielman nimi:	Suomen keihäsakarju ja neiti huoleton : Huippu-urheilijoiden sukupuolirepresentaatiot Iltapäivälehdissä	
Tutkinto:	Filosofian maisteri	
Oppiaine:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma Digitaalinen media	
Työn ohjaaja:	Tanja Sihvonen	
Valmistumisvuosi:	2021	Sivumäärä: 90

TIIVISTELMÄ:

Sukupuoli on ollut jo pitkään paljon tutkittu ja keskusteltu aihe mediaurheilussa. Feministisen mediaurheilun tutkimuksen tavoitteena ja innostajana on ollut pyrkimys yhdenvertaisen urheilu- ja liikuntaperinteen saavuttamisesta. Osa tutkijoista uskoo urheilujournalismin tasa-arvoistuneen, mutta yhteiskunnallinen keskustelu nostaa esiin jatkuvasti uusia sukupuoliin liittyviä epäkohtia urheilussa. Urheilun keskustelukulttuurin keskiössä on media, sillä sille on yhteiskunnassa uskottu rooli urheilun tapahtumien ja taustojen välittäjänä. Mediaurheilun kuluttajat eivät ole eristettyinä muusta yhteiskunnasta, joten median välittämä kuva sukupuolista urheilussa vaikuttaa mielikuviin sukupuolista ylipäänsä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten sukupuolta representoidaan suomalaisia huippu-urheilijoita käsittelevissä lehtijutuissa Iltä-Sanomien ja Iltalehden urheilusivuilla. Urheilulajeista tarkastellaan yleisurheilua sekä maastohiihtoa. Tavoitetta lähestytään monimenetelmällisesti hyödyntäen sekä määrällistä että laadullista tutkimustapaa. Määrällisen ja laadullisen sisällönanalyysin avulla hahmotetaan aineiston kokonaiskuvaa ja sen painopisteitä, jonka jälkeen representaatioiden analyysin avulla syvennytään laadulliseen tarkasteluun yhteiskunnallisesta, feministisen mediatutkimuksen näkökulmasta. Laadullinen analyysi keskittyy erityisesti siihen, millaisista osatekijöistä representaatiot muodostuvat ja miten sukupuoli vaikuttaa huippu-urheilusta kertovaan uutisointiin. Aineistossa toistuvia rooleja olivat sankarin, epäonnistujan, tunteellisen, ikääntyvän tai nuoren, hauskuuttajan, kauneusihanteen, perheenjäsenen tai puolison sekä huippu-urheilijan roolit.

Tutkimustulokset osoittavat, että Iltä-Sanomien ja Iltalehden maastohiihdosta ja yleisurheilusta kertova urheilujournalismi on melko sukupuolittunutta. Määrällisesti naisten ja miesten urheilusta kirjoitetaan lähes saman verran, mutta sukupuolen representaatioissa on selkeitä eroavaisuuksia. Sukupuolta representoidaan urheilujournalismissa nojaten stereotyyppisiin käsityksiin niin sukupuolista ylipäänsä kuin naiseudesta ja miehuudesta sekä feminiinisyydestä ja maskuliinisuudesta. Merkittävin sukupuolittuneisuus liittyi siihen tapaan, jolla urheilijoita kuvattiin. Urheilijan onnistumisista kertovat uutiset kuvasivat miesurheilijaa sankarina ja naisurheilijaa urheilijana. Tunteisiin viittaava uutisointi taas kuvasi miesurheilijaa aggressiivisena ja naisurheilijaa herkkänä. Perherooliin sekä ulkonäköön viitattiin tavallisemmin naisurheilijan kuin miesurheilijan kohdalla. Väheksyvä puhe urheilussa ei kuitenkaan kohdistu vain naisiin ja vähemmistöihin vaan myös miehiin, ja ylläpitää todellisuutta tietynlaisista naiseuden ja miehuuden sekä maskuliinisuuden ja feminiinisyyden normeista rajoittaen samalla joidenkin ihmisryhmien toimintaa urheilussa. Median edustajien voidaan tutkimustulosten perusteella sanoa paitsi ylläpitävän sukupuolittunutta keskustelukulttuuria urheilussa, myös esimerkiksi kannustavan siihen.

AVAINSANAT: representaatio, feministinen mediatutkimus, sukupuoli, mediaurheilu, urheilujournalismi

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen tavoite	7
1.2	Tutkimusaineisto	10
1.3	Tutkimusmenetelmät	12
2	Mediaurheilu ja urheilujournalismi	17
2.1	Mediaurheilun käsite	17
2.2	Urheilujournalismi ja sen toimijat	19
3	Sukupuolen representaatio feministisessä mediatutkimuksessa	23
3.1	Feministinen mediatutkimus	23
3.2	Feministinen urheilututkimus	25
3.3	Representaation käsite	28
3.4	Sukupuoli mediaurheilussa	31
4	Sukupuolen representaatiot huippu-urheilua käsittelevissä journalistisissa teksteissä	35
4.1	Urheilu-uutisten määrällinen ja laadullinen sisällönanalyysi	35
4.2	Representaatioiden laadullinen analyysi	41
4.2.1	Urheilija kansallissankarina	42
4.2.2	Epäonnistunut urheilija	48
4.2.3	Tunteellinen urheilija	51
4.2.4	Ikääntyvä tai nuori urheilija	59
4.2.5	Urheilija hauskuuttajana tai kauneusihanteena	64
4.2.6	Urheilija perheenjäsenenä	68
4.2.7	Huippu-urheilijan representaatio	70
4.3	Yhteenveto	72
5	Päätäntö	76
	Lähteet	83

Kuvat

Kuva 1. Iivo Niskanen Pyhäjärven SM-hiihdoissa (IS/Saukkomaa, 2021).	44
Kuva 2. Joni Mäki hiihdon MM-kilpailuissa (IL/AOP, 2021).	47
Kuva 3. Toni Kuusela yleisurheilun Suomi-Ruotsi –maaottelussa (IL/ Kanerva, 2020).	54
Kuva 4. Johanna Matintalo hiihdon MM-kilpailuissa (IL/Liesimaa, 2021).	56
Kuva 5. Suomen joukkue 10 kilometrin MM-hiihtokilpailussa (IL/Liesimaa, 2021).	61
Kuva 6. Uutisen kuvituskuvana Iivo Niskanen SM-hiihdoissa (IL/ Saarinen, 2021).	69

Kuviot

Kuvio 1. Maastohiihdosta kertovien uutisten jakautuminen aineistossa.	37
Kuvio 2. Yleisurheilusta kertovien uutisten jakautuminen aineistossa.	37
Kuvio 3. Laadullisten analyysiluokkien osuudet maastohiihdosta kertovissa uutisissa.	39
Kuvio 4. Laadullisten analyysiluokkien osuudet yleisurheilusta kertovissa uutisissa.	40

1 Johdanto

Kansallissankareita. Rohkeita, uutteria, seksikkäitä, voimakkaita ja ennen kaikkea sisukkaita. Tällaisia ovat suomalaisten tuntemat huippu-urheilijat. Nämä samat huippu-urheilijat ovat kuitenkin myös lampaita, epäonnistujia sekä kisaturisteja. Media on tuottanut uusia, urheilijoita kuvaavia ilmauksia jo vuosikymmenten ajan. Etenkin keltaisen lehdistön toimittajat leikittelevät aktiivisesti sanavalinnoilla ja kielikuvilla rakentaen mielikuvia niin urheilusta kuin urheilijoista. Se, millaisena urheilijana ja ihmisenä pidämme Tero Pitkämäkeä, Iivo Niskasta tai Krista Pärmäkoskea on pitkälti median aikaansaamaa. Lukuisat artikkelit, otsikot, kuvat ja haastattelut ovat muovanneet meidän, urheilua seuraavan yleisön käsitystä siitä, millaisia ovat maamme edustavat huippu-urheilijat ja mitä rooleja tai kuvauksia heihin assosioimme.

Tutkimusten mukaan (Rowe, 2004, s.280) urheilija tulee tavallisimmin mediassa kategorisoiduksi sukupuolensa mukaan. Naisurheilijoita kuvataan urheilijaroolinsa lisäksi tai sen sijaan äiteinä, vaimoina, sisarina tai kaunottarina (Pirinen, 2006; Hargreaves & Anderson, 2014; Bruce ja muut, 2010). Miesurheilijaa taas tyypillisesti kuvataan kilpailullisena, aggressiivisena tai vaihtoehtoisesti hauskuuttajan roolissa (Eerola, 2014; Aho ja muut, 2020). Mediaurheilun, eli tiedotusvälineiden välittämän urheilun voidaan siis sanoa olevan sukupuolittunutta. Tämä sukupuolittuneisuus on ollut jo pitkään tutkimustuloksena feministisissä mediaurheilun tutkimuksissa niin Suomessa kuin kansainvälisesti (Pirinen, 2006; Hargreaves & Anderson, 2014; Bruce ja muut, 2010), mutta silti se nostaa yhä päätään niin tutkimusten kuin yhteiskunnallisen keskustelun aiheena. Esimerkiksi naisurheilun asemaa mediassa kriittisesti tarkastelleet Itkonen ja muut (2008) sekä Pirinen (2006), Hargreaves ja Anderson (2014) ja Bruce ja muut (2010) toteavat, että mediassa naisurheilija kuvataan ensisijaisesti naisena ja vasta toissijaisesti urheilijana. Osa mediaurheilun tutkijoista puolestaan näkee urheilujournalismin selkeästi tasa-arvoistuneen ja kehittyneen. Kaivosaaari (2017, s. 94) esittää, että urheilujournalismin epätasa-arvoa tuottavia esityksiä tarkastelemalla oikeastaan vain rakennetaan ja vahvistetaan tätä epätasa-arvoista todellisuutta.

Urheilun ja mediaurheilun sukupuolittuneisuutta ylläpitää myös kilpaurheilua järjestävien tahojen kilpasarjajaottelu ihmisen kaksijakoisena ymmärretyn sukupuolen mukaan. Tämä jaottelu on myös hyvin pitkälti määritelty sen, millaisia lajeja yhteiskunnassa perinteisesti pidetään maskuliinisina ja millaisia taas feminiinisinä. Urheiluun liitetyt stereotyyptit maskuliinisuudesta ja feminiinisydestä vaikuttavat Itkosen ja muiden (2008) mukaan myös siihen, miten nais- ja miesurheilijoista uutisoidaan ja keskustellaan. Feminiinisyttä ja maskuliinisuutta myös usein käsitellään urheilussa naiseuden ja mieheyden synonyymeina, mikä lisää vastakkainasettelua ja asettaa raameja miehenä tai naisena olemiselle (Aho ja muut, 2020, s. 2). Mitä tulee yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen kontekstiin, on urheilulla suomalaisessa yhteiskunnassa merkittävä rooli. Suomalaisia pidetään (Mäkinen ja muut, 2018) perinteisesti intohimoisena urheilukansana ja urheilua seurataan tiiviisti niin paikan päällä katsomoissa ja stadioneilla kuin median välityksellä. Urheilujournalismi siis välittää tietoa ja tunteita urheilun parista ja toimii myös olennaisena mielikuvien luojana kuluttajilleen. Keskustelukulttuuri, jota media ylläpitää urheilussa heijastuu usein myös kotikatsomoihin ja mediaurheilun kuluttajille.

Niin urheilun kuin mediaurheilun sukupuolijakautukset ovat olleet paljon tapetilla viimeisten vuosien aikana. Perinteistä sukupuolijakoa kilpailutapahtumissa on alettu kyseenalaistaa, sillä sen on esitetty estävän yhdenvertaisuuden toteutumisen urheilussa. Kuten usein feministisillä tutkimuksilla, myös tällä tutkimuksella voidaan nähdä olevan poliittinen pyrkimys. Pyrkimyksenä on edistää tasa-arvoa urheilussa, joka on yhteiskunnan osa-alueista selkeästi jäänyt jälkeen muista etenkin sukupuolittuneen rakenteensa vuoksi. Medialla on keskeinen rooli ja valta-asema mielikuvien rakentajana yhteiskunnassa, joten sen toiminnan kriittinen arviointi on paikallaan. Median valinnoilla voidaan sanoa myös olevan konkreettisia vaikutuksia urheilun ja yksittäisten urheilijoiden arvostukseen. Tämä tutkimus osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun siitä, miten sukupuolta konstruoidaan urheilu-uutisissa. Mediaurheilun kuluttajat eivät ole eristettyinä muusta yhteiskunnasta, joten tapa, jolla media rakentaa mielikuvia sukupuolista urheilussa, vaikuttaa ihmisten mielikuviiin sukupuolista ylipäänsä.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoite on selvittää, miten sukupuolta representoidaan suomalaisia huippu-urheilijoita käsittelevissä lehtijutuissa Ilta-Sanomien ja Iltalehden verkkoversioiden urheilusivuilla. Representaatioita tarkastellaan sekä määrällistä että laadullista tutkimustapaa hyödyntäen. Määrällisen tarkastelun avulla selvitän, miten representaatioiden painopisteet jakautuvat aineistossa miesten urheilusta kertovien ja naisten urheilusta kertovien artikkeleiden välillä. Laatu taas tarkastelen, jotta saan selville millä tavalla suomalaisista huippu-urheilijoista kirjoitetaan ja miten sukupuolta lehtijutuissa tuotetaan. Analyysissa vertailen lisäksi sitä, kuinka suuri osa aineiston artikkeleista käsittelee miesten ja kuinka suuri osa naisten urheilua ja miten representaatiot laadullisesti eroavat toisistaan sukupuolen näkökulmasta. Tutkimuksen lopuksi pohdin selvittämäni yhteiskunnallisessa kontekstissa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten representaatiot jakautuvat miesten urheilusta ja naisten urheilusta kertovien artikkeleiden välillä Iltalehden ja Ilta-Sanomien urheilusivuilla?
2. Millaisista osatekijöistä huippu-urheilijoiden representaatiot muodostuvat?
3. Miten sukupuoli vaikuttaa huippu-urheilusta kertovaan uutisointiin?

Jotta tutkimuksen tavoitteen saavuttaminen olisi mahdollista, tarkastelen tutkimusaineistoa muotoilemieni kysymysten valossa. Määrällistä ja laadullista tutkimustapaa hyödynnän aineiston analysointiin rinnakkain aloittaen aineiston luokittelusta ryhmiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Tämän jälkeen päästään kiinni määrälliseen tarkasteluun, jonka apuna hyödynnän ensimmäistä tutkimuskysymystä. Aineisto koostuu iltapäivälehtien verkkoversioiden urheilu-uutisista ja -artikkeleista, joita kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimusmenetelmän avulla tarkastelemalla voidaan antaa arvioita sukupuolirepresentaatioiden painopisteistä iltapäivälehdissä. Määrällisenä tutkimusmenetelmänä hyödynnän kvantitatiivista sisällön analyysia eli sisällön erittelyä laskemalla ai-

neistosta jaottelemiani ryhmiä, ja vertailemalla näitä määriä keskenään. Analyysin laadullisen tarkastelun apuna puolestaan hyödynnän erityisesti toista tutkimuskysymystä. Kysymykseen aion vastata tutkimalla tarkemmin uutisten ja artikkeleiden sisältöä, kuten niissä tehtyjä sana- ja kuvavalintoja, otsikkotason nostoja ja näkökulmavalintoja. Tutkimusmenetelmänä hyödynnän representaatioiden analyysia. Kolmas kysymys vetää yhteen määrällistä ja laadullista tarkastelua, ja siihen vastaamalla aion muodostaa kokonaiskuvan analysoitavasta aineistosta. Kysymys selvittää, miten sukupuoli vaikuttaa uutiseen tai artikkeliin kokonaisuutena. Erityisesti tarkastelen, onko sukupuoli valittu uutisen näkökulmaksi, mainitaanko se erikseen ja viitataanko siihen toistuvasti tekstin eri osissa esimerkiksi tekstityylin, sanavalintojen tai kielikuvien puitteissa. Kolmatta kysymystä apuna käyttäen pyrin siis tarkastelemaan, kuinka keskeiseksi asiaksi sukupuoli urheilu-uutisissa ja urheilijan representaatioissa muodostuu.

Aikaisempi tutkimustieto (Hargreaves & Anderson, 2014; Bruce ja muut, 2010) on osoittanut, että naisten urheilusta on alettu 2010-luvulle siirryttäessä kirjoittamaan enemmän. Naisurheilu saa siis nykyään huomattavasti enemmän palstatilaa kuin aiemmin. Ennakko-oletukseni sukupuolen tuottamiseen ja sen sisällä naiseuden ja miehuuden representaatioiden tarkasteluun on se, että naisten ja miesten urheilusta kirjoitetaan rajamani aineiston puitteissa lähes saman verran. Tutkimusten mukaan (ks. Pirinen, 2006; Hargreaves & Anderson, 2014; Turtiainen 2012; Itkonen ja muut, 2008) naisten urheilusta on kirjoitettu vähättelevään ja epäkunnioittavaan sävyyn, siinä missä miesten urheilusta kertovat uutiset ovat olleet ylistäviä ja tuloskeskeisiä. Esimerkiksi nämä edellä mainitut tutkimukset osoittavat, että naisten urheilusta kertovissa uutisissa pyritään huomio kiinnittämään tulosten sijaan esimerkiksi ulkonäköön tai muihin sukupuoleen viittaaviin seikkoihin. Oletan, että naisurheilijoista ja naisurheilusta kirjoitetaan edelleen vähättelevämpään sävyyn kuin miesurheilijoista ja miesten urheilusta. Oletusarvoisesti naisurheilijasta uutisoidessa keskitytään miesurheilijaa tavallisemmin urheilijan oletettuun sukupuoleen viittaaviin seikkoihin, kuten ulkonäköön tai perherooliin.

Suomessa feminististä urheilututkimusta, etenkin viestintätieteellisestä näkökulmasta, ei ole laajasti tehty. Vaikka feminismi ja sen tutkimus ovat paljon esillä esimerkiksi mediassa, on kattavista feministisiin teorioihin nojaavista mediaurheilun tutkimuksista, kuten Riitta Pirisen (2006) väitöskirjasta, kulunut jo useita vuosia. Pirisen lisäksi Riikka Turtiainen toi väitöskirjassaan (2012) esiin mediaurheilun sukupuolittuneisuutta, joskin sukupuoli ei ollut hänen työnsä keskeinen näkökulma. Kummassakin väitöskirjassa mediaurheilua tarkasteltiin laajana kokonaisuutena ja esiin tuotiin lähinnä naisurheiluun liittyviä epäkohtia. Tässä tutkielmassa aiemman tarkastelun jättämää tutkimusaukkoa täytetään tuottamalla uutta tietoa mediaurheilun sukupuolirepresentaatioista Suomen luetuimpien lehtien (Media Audit Finland, 2021), Ilta-Sanomien ja Iltalehden osalta. Aiemmin mainittujen väitöskirjojen lisäksi työtäni on innoittanut myös Linda Ruudun vuonna 2017 julkaistu pro gradu –tutkielma, jossa hän tarkasteli naisurheilijoiden representaatioita Helsingin Sanomien urheilusivuilla. Turtiaisen ja Ruudun tavoin tarkastelen aineistoa asemassa, jossa urheilu on minulle omakohtaisesti tuttua urheilu-urani vuoksi.

Kuten todettua, voidaan urheilumaailman edelleen sanoa olevan vahvasti sukupuolittunut johtuen esimerkiksi kilpailusarjojen jaottelusta perinteisen kahtiajaon mukaisesti. Tästä syystä koen tarpeelliseksi avata niitä termejä, jotka tässä tutkimuksessa useasti toistuvat. Termejä määritellään tässä Ruutua (2017, s. 5) mukaillen. Puhun tutkielmasani *naisurheilijasta*, kun viittaan urheilijoihin, jotka kilpailevat naisten sarjoissa ja on kategorisoitu naisiksi urheilun järjestäjän toimesta. Termiä *naisurheilu* käytän, kun viittaan urheiluun, joka tapahtuu kilpailunjärjestäjän toimesta tehdyn sukupuolijaottelun mukaisessa naisten sarjassa. *Miesurheilijasta* puolestaan puhun, kun viittaan urheilijoihin, jotka kilpailevat miesten sarjoissa ja on kategorisoitu miehiksi urheilun järjestäjän toimesta. Käytän termiä *miesurheilu*, kun viittaan urheiluun, joka tapahtuu kilpailunjärjestäjän toimesta tehdyn sukupuolijaottelun mukaisessa miesten sarjassa. En tarkastele tai ota tässä tutkimuksessa kantaa urheilijoiden omaan sukupuoli-identiteettiin, enkä myöskään esitä, että kaikki naisurheilijoiksi kategorisoidut urheilijat kokisivat omaa sukupuoltaan naiseksi tai miesurheilijoiksi kategorisoidut urheilijat mieheksi.

1.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen aineisto käsittää suomalaisten iltapäivälehtien, Iltä-Sanomien ja Iltalehden verkkoversioiden urheilusivuilla julkaistuja suomalaisista aktiivurheilijoista tai heidän urheilusuorituksistaan kertovia uutisia ja artikkeleita kuvituksineen. Artikkelit käsittelevät maastohiihtoa ja yleisurheilua ja ne on julkaistu aikaväleillä 1.9.2020–30.9.2020 sekä 1.2.2021–7.3.2021. Aineisto on rajattu kahteen yksittäiseen urheilulajiin, maastohiihtoon ja yleisurheiluun sillä perusteella, että niistä uutisointi ei ole Suomessa selkeästi keskittynyt vain yhteen sukupuoleen. Toinen urheilulajien valinnan kriteeri oli, että lajeissa kilpailutapahtumat järjestetään samanaikaisesti sekä naisurheilijoille että miesurheilijoille. Näin tutkimusaineiston aikavälit voitiin rajata kummankin urheilumuodon kilpailukauden mukaisesti siten, että analysoitavalle aikavälille osuu kilpailutapahtumia. Ennakoin näillä perusteilla rajatun aineiston myös riittävän suureksi tutkimuksen tavoitteen tarkasteluun. Muita urheilulajien valinnassa huomioituja kriteereitä olivat, että maastohiihdosta ja yleisurheilusta raportoivat useat eri iltapäivälehtien toimittajat, kumpikin laji on pitkien harrastus- ja kilpailutoimintaperinteidensä vuoksi lukijoille tuttu ja kummassakin lajissa kilpaillaan sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Halusin rajata aineistoni käsittämään pelkästään yksilöurheilua ja yksilöurheilijoita, sillä uskon, että joukkuelajeissa representaation kohteena on monesti yksilön lisäksi myös kokonainen joukkue. Joukkuelajeihin ja erityisesti sen fanikulttuuriin kiinteästi liittyvät kuvitellut yhteisöt vaikuttavat Andersonia mukailleen (2017) myös urheilujournalismin kautta välittyviin joukkueiden representaatioihin. Yksilöurheilijoiden representaatioita voidaan verrata keskenään, kun taas joukkueen ja yksilön representaatioiden vertailu voisi aiheuttaa menetelmällisiä haasteita.

Aineiston jutut käsittelevät huippu-urheiluun liittyviä teemoja, kuten kilpailuita, harjoittelua sekä urheilijan arkea. Yhdistävä tekijä artikkeleille on niiden selkeä viittaaminen suomalaiseen yksilöurheilijaan. Aineiston ulkopuolelle rajautuivat edellä mainittujen perusteluiden vuoksi esimerkiksi tulosraportit, mielipidetekstit sekä artikkelit, joissa käsiteltiin pelkästään jonkin toisen maan urheilijoita tai jo uransa lopettaneita urheilijoita. Aineiston artikkeleista analysoidaan leipätekstiä, otsikoita ja kuvia, mutta videot ja muut

multimediaelementit on rajattu tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Verkkajulkaisuissa perinteisen kuvituksen sijaan käytetään usein videoita, joiden analysointi tämän tutkimuksen puitteissa olisi tuottanut niin menetelmällisiä kuin rajauksellisia haasteita. Yhteensä analysoitavia artikkeleita koostui edellä mainitun rajauksen mukaisesti 196 kappaletta, joista 118 käsittelee maastohiihtoa ja 78 yleisurheilua.

Aineiston ajankohdan halusin olevan mahdollisimman tuore, sillä jo aiemmin mainitsemisani aikaisemmissa tutkimuksissa (Hargreaves & Anderson, 2014; Bruce ja muut, 2010; Pirinen, 2006) on tehty havaintoja, joiden pätevyyttä halusin tarkastella nykyhetkessä. Lisäksi koin tarpeelliseksi tutkia urheilijoiden representaatioita mediassa arvokilpailuiden aikana etenkin viitaten tutkimukseen (Hargreaves, 2014), jonka mukaan suur tapahtumien aikainen urheilujournalismi on kaikista tasa-arvoisinta. Tähän palaan kuitenkin tarkemmin analyysiluvussa 4.1. Aineiston aikavälille osuu myös Kiinan Wuhanista marraskuussa 2019 alkanut COVID-19 -pandemia, joka saavutti Euroopan ja Suomen kevään 2020 aikana. Pandemia-ajan poikkeustila vaikutti rajoituksineen erityisesti urheilu- ja tapahtuma-alaan. Urheilutapahtumia Olympialaisista alkaen jouduttiin joko perumaan kokonaan tai siirtämään toiseen ajankohtaan. Pandemia luonnollisesti vaikutti myös kotimaan urheiluun sekä urheilujournalismiin. Rajaamani aineiston puitteissa voidaan löyhästi tarkastella myös sitä, millaisia artikkeleita Ilta-Sanomat ja Iltalehti tuottivat urheilusta ja sen taustailmiöistä pandemian aikana, kun lähes kaikki huippu-urheilu oli jossain määrin rajoitettua.

Päädyin tarkastelemaan Ilta-Sanomaa ja Iltalehteä, sillä ne edustavat Kansallisen mediatutkimuksen (Media Audit Finland, 2021) mukaan suosituimpia journalistisia julkaisuita Suomessa. Lehtien verkkoversioiden sisältö on kaikille vapaasti luettavissa, mikä mahdollistaa laajan kansallisen lukijakunnan. Ilta-Sanomat on Sanoma Media Finland Oy:n kustantama iltapäivälehti, joka kuuluu Sanoma-konserniin (Sanoma Media Finland, 2021). Kansallisen mediatutkimuksen (Media Audit Finland, 2021) mukaan lukijamäärältään Ilta-Sanomat on Suomen suurin digitaalinen media. Iltalehden kustantaja on puolestaan Alma Media -konserniin kuuluva Alma Media Oyj (Alma Media, 2021), ja sen

verkkoversio on samaan mediatutkimukseen viitaten kävijämääränsä perusteella Ilta-Sanomien jälkeen Suomen toiseksi suosituin. Iltapäivälehdillä tarkoitetaan yleensä tabloidikokoon painettuja sanomalehtiä sekä niiden verkossa ilmestyviä näköisversioita, joiden sisältö painottuu uutisiin, urheiluun ja viihteeseen. Iltapäivälehtien tuotto muodostuu suurimmilta osin irtonumeroiden myynnistä, ja niiden suosio perustuu erityiseen tapaan nostaa esiin ilmiöitä ja tapahtumia. Analyysissa on otettava huomioon, että suomalais-ten iltapäivälehtien tyyli on päivälehtiä räikeämpi ja toisinaan jopa provosoiva. Tampereen yliopiston julkaisemassa tutkimuksessa Kivioja (2008, s. 16–18) toteaa iltapäivälehtien tyylin olevan niin omintakeinen, että sitä on vaikea sijoittaa mihinkään olemassa olevaan kategoriaan. Hänen mukaansa iltapäivälehdeille tyypillistä on viihteellistä myös vakavia puheenaiheita ja toimia puheenaiheiden asettajina suomalaisessa mediakentässä. Ruuskanen (2010, s. 106–107) puolestaan kiteyttää kiinnostavuuden olevan yksi keskeisistä uutiskriteereistä iltapäivälehdeille. Hänen mukaansa iltapäivälehdet haastavat ja myös erottautuvat muusta, niin sanotusta vakavasta journalismista, rikkomalla alituisen yksityisen ja julkisen rajaa.

1.3 Tutkimusmenetelmät

Sukupuolen representaatiota urheilujournalistisissa teksteissä tarkastelen tutkimuksessa hyödyntäen sekä määrällistä että laadullista tutkimustapaa. Määrällistä tarkastelua ohjaa kvantitatiivinen sisällönanalyysi eli sisällön erittely ja laadullista puolestaan kvalitatiivinen sisällönanalyysi sekä representaatioiden analyysi. Valinta monimenetelmällisyydestä perustuu siihen, että useita eri menetelmiä hyödyntämällä tutkimuskohteesta voidaan saada kattavia ja monipuolisia tuloksia (Eskola & Suoranta, 2000). Tässä tutkimuksessa menetelmiä hyödynnetään rinnakkain siten, että määrällisen sisällön erittelyn ja laadullisen sisällönanalyysin avulla pilkotaan aineisto osiin, jonka jälkeen siihen pureudutaan laadullisesti representaatioiden analyysin avulla.

Vaikka tutkimuksen päähuomio on laadullisessa analyysissä, pidän määrällistä tarkastelua tärkeänä aineiston kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Kvantitatiivista menetelmää eli

sisällön erittelyä hyödyntämällä selvitän, millaisia painopisteitä iltapäivälehtien tuottamalla representaatioilla on ja miten ne jakautuvat naisurheilijoiden ja miesurheilijoiden kesken. Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 107–108) esittävät, että kvantitatiivisesta sisällönanalyysistä tai sisällön erittelystä puhutaan, kun kuvataan määrällisesti jonkin tekstin sisältöä. Sisällönanalyysillä voidaan siis yleisesti tarkoittaa sekä määrällistä että laadullista tarkastelua, mutta vähitellen näiden välille on tullut selkeä jako. Tässä tutkimuksessa puhun selkeyden vuoksi määrällisestä sisällön erittelystä ja laadullisesta sisällönanalyysistä.

Aloitin analyysini lukemalla läpi koko aineiston artikkelit kokonaisuutena. Sitten erittelin artikkelit ryhmiin urheilun järjestäjän toimesta tehdyn sukupuolijaottelun (naisurheilijat ja miesurheilijat) mukaisesti. Tämän jälkeen hyödynsin rinnakkain määrällisen sisällön erittelyn kanssa laadullista sisällönanalyysia muodostamalla näistä sukupuoliryhmistä pienempiä luokkia, joita sitten jälleen määrällisesti laskin. Yksinkertaistettuna laadullisella sisällönanalyysillä tarkoitetaan aineiston pilkkomista ja järjestämistä erilaisten aihepiirien mukaan (Eskola & Suoranta, 2000; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkimukselle oleellisia aiheryhmiä muodostin tässä tutkimuksessa aineistolähtöisesti etsimällä artikkeleista ja uutisista niitä yhdistäviä tekijöitä. Yhteensä muodostin kahdeksan ryhmää yhdistävien tekijöiden, eli tässä tapauksessa sukupuolta representoivien kielellisten tai kuvallisten osatekijöiden kuten sana- ja kuvavalintojen tai kielikuvien perusteella. Tämän tutkimusaineiston määrällisen sisällön erittelyn ja laadullisen sisällönanalyysin kuvaus esitetään kokonaisuudessaan luvussa 4.1.

Määrällinen tarkastelu antaa arvioita siitä, millaisen mielikuvan mediaurheilun kuluttaja saa Iltä-Sanomien tai Iltalehden urheilusivuja tarkastellessaan. Se, millaiset aiheet toistuvat naisten urheilusta kertovissa uutisissa ja millaiset puolestaan miesten urheilusta kertovissa uutisissa, luo käsityksiä siitä, minkälaista ja kenen harjoittamaa urheilua on ja mikä siinä on uutisoinnin arvoista. Määrällisen tarkastelun perusteella voidaan siis kuvata representaatioiden jakautumista sekä toistuvuutta aineistossa, mutta yksin määrällinen analyysi ei riitä täyttämään tutkimuksen tavoitetta. Tuomen ja Sarajärven mukaan

(2018) sisällönanalyysia hyödynnetään tyypillisesti tekstissä esiintyvien merkitysten tarkasteluun ja tarkoituksena on luoda selkeä kuva tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysin haasteena on tutkijoiden mukaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Eskola & Suoranta, 2000) tutkijan oma positiointi sekä avoimuus aineistolle. Aineiston luokittelu voidaan nähdä subjektiivisena, eikä analyysin tekemiselle ole tiedeyhteisössä selkeitä yhteisiä sääntöjä (Vuori, 2021).

Aineiston määrällisen sisällön erittelyn ja laadullisen sisällönanalyysin jälkeen aloitin laadullisen tarkastelun representaatioiden analyysin avulla. Jotta analyysin koko pysyisi hallittavissa, valitsin laadulliseen tarkasteluun määrällisen analyysin jälkeen 35 koko aineistoa typologisoivaa artikkelia. Nämä valitut artikkelit edustavat kunkin luokittelun tuloksena luodun ryhmän tyypillisintä sisältöä, aiheita ja näkökulmia. Jokaisesta laadullisen analyysin artikkelista tarkastelin erikseen sen niin sanottua punaista lankaa eli valittua näkökulmaa tai selkeitä havaitsemiani ristiriitaisuuksia. Tämänkaltaisen tarkastelu voi olla hyvinkin subjektiivista, joten pyrin kiinnittämään erityistä huomiota artikkeleiden yksityiskohtiin, kuten niihin toimittajan tekemiin sanavalintoihin ja kielikuviin, joilla on kuvailtu toimintaa tai henkilöä. Tutkimuksen tavoitteen kannalta tärkeä tarkastelu liittyi sukupuolta esittäviin tai sukupuoleen viittaaviin osatekijöihin. Kirjasin ylös niitä adjektiiveja ja verbejä, joita jutuissa oli käytetty kuvaamaan urheilijaa tai tämän urheilusuoritusta. Tämän jälkeen vertailin niiden käyttöä urheilijan sukupuolen mukaan ja tarkastelin, ohjasiko sanavalintoja jokin maskuliinisuuden ja feminiinisuuden tai naiseuden ja mieheyden stereotypia eli yleistetty kuvaus. Tällä tarkastelulla pyrin vastaamaan toiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseeni siitä, millaisista osatekijöistä representaatiot muodostuvat ja miten sukupuoli vaikuttaa huippu-urheilijasta kertovaan uutisointiin. Tarkemmin laadullisen analyysin etenemistä kuvataan analyysin yhteydessä luvussa 4.2.

Representaatioiden konstruktivisuus on keskeisin tutkimustani ohjaava teoreettinen lähtökohta. Mukailen tässä tutkimuksessa Hallin (1997) sekä myöhemmin myös Pirisen (2006, s. 22–23) ja Törrösen (2010, s. 276–278) esittelemää lähestymistapaa representaatioihin. Tämän teorian mukaan representaatiot konstruoivat eli rakentavat sosiaalista

todellisuutta. Representaatioiden analyysillä on erilaisia painotuseroja ja tässä tutkimuksessa lähestyn tutkimusaineistoani sekä tarkasteltavia representaatiota kriittisesti yhteiskunnallisesta, feministisen mediatutkimuksen, näkökulmasta. Representaatioiden analyysissä nähdään myös olevan useita erilaisia lähtökohtia ja oletuksia. Hallin mukaan (1997, s. 1–2) kielen avulla voidaan rakentaa merkityksiä sen representaatioluonteen ansiosta. Kieli on väline, jonka kautta ajatukset, ideat ja tunteet esitetään kulttuurissa. Tämän tukeutuen esitän sukupuolen olevan keskeisessä roolissa huippu-urheilijoista kertovissa uutisissa sekä erilaisten merkitysten rakentamisessa.

Törrösen mukaan (2010, s. 276–278) representaatiot paitsi ilmentävät sosiaalista todellisuutta myös rakentavat sitä. Analyysissä on näin ollen otettava myös huomioon, että on useita rinnakkaisia tapoja representoida samaa ilmiötä ja representaation merkitys määryytyy kontekstin mukaan. Representaatioiden käytöllä voidaan nähdä olevan yhteys myös vallankäyttöön. Tutkimuseettisenä asiana on otettava huomioon myös oma urheilutaustani, jonka vuoksi minulla on jo ennen tutkimusta jokin käsitys eli Turtiaista mukaillen (2012, s. 44) tutkimuksellinen esiyymmärrys tutkittavasta aiheesta. Olen kuitenkin pyrkinyt valitsemaan tutkimusaineiston ja menetelmät siten, että ne täydentävät toisiaan ja omat käsitykseni aiheesta muokkautuvat, niin vahvistuvat kun korjaantuvat, tutkimusprosessin aikana.

Laadullisen analyysin muodoista oma tutkimukseni mukailee teoriasidonnaista eli teoriaohjaavaa analyysia. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2018, s. 98–99) mukaan tällä tarkoitetaan sitä, että teoria on analyysin tukena, mutta analysoitavat asiat nousevat esille aineistosta eivätkä suoraan pohjaudu teoriaan. Aineistolähtöisyyttä omassa työkentelyssäni edustaa se, että aineisto ohjasi analyysin tekoa ja aineistoluokat nimettiin perustuen niiden sisältöön eikä esimerkiksi teoreettisiin käsitteisiin. Kuitenkin toisin kuin puhtaasti aineistolähtöisessä analyysissä, liitetään tässä tutkimuksessa aineiston tarkastelu lopuksi teoriaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 116). Tässä tutkimuksessa keskeisiä teo-

reettisiä käsitteitä ovat representaation sekä sukupuolen käsitteet, jotka määrittelen tarkemmin luvussa kolme. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan urheilujournalismin sekä mediaurheilun käsitteitä. Näitä tarkastellaan puolestaan luvussa kaksi.

Jotta voitaisiin tutkia sukupuolten representaatioita mediaurheilussa, on ensin tarkasteltava teoreettisen viitekehysten muodostavia käsitteitä ja teemoja. Seuraavassa pääluvussa käsitellän mediaurheilun käsitettä sekä lyhyesti urheilujournalismin historiaa ja sen nykytilaa. Luku jakautuu mainitsemiä teemojen mukaisesti kahteen alalukuun. Kolmannessa pääluvussa käsitellän sukupuolen representaatiota feministisen mediatutkimuksen tutkimusperinteiden mukaisesti. Luvun ensimmäisessä alaluvussa käsitellään yleisesti feministisen mediatutkimuksen teoriaa ja toisessa tutkimussuuntauksen kenttään sijoittuvaa feminististä urheilututkimusta. Kolmannen pääluvun kolmas alaluku käsittelee representaation käsitettä ja luvun lopuksi paneudutaan vielä sukupuolen representaatioon. Tutkimuksen varsinainen aineiston analyysi tapahtuu neljännessä pääluvussa. Analyysiluvun lopuksi kokoon tutkimustuloksia yhteen, jonka jälkeen viimeisessä pääluvussa esitän tutkimukseni johtopäätökset, rajoitteet sekä mahdolliset jatkotutkimusmahdollisuudet.

2 Mediaurheilu ja urheilujournalismi

Umberto Eco (1985) on määritellyt urheilun ja median välistä suhdetta jo 1980-luvulla pohtimalla, kuinka toisten urheilemisen seuraaminen on toiseen potenssiin korotettua urheilua, eli sen diskurssi. Eco tarkasteli omassa tutkimuksessaan urheilulehdistöä, mutta tässä tutkimuksessa hänen ajatteluaan sovelletaan nykypäivään, kun tarkastelun kohteena ovat journalististen julkaisuiden verkkoversiot. Digitaalisuus on useiden tutkijoiden mukaan (ks. Boyle, 2017, s. 493; Turtiainen, 2012, s. 90–91) muokannut mediaurheilua ja journalismia dramaattisesti. Verkossa urheilujournalismi ammentaa sisältöjään yhä useammin muilta media-alustoilta, kuten sosiaalisen median palveluista. Urheilujournalismi ei siis ole irrallaan muusta mediasta, joten jo siitä syystä on tutkimuksen kannalta tärkeää huomioida koko laaja mediaurheilun kenttä ja sen toimijat.

2.1 Mediaurheilun käsite

Riikka Turtiainen on väitöskirjassaan (2012) tarkastellut mediaurheilun käsitettä laajasti eri näkökulmista. Hän lähestyy käsitettä Econ (1985) mediavälitteisen urheilun käsitteen pohjalta, mutta laajentaa tätä ajattelua soveltumaan nykyhetkeen. Tässä tutkielmassa hyödynnän erityisesti juuri Turtiaisen määritelmää mediaurheilusta, mutta esittelen myös käsitteen muita määritelmiä. Yksinkertaistettuna mediaurheilulla tarkoitetaan mediassa esillä olevaa urheilua. Kun tutkitaan mediaurheilua, tarkastellaan nähdyn urheilun representaatiota. Turtiainen esittää, että nykyisin urheilun autenttisuuden voidaan sanoa välittyvän täysin myös viestintävälineiden avulla. Hänen mukaansa digitaalinen teknologia mahdollistaa urheilun seuraajille omanlaisensa seuraamiskokemuksen sekä mediaurheilun sisältöjen tuottamisen. Useissa mediaurheilun määritelmissä (Turtiainen, 2012, s. 15; Eco, 1985, s. 204–205; Real, 1998, s. 14–15) painotetaan mediaurheilun olevan tuotettua ja dramatisoitua, johon olennaisena osana liittyvät kaupallisuus ja tuotestaminen. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna voidaan tutkijoiden mukaan sanoa, että

mediaurheilu on vakiintunut käsittämään digitaalisen median kehityksen myötä muotoutunutta kansainvälistä huippu-urheilua. Riitta Pirinen (2006, s. 9) esittelee mediaurheilulle väitöskirjassaan myös diskurssianalyttisen lähestymistavan, jossa mediaurheilu nähdään kielenkäyttönä. Tämä kielenkäyttö luo hänen mukaansa merkityksiä kohteista, joista mediassa puhutaan. Tämän tutkimuksen kannalta Pirisen huomio siitä, että mediaurheilu ei esitä todellisuutta suoraan, vaan rakentaa sosiaalista todellisuutta konstruimalla käsityksiä mm. urheilusta, sukupuolesta ja seksuaalisuudesta on olennainen, sillä aineistoa lähestytään representaatioanalyttisestä ja feministisen mediatutkimuksen näkökulmista. Nämä näkökulmat muodostavat viitekehyksen, jossa representaatioiden konstruktioaluonteen merkitys korostuu.

Australialainen mediatutkija David Rowe (2004) on kuvannut median ja urheilun suhdetta niin limittyneeksi, ettei toista voisi nykypäivänä ajatella olevan ilman toista. Esimerkiksi Olympialaiset eivät todennäköisesti nauttisi nykyisenkaltaista maailmanlaajuista huomiota ilman mediaa. Tämä tutkimus keskittyy sukupuolirepresentaatioihin mediaurheilussa ja sen vuoksi on tarpeellista tarkastella paitsi median ja urheilun välistä suhdetta, myös sitä, millaisia rooleja urheilun kuluttajilla on. Mediaurheilua ei enää puhtaasti voida jakaa vain sen tuottajiin ja kuluttajiin, vaan roolit kulkevat usein käsikkäin. Urheilun luonnehdintaa tutkinut Elina Sund (2005, s. 14) kirjoittaa, että urheilun kuluttajat eivät juuri koskaan ole vain kuluttajia, vaan pikemminkin tuottavat jotain urheilussa ja ovat osa sitä. Sundin mukaan media on jo 2000-luvun alussa ollut urheilun suurin määrittäjä. Nykyisin media on alustana moninkertaistunut, mutta Sundin ajatus on edelleen relevantti. Monet pitävät urheiluna vain mediaan yltävää urheilua. Antti Laineen (2014, s. 1–2) mukaan urheilun ammattimaistumiselle medianäkyvyys on elinehto. Medianäkyvyyden tulee olla säännöllistä, ja olennaista on myös se, millä tavoin urheilu on mediassa esillä. Itkosen ja muiden (2008, s. 10–11) mukaan mediaseurannan määrään keskeisesti vaikuttavia tekijöitä ovat urheilijoiden kansainvälinen menestys, kilpailujen määrä sekä ennen kaikkea yleisön kiinnostus, eli katsojaluvut. Erityinen merkityksensä on heidän mukaansa myös urheilun tekijöiden, kuten toimittajien, omilla käsityksillä ja mielipiteillä,

joita tässä tutkimuksessa osana representaatioiden analyysia tarkastellaan. Laine puolestaan (2014, s. 2) esittää urheiluyleisön kiinnostuslogiikan korostuvan etenkin kaupallisissa viestimissä, sillä siitä uutisoidaan, mikä kiinnostaa kuluttajia ja houkuttelee mainostajia.

Kansainvälisen mediaurheilun tutkimuksen alku oli Whannelin (1998, s. 227) mukaan keskittynyt tarkastelemaan ilmiötä lähinnä urheilusosiologisista sekä media- ja viestintätieteellisistä näkökulmista. Whannel (1998) kirjoittaa, että vasta kulttuurintutkimuksen vakiinnuttua tieteen parissa, alkoivat tutkimuskohteet muovautua käsittämään laajempia kokonaisuuksia mediaurheilun ympärillä. Brittiläinen kulttuurintutkimuksen suuntaus toimi ensimmäisenä suunnannäyttäjänä kohti luokan, etnisyyden ja sukupuolen kaltaisia tarkastelunäkökulmia, mikä on edelleen havaittavissa useissa mediaurheilun tutkimuksissa ja tutkimusasetelmissä. Mediaurheilun tutkimus keskittyy nykyisin pitkälti mediarepresentaatioihin sekä tuotantokäytäntöihin, mutta tarkastelu on huomattavasti laajentunut tutkimusperinteen alkuvuosista. Suomessa mediaurheilun katsotaan Laineen (2011, s. 44) mukaan alkaneen vasta noin 1970-luvulla, kun ensimmäiset televisiolähetykset alkoivat välittää urheilua kotikatsojille. Televisiolla on usean mediaurheilua tarkastelleen tutkijan (ks. Laine, 2011) mukaan ollut ja on yhä keskeinen vaikutus koko mediaurheilun käsitteeseen. Televisiolähetyksissä käytetyt grafiikat, selostukset, kuvakulmat sekä hidastukset ovat muokanneet urheiluun assosioitavia kielellisiä ja visuaalisia elementtejä. Turtiainen (2012, s. 90–91) esittää tämänhetkisen digitaalisen mediaurheilun seuraamisen olevan intermediaalista, sillä sen voidaan nähdä olevan useita eri tasoja sisältävää toimintaa. Mikäli televisiota, ja sitä ennen radiota, pidetään ensisijaisesti mediaurheilun seuraamisen mahdollistajana, ovat internet ja sosiaalinen media monipuolistaneet sen.

2.2 Urheilujournalismi ja sen toimijat

Mediaurheilun alue, johon tämä tutkimus keskittyy, on iltapäivälehdistö ja lehtien verkkoversioiden urheilujulkaisut. Aikaisemmissa mediaurheilun tutkimuksissa (ks. Pirinen,

2006, s. 9–11) urheilujournalismi on määritelty mediaurheilun synonyymiksi, mutta tänä päivänä tarkasteltuna käsitteiden rinnastaminen on ongelmallista. Turtiaista (2012, s. 18) mukaillen, median alustoista esimerkiksi internet sisältää paljon sekä ammattijournalistien että urheilun seuraajien tuottamaa sisältöä, joka kaikki ymmärretään mediaurheiluksi. Näin ollen urheilujournalismia tarkastellaan tässä tutkimuksessa enemmän mediaurheilun alakäsitteenä kuin sen synonyymina. Urheilujournalismin tekijöitä, eli toimittajia, sekä heidän asemaansa taas tarkastellaan osana sukupuolen representaatioiden muodostumista huippu-urheilusta kertovassa uutisoinnissa.

Urheilujournalismi luokitellaan tutkijoiden mukaan (Turtiainen, 2012, s. 18; Rowe, 2005, s. 125–126) omaksi journalismin alueeseen, joka tasapainoilee jatkuvasti uutisoinnin, viihdyttävyyden ja kriittisyyden välimaastossa. Mediaurheilun tutkija Raymond Boyle (2006, s. 1; ks. myös Boyle, 2017, s. 493) on todennut urheilujournalismin eroavan muusta journalismista paradoksaalisuudellaan, sillä se pyrkii samanaikaisesti olemaan objektiivista ja glorifioivaa. Boylen (2017, s. 493) mukaan urheilujournalismia on pidetty ”pehmeänä” journalismin lajina, jolta puuttuu tietynlainen yhtenäisyys sekä kriittisyys. Itkosen ja muiden (2008, s. 25) mukaan urheilujournalismia voidaan tarkastella osana sekä urheilun, että median toimialoja. Sen avulla voidaan hahmottaa yhteiskunnallisia tekijöitä niin urheilussa itsessään kuin urheilun ja yhteiskunnan välisissä yhteyksissäkin. Mauri Paloheimo (2005) taas määrittelee urheilujournalismiksi yksinkertaisesti kaikki faktapohjaiset sanomat, jotka liittyvät urheilun kenttään. Urheilutulokset ja -tilastot hän määrittelee urheilujournalismin alalajiksi. Iltapäivälehtien urheilujournalismia tarkasteltaessa tämä määritelmä on Kiviojaa (2008, s. 71–73) mukaillen haasteellinen, sillä iltapäivälehtien tyylille uskollisina Ilta-Sanomat ja Iltalehti tuottavat viihteellistä urheilusisältöä. Lähtökohtaisesti urheilutulokset ja -tilastot kulkevat tässä tutkimuksessa tarkasteltavassa urheilujournalismissa siis lähes käsikkäin viihteellisen urheilusisällön kanssa.

Antti Laine ja Riikka Turtiainen kirjoittavat artikkelissaan (2018, s. 282) suomalaisen urheilujournalismin syntyneen 1900-luvun alussa, kun urheilusta kiinnostuneet miehet

pyrkivät nostamaan urheilua koko kansan tietoisuuteen lehdistön avulla. Tämän vuoksi urheilujournalismi on tutkijoiden mukaan (Laine & Turtiainen, 2018, s. 283; Pänkäläinen, 1998, s. 5–7; Virtapohja, 1998, s. 115) muotoutunut epäanalyttiseksi, nationalistiseksi ja miesten kilpa- ja huippu-urheiluun keskittyväksi. 1980-luvulle tultaessa suomalainen urheilukulttuuri muuttui ja kilpa- ja kuntourheilu eriytyivät selkeästi toisistaan. Tämän myötä muodostuivat myös jakolinjat ammattimaisen huippu-urheilun ja vapaaehtoisen kansalaistoiminnan välille. Urheilumedia painottaa Itkosen ja muiden mukaan (2008, s.35) julkaisuissaan huippu-urheilua. Kotimaisista urheilumedian tutkijoista myös Antti Laine (2011, s. 106) puoltaa tätä toteamalla urheilumedian uutisoinnin keskittyvän huippu-urheiluun ja sen sisällä erityisesti kotimaisiin urheilijoihin.

Niin kansainväliset kuin kotimaiset mediaurheilun tutkijat (Boyle, 2006, s. 179–182; Sugden & Tomlinson, 2007, s. 58; Boyle ja muut, 2009, s. 252–253; Kolamo, 2014, s. 230–234; Cassidy, 2017, s. 534–537) ovat jo useiden vuosien ajan ennustaneet ja toivoneet yhteiskunnallisten teemojen korostuvan urheilujournalismissa tulos- ja tilastokeskeisyyden sijasta. Laine ja Turtiainen toteavat (2018, s. 282–283; ks. myös Salwen & Garrison, 1998, s. 98; Laine, 2011, s. 235), että urheilujournalismia on jo pitkään syytetty kritiikitömyydestä ja sen järjestäytyneen urheiluliikkeen kanssa jakama historia herättää edelleen eettisiä kysymyksiä. Vuosituhannen alussa osa suomalaisista urheilumedian tekijöistä (Itkonen, 2001, s. 45–47) esitti, että kotimaisessa urheilujournalismissa on siirrytty jo kohti analyttisempää journalismia, mutta tämän jälkeen myös kritisoivaa tutkimusta on vastavuoroisesti esitelty. Esimerkiksi Helsingin Sanomien urheilujournalismia tarkastelleet Antti Laine ja Elviira Välimäki (2012, s. 66–73) totesivat urheilu-uutisoinnin olevan yksipuolista ja kaavamaista. Heidän mukaansa urheilutoimittajat myötäilevät tulkinnoissaan urheilijoita ja esittävät vain harvoin kriittisiä sekä kantaa ottavia näkemyksiä. Laineen ja Turtiaisen artikkelissa puolestaan nostetaan havainnoivana esimerkkinä esiin dopingrikkomusten käsittelyn urheilujournalismissa. Dopingin käytöstä uutisoidaan useasti yksilökeskeisesti sen sijaan, että paneuduttaisiin huippu-urheilun luonteeseen, dopingin käytön yleistymiseen tai syihin dopingin käytön taustalla. Laine ja Turtiainen (2018, s.

283) kritisoivat tapaa, jolla urheilumedia usein syyllistää yksittäisen ”antisankarin” tarkastelematta ilmiöiden juurisyitä, kuten eettiseksi katsotulla journalismilla (ks. Julkisen sanan neuvosto, 2018) yleisesti on tapana tehdä. Kuten aiemmin mainittua, ovat iltapäivälehdet kuitenkin tunnettuja päivälehtiä rohkeammasta tyylistään. Pasi Kiviojan laajan tutkimuksen (2008, s. 71) mukaan iltapäivälehtien urheilutoimittajat ovat vuosien mitaan uskaltaneet yhä enemmän arvostella ja ottaa kantaa urheilutapahtumiin sekä urheilun taustalla tapahtuviin ilmiöihin.

Itkosen ja muiden toteuttaman tutkimuksen mukaan (2008, s. 9) urheilua pidetään yhtenä läntisten yhteiskuntien suosituimmista ilmiöistä ja medialla on keskeinen rooli sen välittäjänä. Uutiset ja artikkelit toimivat merkkeinä siitä, mikä urheilumaailmassa on tapahtumien tai tulosten valossa merkityksellistä ja kiinnostavaa. Mediaa ja urheilua kulttuuritutkimuksen näkökulmasta tutkinut David Rowe argumentoi kirjassaan (2004, s. 278), että kyseisessä asemassa urheilumedian tekijät voivat myös valinnoillaan vaikuttaa siihen, millaista kuvaa lajeista tai urheilijoista kulloinkin välitetään. Suomessa urheilumedian eriytymisen seurauksena urheilukulttuurista viestiviä tahoja ei Itkosen ja muiden (2008, s. 37) mukaan voida pitää yhtenäisenä kokonaisuutena. Toimittajilla ja toimituksilla on urheilusta ja urheilijoista sekä yhteneväisiä että eriäviä käsityksiä. Itkosen ja muiden tekemän tutkimuksen mukaan urheilutoimittajia voidaan pitää paitsi urheilun viestijöinä, myös urheiluprosessin merkittävänä tekijöinä. Samaa ajatusta puoltavat tutkimuksissaan myös Sund (2005) sekä Laine (2014). Siihen, miten toimittajat urheilusta viestivät, vaikuttaa muun muassa henkilön oma arvostus lajia kohtaan, työyhteisön painotukset ja henkilökohtainen suhtautuminen urheiluun.

3 Sukupuolen representaatio feministisessä mediatutkimuksessa

Mediatutkimuksessa keskeisiä käsitteitä ovat Piristä (2006, s. 22) mukaillen representaatio ja representoiminen. Tässä luvussa representaatioon pureudutaan feministisen mediatutkimuksen avulla, jonka tutkimusperinteeseen käsite olennaisesti kiinnittyy. Representaation käsitteellä on useita erilaisia merkityksiä tieteenalasta riippuen. Yhteiskuntatieteilijät, filosofit tai esimerkiksi valokuvatutkijat puhuvat kukin (ks. Seppänen, 2014; Hall, 1997) representaatiosta, mutta määritelmät harvoin keskustelevat keskenään. Representaation rakennuspalikat voivat olla tekstiä ja kuvia, mutta myös esimerkiksi tekstityylejä tai teemoittelua. Käsitteen määrittelyn ja taustoituksen lisäksi avataan tässä luvussa journalismin representaatioluonnetta. Lisäksi käsitellään feminististä urheilututkimusta, sukupuolen representaatiota sekä sukupuolen tuottamista urheilujournalismissa.

3.1 Feministinen mediatutkimus

Tutkimukseni aineistoa analysoidessa hyödynnän feministisen mediatutkimuksen teoriaa, jota tässä alaluvussa eritellään. Feministinen mediatutkimus ymmärretään tavallisesti kriittisenä suhtautumisena sukupuoliin liittyvään stereotyyppiseen eli kaavamaisesti yleistettyyn ajatteluun sekä etenkin naisen asemaan ja rooleihin mediassa. Mediaa ja sen eri kulttuurimuotoja tutkineen Douglas Kellnerin (1998, s. 73) mukaan feminismi on kiinteä osa kulttuurintutkimusta, sillä se pyrkii horjuttamaan ja heikentämään ideologioihin liittyvää seksististä ja rasistista ajattelua. Urheilu instituutiona sekä mediaurheilun sisällä ylläpitävät tutkijoiden mukaan (Itkonen ja muut, 2008; Laine & Turtiainen, 2018) vielä useita vanhentuneita ideologioita ja korostavat hegemonisia eli yhteiskunnassa vallalla olevia rakenteita. Feministisen mediatutkimuksen avulla voidaan paneutua siihen, miten nämä ideologiat ja rakenteet erilaisissa mediateksteissä ilmenevät.

Kulttuurikriitikko Susan Douglas esittää (2017, s. 68–70) feministisen mediatutkimuksen tarkastelevan erityisesti sukupuolten representaatioita mediassa. Sukupuoliasetelmaa mediassa alettiin tarkastella 1960-luvulla, kun median huomattiin asettavan naiset epätasa-arvoiseen asemaan korostaen stereotypioita ja seksismiä. Feminismin edustajat kritisoivatkin Douglasin (2017) mukaan jo tuolloin median sisältöä ja yhteiskunnan koettiin olevan muotoutunut instituutioiden ja ideologioiden mukaan, joita miehet lähtökohtaisesti hallitsevat. Feminististä koulukuntaa edustavien tutkijoiden (Kavoura ja muut, 2018, s. 239) mukaan yhteiskunta on yhä edelleen hyvin sukupuolittunut ja naiset kärsivät tavallisesti miehiä enemmän tästä sukupuolijakautuneesta ajattelusta sen asettaessa heille stereotypioihin nojaavia rooleja ja rajoituksia. Douglasin (2017, s. 68) mukaan feministinen mediatutkimus nojaa erityisesti tekstianalyysiin tai sisällönanalyysiin, jonka avulla tarkastellaan, minkälaisia rooleja naisilla tavallisimmin mediassa on. Britanniassa kriitikko ja kirjailija John Berger mullisti 1970-luvulla feministisen mediatutkimuksen kentän julkaisemalla kriittisen teoksensa *Ways of Seeing* (1972), jossa hän arvosteli naisen representaatiota niin taiteessa ja mainoksissa kuin mediassakin. Hänen mukaansa nainen oli jatkuvasti esillä arvostelun kohteena ja kuvattiin vain miehen silmää miellyttämään. Ilmiön seurauksena oli Bergerin mukaan se, että useimmat naiset tiesivät olevansa tarkastelun alla ja olivat muokanneet omaa ajatteluaan sen mukaisesti. Douglas argumentoi (2017, s. 68–69), että kirjalla oli merkittävät seuraukset feministiseen mediatutkimukseen, sillä se mullisti ajattelun naisen kuvaamisesta niin mainoksissa kuin journalismissa, ja rohkeni arvostella patriarkaalista systeemiä.

Brittitutkija Rosalind Gill (2007) sekä myöhemmin myös Douglas (2017, s. 71) esittävät, että feministisen koulukunnan vaikutus mediatutkimuksessa on ollut perusteellinen ja kauaskantoinen. Se on muuttanut paitsi tavan analysoida mediatekstejä myös sen, mitä mediatekstejä analyysin kohteeksi valitaan. 2000- ja 2010-luvuilla analyysin kohteeksi ovat viihteen ja mainonnan lisäksi nousseet myös uutisisällöt, median vaikutukset sekä media-alan rakenteet (Gill, 2007, s. 114; Douglas, 2017, s. 71). Feministinen mediatutkimus on tuottanut analyysija myös maskuliinisuuden ja feminiinisuuden ilmenemisestä mediassa, yhtä kuin seksuaalisuuteen, etnisyyteen ja sukupuoleen liittyvistä ristiriidoista

mediateksteissä. Useiden tutkimusten (Kavoura ja muut, 2018, s.239; Francis ja muut, 2017) tuloksena on ollut se, että tietyt fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet, kuten älykyys, voimakkuus ja kilpailullisuus yhdistetään mediassa toistuvasti mieheen, siinä missä herkkyys, kiltteys ja vaatimattomuus assosioidaan naiseen. Stereotypioihin nojaavan haitallisen ajattelun kitkemiseksi feministisen mediatutkimuksen uusimmat koulukunnat keskittyvät Douglasin (2017, s. 71–71) mukaan nyt mediarepresentaatioiden lisäksi tutkimaan erilaisia mahdollisuuksia sekä vaaratilanteita internetissä ja sosiaalisessa mediassa, jossa kasvottomuus ja anonymitteetti tarjoavat uuden alustan esimerkiksi rasismin ja naisvihan ilmaisemiselle.

3.2 Feministinen urheilututkimus

Tämä pro gradu -tutkielma sijoittuu feministisen urheilututkimuksen kenttään. Yhteiskuntatieteilijä ja naisurheilua tutkinut Riitta Pirinen toi sukupuolinäkökulman vahvasti mukaan mediaurheilun tutkimukseen väitöskirjassaan vuonna 2006. Tuolloin feministisiin teorioihin nojaava mediaurheilun tutkimus oli ollut Suomessa vähäistä, vaikka feminististä mediatutkimusta oli runsaasti. Pirisen (2006, s. 22) mukaan ”lähtökohtana mediaurheilun tutkimuksessa on ajatus kielestä toimintana; kieli rakentaa sosiaalista todellisuutta”. Näin ollen mediatekstit ovat todellisuuden rakentajia.

Feministinen urheilututkimus katsotaan osaksi feministisen tutkimuksen kenttää ja siinä sovelletaan tavallisesti feministisessä tutkimuksessa hyödynnettyjä käsitteitä sekä menetelmiä. Tutkimuksen lähtökohtana on ollut yhdenvertaisuuden saavuttaminen urheilussa. Hargreaves ja Anderson (2014, s. 3–4) esittävät, että tutkimuksen tavoitteena on ollut tarkastella sukupuoliasetelman problematiikkaa ja parantaa naisten sekä vähemmistöjen asemaa urheilussa tutkimalla urheiluun liittyviä tasa-arvokysymyksiä. Pirisen (2006, s. 17) mukaan yksi feministisen urheilututkimuksen pääkysymyksistä kuulukin, kuinka miesten ensisijaisuutta ja naisten toissijaisuutta tuotetaan ja ylläpidetään urheilussa. Hän esittää, että feministinen näkökulma haastaa perinteisen urheilututkimuksen, joka on pitkään ollut hyvin mieskeskeistä. Tutkimusten avulla on Pirisen mukaan tuotu

esille urheilussa esiintyviä valtarakenteita, mutta myös sitä, millaista naisten harjoittama urheilu on.

Pirinen (2006, s. 17–19; ks. myös Ruutu, 2017, s. 9) esittää, että feministisen urheilututkimuksen sisällä on tutkittu esimerkiksi mediaurheilua, urheilijoiden kokemuksia sekä sukupuolen rakentumista. Hänen mukaansa feministisen tutkimuksen tavoin on post-strukturalistiseen tutkimusperinteeseen nojaava feministinen urheilututkimus kyseenalaistanut perinteisen kahtiajaon naisiin ja miehiin. Lisäksi feministinen urheilututkimus on Pirisen mukaan painottanut, että aiemmissa urheilututkimuksissa ei suinkaan ole käsitelty kaikkia ihmisryhmiä, vaan lähinnä on keskitytty tarkastelemaan valkoisia, nuoria, keskiluokkaisia, heteroseksuaaleja ja vammattomia naisia tai miehiä. Aiemmassa urheilututkimuksessa myös sukupuolen käsite on jätetty täysin tarkastelun ulkopuolelle. 2010- ja 2020-luvuilla feministinen urheilututkimus on feministisen mediatutkimuksen sisällä (ks. Kavoura ja muut, 2018; Ravel & Gareau, 2016; Petty & Pope, 2019) tarkastellut esimerkiksi sitä, miten sukupuolta mediaurheilussa representoidaan ja millaisten kielellisten keinojen avulla media rakentaa merkityksiä miesten urheilun ensisijaisuudesta ja naisten urheilun toissijaisuudesta.

Feministisen urheilututkimusten tuoreimmasta päästä voidaan nostaa esiin brittitutkijoiden Kay Biscombin ja Hilary Mathesonin tekemä laaja selvitys (2019) sukupuolten representaatioista sekä urheilujournalismin sukupuolittuneisuudesta. Tutkimuksessaan Biscomb ja Matheson tarkastelivat urheilujournalismin yhteiskunnallisia ja kulttuurisia muutoksia sukupuolen näkökulmasta Iso-Britannian lehdistössä neljän vuosikymmenen (1984–2014) ajalta. Tutkimuksen perusteella urheilujournalismin osuus lehdissä oli merkittävästi kasvanut, mutta naisten urheilun osuus miesten urheiluun verrattuna pienentynyt. Laadullisen tarkastelun tulokset osoittivat, että ulkonäkökeskeinen uutisointi naisurheilijoista oli vähentynyt, mutta suorituskeskeistä dramatisointia urheilujournalismiin oli tullut runsaasti lisää. Kansalaisuuden korostaminen oli vuosien mittaan myös lisääntynyt merkittävästi. Mediaurheilun ”uudesta aikakaudesta” puhuu artikkelissaan myös dosentti Riikka Turtiainen (2020), jonka mukaan naisten urheilun medianäkyvyyden

osalta on viime vuosina otettu askelia parempaan suuntaan. Yle Urheilu sitoutui vuonna 2017 edistämään mediaurheilun tasa-arvoa osana Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhluvuoden ohjelmaan kuulunutta 100 tasa-arvotekoa-hanketta. Turtiaisen mukaan (2020, s. 39) Yle on onnistunut muutamassa vuodessa vahvistamaan naisurheilusisältöjään niin määrällisesti kuin laadullisesti. Vuonna 2015 Yle esitti naisten jalkapallon MM-otteluista vain puolet, kun taas kesällä 2019 Yle näytti kaikki naisten jalkapallon MM-kilpailuiden ottelut suomeksi ja ruotsiksi selostettuina. Studio-osuuksiin oli panostettu ja asiantuntijoihin lukeutui aiempaa enemmän myös naisia. MM-kilpailuiden lähetykset olivat Ylen suosituimpien ohjelmien joukossa, ja loppuottelu keräsi yli puolen miljoonan katsojan keskiarvon. Näillä luvuilla Turtiainen (2020, s. 39–40) kumoaa artikkelissaan paikkansa-pitämättömänä argumentin siitä, ettei naisten urheilu huonotasaisuudessaan kiinnosta ketään. Hänen mukaansa Ylen lähettämät naisten jalkapallon MM-kilpailut olivat myös hyvä esimerkki siitä, kuinka suuri merkitys valtamedianäkyvyydellä urheilussa edelleen on. Mediasuosion myötä naisten jalkapallo sai osakseen ennenäkematöntä arvostusta ja myös sponsorien mielenkiinto kasvoi. Medianäkyvyyden kasvu korreloi artikkelin mukaan suoraan suosion ja lajin arvostuksen kanssa, mikä taas pitkällä tähtäimellä mahdollistaa lajin ja yksittäisten urheilijoiden kehittymisen.

Turtiaisen (2020, s. 41) mukaan naisten jalkapallon vuoden 2019 MM-kilpailut olivat käännekohta paitsi naisten urheilun saaman mediahuomion osalta myös median kirjoitustyylin puitteissa. Kilpailuiden aikana Yhdysvaltain joukkueen kapteeni Megan Rapinoesta tuli seurattu hahmo niin urheilusuoritustensa kuin kannanottojensa vuoksi. Rapinoe tunnetaan kannanotoistaan naisten jalkapallon saamaan mediahuomioon, naisten urheilun asemaan ja palkkaeroihin liittyen. Toffolettin ja Thorpen (2018) jalanjäljissä voidaan todeta Rapinoen haastavan perinteiset feminiinisyyden normit ja tarjoavan samaisutumiskohteen niille, jotka eivät koe istuvansa feminiinisyyden rakenteisiin. Turtiainen (2020) nostaa artikkelissaan merkittäväksi sen, miten Rapinoesta kilpailuiden aikana mediassa kirjoitettiin. Poiketen urheilujournalismissa aiemmin vallassa olleeseen tapaan (Petty & Pope, 2019; Black & Fielding-Lloyd, 2017; Ravel & Gareau, 2016), uutisointi ei

keskittynyt pelaajan ulkonäköön tai miespelaajiin vertaamiseen vaan Rapinon urheilu-suorituksiin ja tämän asenteeseen. Turtiaisen (2020) mukaan vuoden 2019 MM-kilpailut ja Rapinon kuvaavat naisten urheilun olevan maailmanlaajuisesti niin kiinnostava ilmiö, ettei medialla ole enää varaa sivuuttaa sitä sisällöissään.

3.3 Representaation käsite

Viestintätieteellisissä tutkimuksissa, joihin tämäkin tutkimus lukeutuu, representaatiolla tarkoitetaan yleensä jonkin asian esittämistä tai edustamista. Representaatiotutkimuksen yhtenä merkittävimmistä uranuurtajista voidaan pitää kulttuurintutkija Stuart Hallia, joka tutki representaation käsitettä ja sen yhteiskunnallisia kytköksiä jo 1990-luvulla. Hallin (1997, s. 13) mukaan representaatio on ennen kaikkea mielikuvien vakiinnuttamista ja uuden tiedon tuottamista. Ihmiset kommunikoivat symboleiden, kuten sanojen ja kuvien avulla, joilla kaikilla on oma merkityksensä. Tätä merkitsemistä Seppänen ja Väliverronen kuvaavat Hallin teoriaa mukaillen (2021, s. 9092) viestinnän tutkimuksessa yleisesti representaatioksi. Kun asia tai ajatus esitetään sanallisten tai kuvallisten merkien avulla, on kyse nimenomaan representaatiosta eli jonkin asian uudelleen esittämisestä, kuten englanninkielinen termi *representation* hyvin esittää. Hall korostaa erityisesti merkitysten jakamista. Hänen mukaansa merkityksistä neuvotellaan, sovitaan ja kiistellään yhdessä eli ennen kaikkea representaatioiden kautta asioista ja ajatuksista tulee yhteistä ja jaettua. Laajemmin myös kulttuurista tulee representaatioiden avulla jaettua ja näin voimme ymmärtää toistemme viestejä paremmin.

Tässä tutkimuksessa tärkein teoreettinen lähtökohta on ajatus representaatioiden konstruktiivisuudesta. Pirisen (2006, s. 22) mukaan representoimisella tarkoitetaan merkityksen tuottamisen prosessia ja representaatiot ovat tämän prosessin tulosta. Näin ollen representaatiot, eli *mediaesitykset* urheilusta ovat osa todellisuutta ja rakentavat eli konstruoivat sitä. Median representaation tutkimuksessa tarkastellaan sitä, mitä mediassa representoidaan ja miten. Kun representoidaan sukupuolta, luokkaa tai etnisyyttä

representaatiot voivat Hallin teorian (1997) mukaan joko palvella tai kyseenalaistaa valkänkäyttöä ja vakiintuneita käsityksiä yhteiskunnassa. Paasonen puolestaan (2010, s. 2) kuvaa representaatioiden konstruktivisuutta tapahtumana, jossa kuviin, objekteihin tai ihmisiin yhdistetään tietynlaisia merkityksiä. Näin annetaan merkityksiä myös ympäröivälle maailmalle. Urheilun kontekstissa samalla kun representaatio – esimerkiksi artikkeli urheilijasta – esittää urheilijaa itseään, se edustaa myös laajempaa kokonaisuutta, kuten urheilua instituutina, urheilijan oletetun sukupuolen konventiota tai kansallisuutta.

Mediatutkimuksessa puhutaan usein myös mediaesityksistä, jotka itsessään koostuvat useista representaatioista. Seppäsen ja Väliiverosen (2012, s. 92) mukaan mediaesitykset sisältävät viitteitä niiden tekijöistä, heidän edustamistaan instituutioista, teknologioista sekä esimerkiksi oletetuista mediatekstien kuluttajista. Esimerkiksi urheilu-uutinen on representaatio, mutta niin ovat myös sen otsikko, kuvat, kuvatestit sekä leipäteksti. Urheilu-uutinen ja sen eri osat ovat syntyneet lukuisten eri valintojen tuloksena. Ne antavat kuluttajalleen jonkinlaisen käsityksen tapahtumasta tai henkilöstä olematta kuitenkaan täysin todellisia. Tekstiä kirjoittava toimittaja sekä hänen edustamansa instituutio tekevät valinnat siitä, miten kohde kuvataan, mitä asioita tuodaan näkyväksi ja mitä taas jätetään mediatekstin ulkopuolelle. Representaatioiden yhteydessä puhutaan usein myös stereotyyppioista eli vakiintuneista yleistyksistä. Dyerin (1993) mukaan stereotypian käsitetään tarkoittavan oikeutettuja objektisointeja tietyistä yhteiskunnan ryhmistä. Stereotyyppioihin törmäämme mediassa, mutta myös arkipuheessa. Tänä päivänä termillä stereotypia voidaan nähdä olevan jopa negatiivinen mielikuva, vaikka alun perin Walter Lippmanin 1950-luvulla lanseeraama käsite ei liittynyt yhteiskunnallisia ryhmiä yhdistävien negatiivissävytteisten piirteiden tunnistamiseen.

Feministisissä mediatutkimuksissa (ks. Henderson, 2017, s. 173; Kavoura ja muut, 2018, s.239–240) on tutkimustuloksena usein ollut se, että miehiä representoidaan mediassa naisia huomattavasti useammin ja median roolina on päättää, millaista kuvaa kenestäkin välitetään tai onko henkilö ylipäättään ansainnut profiilin mediassa. Hendersonin mukaan

kysymykset sukupuoleen liittyvästä representaatiosta ovat muuttuneet, kun otetaan huomioon teknologiset muutokset sekä sukupuolen laajempi määrittelytapa. Hänen mukaansa media-alusta vaikuttaa huomattavasti siihen, miten sukupuolta representoidaan. Nykyään kuluttajilla on myös enemmän mahdollisuuksia tehdä valintoja koskien mediasisältöä. Jokainen saa kuluttaa sellaista mediasisältöä, jonka kokee arvoilleen sopivaksi. Sukupuolen esittäminen mediassa on usein edelleen kaavamaisista, mutta nykyään esillä on myös useita henkilöihahmoja, jotka haastavat perinteiset sukupuoliroolit. Henderso-
nin (2017, s. 174) mukaan medialla onkin merkittävä rooli erilaisten sukupuoliroolien ja henkilöiden representaatioissa. Tällä on myös selkeä yhteys siihen, miten ihmiset kokevat muun mediasisällön ja kuinka suvaitsevaisesti he siihen suhtautuvat. On myös otettava huomioon, etteivät median kuluttajat - tämän tutkimuksen puitteissa urheilumedian kuluttajat - ole eristyksissä muusta yhteiskunnasta, joten heidän median kautta omaksu-
mansa ajatus sukupuolesta vaikuttaa heidän käsitykseensä sukupuolista ylipäänsä.

Leena-Maija Rossi esittää (2010, s. 261–263), että kulttuurintutkimuksellisesta näkökulmasta representaatio on politiikkaa, ymmärrettiin käsite itsessään sitten edustamiseksi tai esittämiseksi. Rossi kirjoittaa artikkelissaan, että etenkin valtasuhteisiin liittyvä representaatio on usein kamppailua siitä, mitä voidaan tehdä näkyväksi, mistä puhutaan ja miten. Hänen mukaansa representaatiot ovat valtasuhteiden muovaamia. Valtasuhteilla viitataan siihen asemaan, jonka sukupuolemme, seksuaalisuutemme, etnisyytemme, ikämme ja yhteiskuntaluokkamme määrittävät yhteiskunnan verkostoissa. Poliitiikan kontekstissa tehdyn sukupuolten tasa-arvotutkimuksen (ks. Raevara, 2005; Squires, 1999) jalanjäljissä voidaan tarkastella myös urheilujournalismin yhdenvertaisuutta viestintätieteellisestä ja feministisen mediatutkimuksen näkökulmasta. Tärkeiksi kysymyksiksi nousivat; mitä representoidaan, miten representoidaan ja miksi representoidaan. Elokuva-
tutkimuksen professori Richard Dyer sanoitti representaatioiden yhteiskunnallista kytköstä kattavasti jo 1990-luvulla. Dyerin (1993, s. 1–2) mukaan se, miten henkilö nähdään yhteiskunnallisessa kontekstissa vaikuttaa merkittävästi siihen, miten häntä kohdellaan. Näkemisellä hän viittaa representaatioihin, joihin kuluttaja törmää erityisesti mediassa.

Dyerin teoksen julkaisun aikaan naisten ja vähemmistöjen representaatioihin liittyi hänen mukaansa paljon ivaa ja halveksuntaa. Seppänen ja Välvirronen puolestaan esittävät (2012, s. 94), että representaation politiikalla viitataan niihin valintoihin, joiden tuloksena mediaesitykset ovat sellaisia kuin ne ovat. Valinnoilla on aina kulttuurisia ehtoja ja yhteiskunnallisia seurauksia. Esimerkiksi urheilujournalismissa esiintyviä representatioita tarkastellessa voidaan pohtia sitä, mitä valinnat kertovat journalismin käytännöistä kyseisessä lehdessä tai suomalaisessa mediassa ylipäänsä sekä millä tavoin sukupuoli esitetään mediateksteissä 2010 ja 2020 –luvuilla.

3.4 Sukupuoli mediaurheilussa

Sukupuoli nousee väistämättä tarkastelun alle, kun puhutaan urheilusta ja mediaurheilusta. Riikka Turtiainen toteaa mediaurheilua tutkivassa väitöskirjassaan (2012, s. 98), että mediaurheilua on lähes mahdotonta tutkia tarkastelematta lainkaan sukupuolta tai siihen viittaavia seikkoja. Vaikka sukupuoli on nykyään mediaurheilun tutkimuksessa Turtiaisen mukaan paljon tarkasteltu teema, saattavat sukupuoleen liittyvät merkitykset paljastua mediaurheilussa myös näkymättömyydellään. Turtiaisen mukaan esimerkiksi se, etteivät naisurheilu tai naispuoliset urheilijat juuri esiinny erilaisissa tutkimusaineistoissa on itsessään jo tutkimustulos ja välittää olennaista sanomaa sukupuolen ja mediaurheilun suhteesta. Toisaalta mitä tulee mediaurheilun tutkimukseen, on feminististä urheilututkimusta myös kritisoitu tiukoista ennako-olettamuksista ja tutkijaposition haasteista suhteessa tutkimuksen tulokseen (Kaivosari, 2017, s. 91).

Urheilun järjestäminen binäärisenä pidetyn sukupuoli-aottelun mukaisesti näkyy myös mediaurheilussa. Urheilujournalismi vain harvoin antaa tilaa muunsukupuolisille tai transsukupuolisille urheilijoille ja jos antaa, nousee sukupuoli tällöin selkeästi urheilua tärkeämmäksi aiheeksi (ks. Ukkola, 2021; Kuisma, 2020). Laine ja Turtiainen esittävät (2018, s. 282–283), että miesurheilijoita puolestaan pidetään jo urheilun historian vuoksi ylivermaisessa asemassa. Ahon ja muiden (2020, s. 2) tutkimustulosta mukaillen usein

miehiä, tässä tapauksessa miesurheilijoita ja miesurheilua, myös tarkastellaan rinnakkain maskuliinisuuden kanssa ylläpitäen rakennetta, jossa maskuliinisuus on mieheyden synonyymi tai sen rinnakkainen käsite. Rowen tavoin (2004, s. 280) voidaan siis esittää, että tavallisimmin urheilija tulee kategorisoiduksi mediassa sukupuolensa mukaan. Rowen tutkimuksen julkaisun aikaan useat urheilun sosiologiaan erikoistuneista tutkijoista (ks. myös Pirinen, 2006) argumentoivat nimenomaan urheilun sosiaalisena instituutiona tarjoavan alustan, jossa miehet ovat selkeässä ylivallassa. Hänen mukaansa tämä näkyi muun muassa naisurheilijoiden mediarepresentaatioissa; feminiinistä kehonkuvaa haastavien, ”liian lihaksikkaiden” tai lajissaan menestyneiden naisurheilijoiden nähtiin uhkaavan miesurheilua ja sen arvostusta, minkä arvioitiin osittain vaikuttavan naisurheilusta uutisointiin.

Representaation rakentumisessa kehon ja siihen liittyvän maskuliinisuuden tai feminiinisuuden nähdään olevan keskeisiä tekijöitä. Kavoura ja muut (2018, s. 239–240) esittävät, että urheilu on kautta historian assosioitu maskuliinisuuden kanssa ja urheiluun liittyvää toimintaa tai siihen liittyviä mahdollisia loukkaantumisriskejä on pidetty maskuliinisina kokemuksina. Tätä he selittävät feministisen koulukunnan tutkimustuloksilla, joissa naiskehoon ja naiseuteen on esitetty yhdistettävän tietynlaisia psyykkisiä ja fyysisiä attribuutteja. Rowen (2004, s. 280; ks. myös Gill, 2007) mukaan medially nähdään olevan vaikeuksia kategorisoida urheilevia naisia, sillä heidän kehonsa usein haastavat perinteisen, feminiinisen naiskuvan ja naisellisen kehon mallin. Naisurheilijoista kertovissa uutisissa ja artikkeleissa viitataankin toistuvasti muihin naisellisina tai feminiinisinä pidettyihin piirteisiin, kuten puolison rooliin tai äitiyteen. Rowe toteaa, että tällaisilla tekijöillä luodaan yleisölle samaistuttavaa tarttumapintaa, jonka avulla tekstiä voidaan käsitellä ja kategorisoida. Mediaurheilun tutkija Alina Bernstein esitti (2002, s. 421) niin ikään jo 2000-luvun alussa, että mediassa naisurheilijan representointi naisena ammattiurheilijan sijasta keskittää lukijan näkemään urheilijan seksuaalisena objektina vakavasti otettavan ammattilaisurheilijan sijaan. Anja Hirdman ja Madeleine Kleberg taas argumentoivat (2015, s. 13), että naisen keho ja alastomuus ovat olleet myyntivaltteja, joita on käytetty mainoksissa ympäri maailmaa jo vuosia. Erityisesti hoikan, nuoren ja kauniin kehon

ihannointi ja sen näkyminen niin mainosmateriaaleissa kuin journalismissa on heidän mukaansa tavallista.

Samaan aikaan miesurheilijoita kuvataan mediaurheilussa toistuvasti maskuliinisuuden kautta asettamalla mieheksi tulkittulle yksilölle tiettyjä odotuksia (Eerola, 2014, s. 32). Eerola esittää maskuliinisina pidettyjen tekijöiden olevan yleisellä tasolla yhteneväisiä, vaikka kulttuuriset käsitykset mieheydestä vaihtelevat ajan ja paikan mukaan. Hänen mukaansa maskuliiniseksi tulkittuja ominaisuuksia ovat esimerkiksi heteroseksuaalisuus, valta, väkivalta, aggressiivisuus, urheilullisuus ja fyysinen voima. Kavouran ja muiden (2018, s. 239) mukaan miehiin ja mieheyteen taas assosioidaan tyypillisesti rohkeus, kilpailullisuus sekä itsevarmuus. Feministissä urheilututkimuksissa (Gill, 2007, s. 115) on usein esitetty, että merkittävää ei ole vain se, kuinka vähän naiset mediassa esiintyvät, vaan se, mikä heissä ylittää uutiskynnyksen. Samaa voidaan tarkastella miesurheilun kontekstissa. Vaikka urheilun voidaan sanoa olevan miesten hallitsemaa tilaa (Pirinen, 2006; Itkonen ja muut, 2008; Rowe, 2004) yhdistää myös miesten urheilusta kertovia uutisia usein tietynlainen maskuliinisenä pidetyn kehon kuvailu ja seksuaalisointi. Eerola (2014, s. 32) myös toteaa, että mikäli maskuliinisuus esitetään feminiinisuuden vastakohdaksi, jäävät feminiinisinä pidetyt kuvaukset esimerkiksi yhteisöllisyydestä, empaattisuudesta ja emotionaalisuudesta tavallisesti mieheyden ja miehenä olemisen kuvauksen ulkopuolelle.

Teknologian kehittyminen ja median kuluttajien siirtyminen sisällöntuottajan rooliin on muokannut vahvasti myös ulkonäkötrendejä ja mielikuvaa siitä, millaista kehoa pidetään kauniina. Yvonne Anderson toteaa erilaisia treeniblogeja tarkastelevassa tutkimuksessaan (2015), että keho kertoo usein ajasta ja yhteiskunnasta, jossa kulloinkin eletään. Hyperteknologisessa yhteiskunnassa sosiaaliseen mediaan sisällön tuottamisen helpous ja puhelimet edistyneine kameroineen ovat taanneet sen, että esillä on jatkuvasti monipuolisia kuvia erilaisista kehoista. Hirdman ja Kleberg (2015, s. 13–14) toteavat, että treeniblogit ja sosiaalisen median sisältö ovat eräänlaista poliittista viestintää, jolla voi-

daan vaikuttaa ihmisten mieltymyksiin. Tämä on varmasti myös osaltaan vaikuttanut siihen, miten naisurheilijoiden ja miesurheilijoiden kehoista julkisuudessa puhutaan ja missä yhteydessä naiskehon tai mieskehon kuvailu koetaan kaupallisessa urheilujournalismissa perustelluksi.

Sukupuoleen liittyvät kysymykset ovat yhteiskunnassa hyvin ajankohtaisia niin urheilun kontekstissa kuin ylipäänsä. Gillin mukaan (2017, s. 78) sukupuolen määrittelyä on horjuttanut queer theory, jolla viitataan perinteisen binäärisen sukupuolijaottelun tutkimiseen ja sen haastamiseen. Gill toteaa artikkelissaan, että postfeministinen ajattelu on kritisoinut stereotyyppistä nais- ja mieskuvaa ja sen representaatiota mediassa. Suomessa vastaavaa tarkastelua ovat tutkimuksissaan tehneet esimerkiksi Turtiainen ja Kolamo (2020), jotka nostavat urheilun kontekstissa esiin intersektionaalisuuden sekä sukupuolen moninaisuuden. Intersektionaalisella näkökulmalla tarkoitetaan heidän mukaansa (ks. myös UN Women Suomi, 2021) epätasa-arvon monien eri muotojen tunnistamista ja niiden vaikutusten huomioimista (urheilu)kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin valtasuhteisiin. Myös median toimesta on viimeisten viiden vuoden aikana tehty kannanottoja liittyen journalismin sukupuolittuneisuuteen. Esimerkiksi Helsingin Sanomat sitoutui vuonna 2018 aktiivisesti seuraamaan ja lisäämään naisten määrää jutuissaan. Kampanjan julkaisuaikaan vain noin 30 prosenttia jutuissa esiintyvissä henkilöistä oli sukupuoleltaan naisia (Yläjärvi & Ubaud, 2018).

4 Sukupuolen representaatiot huippu-urheilua käsittelevissä journalistisissa teksteissä

Tässä luvussa tarkastelen määrällistä ja laadullista tutkimustapaa hyödyntäen sukupuolten representaatioita suomalaista huippu-urheilua käsittelevissä uutisissa ja artikkeleissa Ilta-Sanomien ja Iltalehden verkkoversioiden urheilusivuilla. Tavoitteenani on selvittää, miten sukupuolta representoidaan ja lopuksi tarkastella selvittämäni yhteiskunnallisessa kontekstissa. Määrällisen tarkastelun aikana yritän vastata siihen, miten representaatiot jakautuvat miesten urheilusta ja naisten urheilusta kertovien artikkeleiden välillä Iltalehden ja Ilta-Sanomien urheilusivuilla. Laadullisen tarkastelun aikana puolestaan nostan esiin niitä osatekijöitä, joista huippu-urheilijan representaatiot muodostuvat ja pohdin feministiseen mediaurheilun tutkimukseen nojautuen, miten sukupuoli vaikuttaa huippu-urheilusta kertovaan uutisointiin.

Tutkielman koko aineisto käsittää aikavälillä 1.9.2020 – 30.9.2020 sekä 1.3.2021 – 7.3.2021 yleisurheilusta ja yleisurheilijoista sekä aikavälillä 1.2.2021 – 7.3.2021 maastohihdosta ja hiihtäjistä julkaistuja urheilu-uutisia ja –artikkeleita kuvituksineen. Verkkojulkaisuiden videot tai muut multimediaelementit eivät ole mukana analyysissä. Aineiston hallittavuuden vuoksi olen rajannut sen käsittämään pelkästään suomalaisia aktiivisurheilijoita tai heidän urheilusuorituksiaan. Kuten luvussa 1.2 kerrottiin, on aineiston ulkopuolelle näin ollen rajattu tuloslistat, mielipidetekstit sekä useasta eri urheilijasta kertovat artikkelit. Seuraavissa alaluvuissa kuvataan analyysin eteneminen sekä toteutus ja lopuksi esitellään yhteenveto.

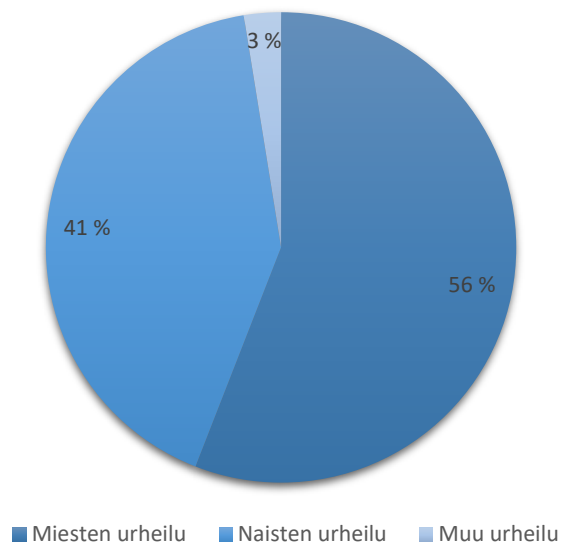
4.1 Urheilu-uutisten määrällinen ja laadullinen sisällönanalyysi

Tutkimuksen tavoitteen saavuttamiseksi oli aineisto pilkottava osiin sen kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimusmenetelmänä hyödynnän

määrällistä sisällönanalyysia eli sisällön erittelyä, selvittääkseni millaisia painopisteitä sukupuolen representaatioilla on iltapäivälehdissä ja miten representaatiot jakautuvat miesurheilun ja naisurheilun uutisoinnin kesken. Määrällisen analyysin tutkimusaineistona on koko tutkimuksen aineisto, eli aikavälillä 1.9.2020 – 30.9.2020 sekä 1.3.2021 – 7.3.2021 yleisurheilusta ja yleisurheilijoista sekä aikavälillä 1.2.2021 – 7.3.2021 maastohiihdosta ja hiihtäjistä julkaistut urheilu-uutiset ja artikkelit Ilta-Sanomien sekä Iltalehden verkkoversioiden urheilusivuilla. Yhteensä rajaamani aikavälin ja kriteerien puitteissa julkaistiin 196 juttua, joista 118 käsittelee maastohiihtoa ja 78 yleisurheilua. Näistä jutuista Iltalehti on julkaissut 80 maastohiihtoa ja 44 yleisurheilua käsittelevää juttua ja Ilta-Sanomat 38 maastohiihtoa ja 34 yleisurheilua käsittelevää juttua.

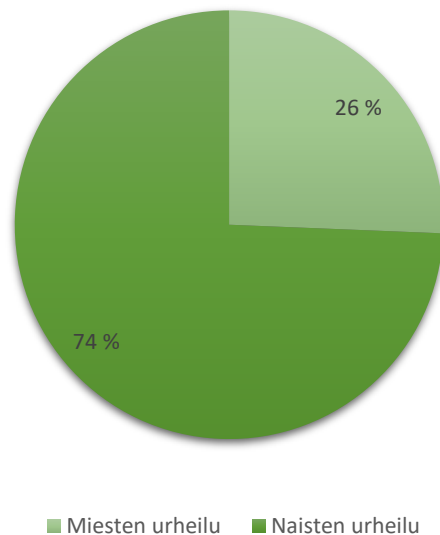
Aloitin aineiston määrällisen analyysin jakamalla uutiset ja artikkelit urheilun järjestäjän toimesta tehdyn sukupuolijaottelun mukaisesti miesten urheiluun ja naisten urheiluun, jonka jälkeen päädyin muodostamaan lisäksi ryhmän muulle urheilulle. Miesten urheiluryhmään kuuluu tässä tutkimuksessa sellaisia uutisia ja artikkeleita, joissa käsiteltiin ainoastaan miesurheilijoita. Termillä miesurheilija tarkoitan tässä kontekstissa Ruutua mukaillen (2017, s. 5) urheilijoita, jotka kilpailevat miesten sarjoissa, eli ovat urheilun järjestäjän toimesta kategorisoitu miehiksi. Naisten urheilu –ryhmä puolestaan käsittää tässä tutkimuksessa uutisia ja artikkeleita, joissa käsiteltiin ainoastaan naisurheilijoita. Termillä naisurheilija viitataan tässä kontekstissa urheilijoihin, jotka kilpailevat naisten sarjoissa, eli ovat urheilun järjestäjän toimesta luokiteltu naisiksi (Ruutu, 2017, s. 5). Koin tarpeelliseksi muodostaa myös kategorian muu urheilu, jolla tarkoitan artikkeleita, jotka eivät selkeästi sopineet naisten urheilun tai miesten urheilun kategoriaan. Näissä artikkeleissa käsiteltiin tavallisesti molempia, sekä naisurheilijoita että miesurheilijoita.

Kuten oheinen kuvio (ks. Kuvio 1) esittää, ovat naiset ja miehet melko tasaisesti edustettuina maastohiihdosta kertovissa uutisissa kuitenkin miesten uutisten osuuden ollessa hieman naisten uutisoinnin osuutta suurempi. Maastohiihdon 118 artikkelista 66 käsiteli miesten urheilua ja 49 naisten urheilua. Kategoriaan muu urheilu kuului kolme artikkelia.

Kuvio 1. Maastohiihdosta kertovien uutisten jakautuminen aineistossa.

Vastoin ennen tutkimusta esittämäni oletusta, ovat naiset ja miehet puolestaan hyvin epätasaisesti edustettuina yleisurheilusta kertovissa uutisissa (ks. Kuvio 2). Yleisurheilun 78 artikkelista 58 artikkelia käsitteli naisten urheilua ja 20 miesten urheilua.

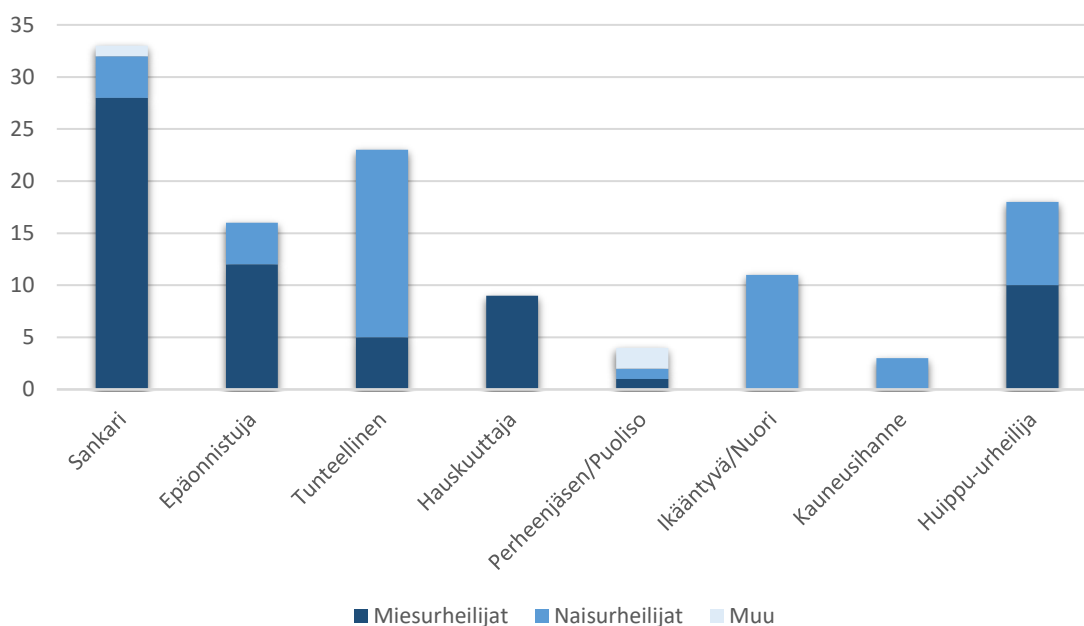
Kuvio 2. Yleisurheilusta kertovien uutisten jakautuminen aineistossa.

Merkittävää on kuitenkin se, että aineiston aikajänteelle osuu sekä yleisurheilun Suomi-Ruotsi-maaottelu että yleisurheilun sisä ratojen EM-kilpailut ja maastohiihdon Tour de Ski sekä hiihdon MM-kilpailut niin nuorten kuin yleisessä sarjassa, jotka ovat kaikki suuria kansainvälisiä kilpailuita tai kilpailusarjoja. Feministisissä urheilututkimuksissa ovat havaittu, että naisten urheilu saa miesten urheiluun verrattuna vähemmän palstatilaa mutta suurten urheilutapahtumien aikana tilanne tasapainottuu. Feministinen urheilututkija Jennifer Hargreaves (2014) toteaa esimerkiksi Olympialaisten olevan tällainen suuri, maailmanlaajuisesti esitettävä urheilutapahtuma. Kun puhutaan suurista urheilutapahtumista, täytyy kuitenkin ottaa myös huomioon mediaurheilun konteksti ja mittasuhteet. Esimerkiksi Olympialaiset saavat mediahuomiota maailmanlaajuisesti, mutta Suomen medioissa on esillä myös paikallisesti suuria urheilutapahtumia, jotka eivät saavuta maailmalla lainkaan huomiota.

Suomessa maastohiihto ja yleisurheilu ovat perinteisiä ja suosittuja lajeja, joita seurataan aktiivisesti. Suomalaisessa mediaurheilun kontekstissa suuriksi tapahtumiksi voidaan siis laskea muun muassa hiihdon ja yleisurheilun arvokilpailut ja maaottelut, joita tutkimusaineistoni aikajänteellä on järjestetty. Huomionarvoista on myös se, että yleisurheilun sisä ratojen EM-kilpailuissa menestymispaineet painoutuivat selkeästi tilastojen valossa (Suomen Urheiluliitto, 2021) naisurheilijoille, kun taas maastohiihdon MM-kilpailuissa miesurheilijoilla oli tilastojen perusteella (Manner & Teiskonlahti, 2021) paremmat menestymismahdollisuudet. Menestymispaineilla tarkoitetaan tässä usein urheilujournalismin esittämää tilastojen valossa tehtyä ennakkointia kilpailutapahtuman kulusta sekä siitä todennäköisyydestä, jolla urheilija voi kilpailussa suoriutua esimerkiksi piste- tai palkintosijoille.

Sukupuoliryhmittelyn jälkeen jaoin aineiston pienempiin osiin hyödyntämällä määrällisen menetelmän rinnakkaisena tutkimusmenetelmänä laadullista sisällönanalyysia. Luokittelin artikkelia ryhmiin vertailemalla sisällöllisiä merkityksiä, eli etsimällä yhteisiä ja erottavia tekijöitä. Kuten johdannossa kuvattiin, on tässä tutkimuksessa tehty luokittelu aineistolähtöistä, ja yhteneväisyyksiä sekä eroavaisuuksia etsin sukupuoleen viittaavista

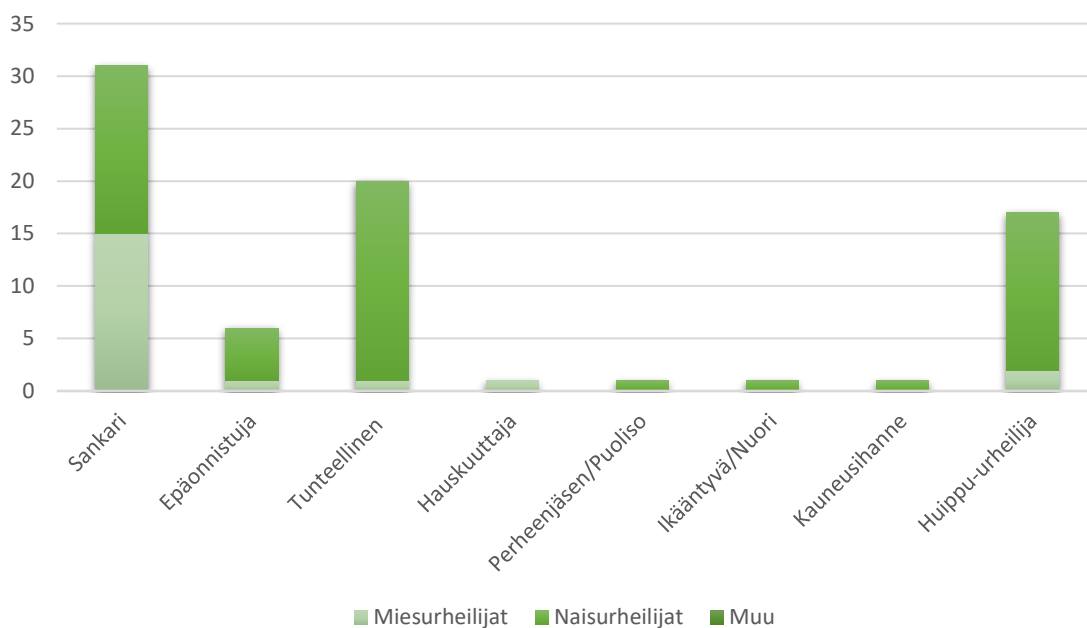
kielellisistä ja kuvallisista esityksistä, kuten kuva- ja sanavalinnoista alleviivaamalla näitä teksteistä. Näitä pelkistettyjä, alleviivattuja ilmauksia ja esityksiä ryhmittelin niin, että samaa tarkoittavat ilmaukset muodostivat alaluokan. Alaluokkia yhdistelemällä sain muodostettua yläluokkia ja lopulta pääluokkia. Muodostin yhteensä kahdeksan ryhmää, joita olen kuvannut seuraavien roolien kautta; *sankari*, *epäonnistuja*, *tunteellinen*, *hauskuuttaja*, *perheenjäsen tai puoliso*, *ikääntyvä tai nuori henkilö* ja *kauneusihanne*. Koin tarpeelliseksi muodostaa ryhmän myös niille uutisille ja artikkeleille, joissa sukupuoleen ei selkeästi viitattu ja urheilija esitettiin ammattiroolissa *huippu-urheilijana*. Tarkastelin ryhmien kokoja kummankin valitsemani lajin, maastohiihdon ja yleisurheilun osalta määrällisesti erikseen. Lajien lisäksi tutkimuksen tavoitteen kannalta vielä tärkeämpi tarkastelun kohde oli se, miten roolit jakautuvat naisten ja miesten urheilusta kertovien artikkeleiden välillä. Laadullisen sisällönanalyysin tuloksena luotuja ryhmiä ja niiden määrällisen analyysin tuloksia esitän kummankin lajin osalta erikseen kuvioissa 3 ja 4.

Kuvio 3. Laadullisten analyysiluokkien osuudet maastohiihdosta kertovissa uutisissa.

Määrällisen ja laadullisen sisällönanalyysin jälkeen voidaan maastohiihdon osalta osoittaa (ks. Kuvio 3), että kaikista suurimman ryhmän muodostavat sankaruutta kuvaavat

artikkelit. Yhteensä maastohiidosta kertovista 118 artikkelista sankariryhmään kuului 33 artikkelia, joista 28 oli miesten urheilusta kertovia, neljä naisten urheilusta kertovia ja yksi artikkeli muu urheilu -kategoriaan kuuluva artikkeli. Toiseksi suurimman ryhmän muodostivat tunteellista urheilijaa kuvaavat artikkelit, yhteensä 23 kappaletta. Näistä artikkeleista 18 kertoi naisten urheilusta ja viisi miesten urheilusta. Kolmanneksi suurin ryhmä muodostui epäonnistuvan urheilijan kuvauksista. Tähän ryhmään kuuluvia artikkeleita oli 16 kappaletta, joista selkeä enemmistö, 12 kappaletta, kertoi miesten urheilusta ja neljä artikkelia naisten urheilusta. Maastohiidosta kertovien artikkeleiden osalta selkeästi pienimmän ryhmän muodostivat urheilijaa kauneushanteena kuvaavat artikkelit, vain kolme kappaletta. Nämä kaikki kolme artikkelia kertoivat naisten urheilusta.

Kuvio 4. Laadullisten analyysiluokkien osuudet yleisurheilusta kertovissa uutisissa.

Kuten kuvio (ks. Kuvio 4) osoittaa, yleisurheilusta kertovista 78 artikkelista suurimman yhteenlasketun ryhmän muodostivat maastohiidon tavoin sankaruutta korostavat artikkelit. Näissä artikkeleissa jakaantuminen oli maastohiidosta poiketen tasaisempaa.

Yhteensä 31 artikkelista 16 kertoi naisten urheilusta ja 15 miesten urheilusta. Yleisurheilun artikkeleista puhuttaessa täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että naisten urheilusta kertovien artikkeleiden osuus oli selkeästi suurempi. Näin ollen suhteessa artikkeleiden määrään, oli miesurheilijoista kertovia sankariryhmään kuuluvia artikkeleita selkeästi enemmän. Toiseksi suurimman ryhmän muodostivat tunteellista urheilijaa kuvaavat jutut, joita aineistossa oli yhteensä 20 kappaletta. Näiden artikkeleiden kohdalla jako oli selkeä. Artikkeleista 19 kertoi naisten ja yksi miesten urheilusta. Huippu-urheilijaa kuvaavia artikkeleita yleisurheilun puolella oli yhteensä 17 kappaletta. Yleisurheilun artikkeleista ne muodostivat kolmanneksi suurimman ryhmän. Sen sijaan urheilijan esittämistä perheenjäsenenä tai puolisona, hauskuuttajana, ikääntyvänä tai nuorena ja kauneusihanteena kuvaavat ryhmät saivat kukin yhden artikkelin.

4.2 Representaatioiden laadullinen analyysi

Tässä luvussa tarkastelen Ilta-Sanomien ja Iltalehden urheilu-uutisia ja -artikkeleita laadullisesti eli kvalitatiivisesti tukeutuen representaatioiden analyysiin. Analyysin hallittavuuden vuoksi on tässä laadullisessa tarkastelussa aineiston 196 artikkelista vain 35 koko aineistoa typologisoivaa artikkelia. Valitut artikkelit edustavat edellisessä luvussa esitellyn teemoittelun tuloksena luodun ryhmän tyypillisintä sisältöä, aiheita ja näkökulmia.

Kuten aiemmissa luvuissa kerrotaan, nojaa tutkimukseni vahvasti käsitykseen siitä, että representaatiot konstruoivat eli rakentavat todellisuutta. Aineistoa lähestyn kriittisesti yhteiskunnallisesta, feministisen mediatutkimuksen, näkökulmasta. Hallin (1997) ja myöhemmin esimerkiksi Pirisen (2006) ja Törrösen (2010) esittelemä teoria siitä, että media voi tuottaa tietoa ja rakentaa todellisuutta on merkittävä lähtökohta tarkastellaksani sukupuolen representaatioita huippu-urheilijoista kertovissa jutuissa iltapäivälehtien urheilusivuilla.

Kuten jo määrällisen tarkastelun aikana kävi ilmi, olen jaotellut aineiston artikkelit teema-analyysia hyödyntäen ryhmiin, joita nyt laadullisesti analysoin. Artikkeleita analysoidessani olen pyrkinyt löytämään juttuun valitun näkökulman sekä kiinnittämään erityistä huomiota toimittajan tekemiin sanavalintoihin, kuten urheilijaa tai hänen toimintaansa kuvaaviin adjektiiveihin ja sukupuoleen tai sukupuolistereotypioihin selkeästi viittaaviin sanoihin. Otsikoista olen pyrkinyt löytämään yhteyden toimittajan tekemään näkökulmavalintaan sekä siihen, millaisia asioita toimittaja ja lehden toimitus ovat pyrkineet urheilijasta kertovassa jutussa erityisesti korostamaan. Tässä laadullisessa analyysissa vastaan asettamiini tutkimuskysymyksiin siitä, millaisista osatekijöistä huippu-urheilijan representaatiot muodostuvat ja miten sukupuolta tuotetaan iltapäivälehtien representaatioissa.

4.2.1 Urheilija kansallissankarina

Määrällisen analyysin perusteella urheilijoista sankaruutta korostavat artikkelit olivat yhteenlaskettuna aineiston ylivoimaisesti suurin ryhmä. Suomalaisessa urheilukentässä on tutkimusaineistoon nojaten tiettyjä yksilöurheilijoita, joiden urheilun kannalta oivallisina pidettyjä ominaisuuksia media erityisesti nostaa jalustalle. Tutkimuksen kannalta tärkein tarkastelu liittyy siihen, miten sukupuoli näkyy sankaruudessa ja millä tavoilla se liitetään maskuliinisuuteen tai feminiinisyteen. Jo määrällinen tarkastelu osoitti, että maastohiihdosta kertovissa artikkeleissa miespuolista urheilijaa kuvataan sankarina huomattavasti naispuolista urheilijaa useammin. Yleisurheilusta kertovissa artikkeleissa jako taas oli tasaisempi.

Uutiset ja artikkelit, joissa sankaruutta korostetaan, pyrkivät nostamaan urheilijan erityiselle jalustalle. Artikkeleissa lukijan ja urheilijan välille ei pyritä luomaan samaistumispintaa, vaan urheilijan toimintaa ja ominaisuuksia kuvataan poikkeuksellisina ja erityisen positiivisessa valossa. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna kiinnostavaa on myös se, että mediassa sankariurheilijan mielipiteellä yhteiskunnallisiin teemoihin koe-

taan aineiston perusteella olevan erityistä painoarvoa. Urheilusankaruutta kuvaavat artikkelit ovat Boylea (2006, s. 1–2) mukailen urheilujournalismin paradoksaalisinta osastoa. Ne ovat toisaalta objektiivisia ja antavat urheilijan suoritusten puhua puolestaan, mutta toisaalta myös ylitsevuotavan ylistäviä superlatiiveineen ja korostussanoineen. Näissä artikkeleissa korostuu myös esimerkiksi Benedict Andersonin (2017) esittelemä ajatus kuvitelluista yhteisöistä, sillä verkkojulkaisun tuottama tieto urheilijasta ylläpitää tietynlaista me-henkeä ja fanikulttuuria.

Urheilija, jota iltapäivälehdet kuvaavat aineiston puitteissa ylivoimaisesti eniten sankarina, on maastohiihtäjä Iivo Niskanen. Ilta-Sanomissa 13.2.2021 julkaistu lyhyt uutinen kertoo Niskasen voittaneen mestaruuden 15 kilometrin matkalla Pyhäjärvellä järjestetyissä suomenmestaruushiihdoissa.

- (1) Iivo Niskanen on Pyhäjärven valtias – hiihti lainasuksilla ylivoimaiseen SM-kultaan! (IS, 13.2.2021)

Uutisen otsikko, esimerkki (1) kuvailee Niskasta ”Pyhäjärven valtiaaksi” ja kertoo urheilijan voittaneen suomenmestaruuskultaa lainatuilla välineillä. Termi *valtias* viittaa tyypillisesti jo suomen kielessä esiintyvän muotoilunsa puolesta miespuoliseen hallitsijaan ja sitä tavallisesti käytetään kuvattaessa jotakin hallinnollista suhdetta. Lainavälineiden nostaminen otsikkoon taas viestittää, että sankarillinen urheilija voi tehdä huippusuorituksen välineistä huolimatta. Kontekstina välineviittaukselle voidaan pitää yleistä keskustelua, jota maastohiihdon parissa usein käydään liittyen välineiden merkityksestä suoriin.

Uutisen leipäteksti alkaa esimerkin (2) osoittamalla tavalla:

- (2) Puijon hiihtoseuran supertähti Iivo Niskanen pääsi taas juhlimaan SM-kultaa Pyhäjärvellä. Niskanen, 29, voitti lauantaina ylivoimaisesti SM-kisojen vapaalla hiihtotavalla käydyn 15 kilometrin kisan. (IS, 13.2.2021)

Niskasen ylivertauisuutta kuvataan jutussa ylistävällä adjektiivilla ”supertähti” sekä kuvailemalla lukijalle, miten hiihtäjä on mestaruutensa ottanut. Ilta-Sanomat kirjoittaa Niskasen aiemmista saavutuksista olettaen, että lukija tietää mistä on kyse. Muita saavutuksia kyseisessä uutisessa ei kuitenkaan luetella. Uutinen on lyhyt kooste kilpailusta, mutta sävyltään se ei ole journalismille tyypillinen (ks. Ruuskanen, 2010; Kivioja, 2008) neutraali. Etenkin otsikon sanaleikki vaikuttaa korostavan sankaruutta maskuliinisena ilmiönä nimeämällä Niskasen valtiaaksi.

Uutisen kuva (ks. Kuva 1) korostaa sankaruutta ja Niskasen ylivertauisuutta rajauksellaan. Niskasen lisäksi kuvassa ei esiinny muita henkilöitä ja se toimii yhtenäisenä jatkumona uutisen tekstille ja sanavalinnoille. Kuvassa Niskasen kasvojen ilmeestä voidaan tulkita tavallisesti maskuliinisuuteen liitettyä aggressiivisuutta (Eerola, 2014, s. 32), mikä kuvanottohetkellä johtunee suorituksen rasituksesta. Niskasen eleistä kuvassa ei voida päätellä artikkelin mainitsemaa juhlintaa tai esimerkiksi itsevarmuutta.

Kuva 1. Iivo Niskanen Pyhäjärven SM-hiihdoissa (IS/Saukkomaa, 2021).

Iltalehti kirjoittaa 12.2.2021 julkaistussa artikkelissaan nuorten MM-kilpailuissa onnistuneesta maastohiihtäjä Alexander Ståhlbergistä. Otsikossa, esimerkissä (3) Ståhlbergiä kuvaillaan ”kestävyyshimeksi” ja hänen saavutustaan ”jättipaukuksi”. Huomionarvoista on myös edelliseen esimerkkiin viitaten se, kuinka nuorta urheilijaa verrataan livo Niskaseen. Tämä havainnoi hyvin sitä, miten iltapäivälehdet kuvaavat paitsi Ståhlbergiä, myös Niskasta. Mikäli Niskanen nähdään mediassa maskuliinisena sankarina, pyritään tässä myös Ståhlberg esittämään samanlaisessa roolissa.

- (3) MM-hiihdoissa jättipaukku – Suomella on käsissään 18-vuotias kestävyysihme: ”Tuleva livo Niskanen” (IL, 12.2.2021)

Esimerkki (4) taas osoittaa, miten artikkelin leipätekstissä analysoidaan myös Ståhlbergin tulevaisuudennäkymiä:

- (4) Ståhlberg on eittämättä hiihdon suurlupaus. Matkaa maailman kärkeen riittää vielä nuorten MM-hopeankin jälkeen, mutta pohjanmaalaisella on kaikki edellytykset nousta sinne. (IL, 12.2.2021)

Otsikon ”kestävyyshimeen” lisäksi Ståhlbergin kuvaillaan olevan hiihdon ”suurlupaus”. Kuvaus tuottaa tietoa siitä, miten nuoria miespuolisia urheilijoita iltapäivälehdissä representoidaan. Laadullinen tarkastelu vahvistaa määrällisen tarkastelun havaintoa siitä, että etenkin maastohiihdosta puhuttaessa sankarit ovat tavallisesti miehiä. Sankaruuden piirteet ovat maskuliinisia ja korostavat urheilijan erityislaatuisuutta. Merkillepantavaa tässä lainauksessa on myös sen viittaaminen urheilijan pohjalaisjuuriin. Aineiston puitteissa sankaruutta korostavissa uutisissa toistuivat tyypillisimmin etenkin urheilijan erityislaatuisuuden, mutta myös tämän isänmaallisuuden tai syntyperän korostaminen. Tutkimuksen aineistossa isänmaallisuuteen ja syntyperään liittyvät viittaukset toistuivat usein miesurheilijoista kertovissa uutisissa ja artikkeleissa.

Viides esimerkki (5) havainnollistaa, miten urheilijaa kuvataan mediassa sankarina myös viittaamalla fyysisiin ominaisuuksiin jo jutun otsikkotasolla:

- (5) Katso mahtava kuva! Joni Mäki näytti hauista MM-hopean jälkeen (IL, 28.2.2021)

Esimerkki (5) kuvaa, miten Iltalehti tuottaa tietoa sankaruudesta viittaamalla ulkomuotoon ja lihaksiin sekä kuvaamalla urheilijan käytöstä itsevarmaksi ja lähes rehvakkaaksi. Lainaus ylläpitää stereotyyppioita maskuliinisuudesta (Eerola, 2014; Kavoura ja muut, 2018) antaen myös ymmärtää, että sankaruus liittyy kiinteästi nimenomaan maskuliinisuuteen ja miehuuteen. Lyhyt uutinen käsittelee määrällisesti enemmän Joni Mäen hauista, kuin Suomen joukkueen voittamaa maailmanmestaruushopeamitalia. Hauikseen viitataan myös artikkelin leipätekstissä, kuten esimerkki (6) osoittaa:

- (6) Maaliin tullessa Mäki tuuletti MM-hopeaa näyttämällä hauista. (IL, 28.2.2021)

Tekstien lisäksi uutisen kuva on tässä artikkelissa merkittävässä roolissa, sillä koko uutinen käytännössä rakentuu kyseisen kuvan ympärille. Kuvassa (ks. Kuva 2) Joni Mäki tuuletttaa nostamalla käsiään ilmaan, mutta oman tulkintani perusteella ele näyttää hyvin tyypilliseksi tunnistetulta voiton eleeltä eikä niinkään hauiksen esittelemiseltä. Mäen kasvoilta ja olemuksesta voidaan tulkita itsevarmuutta, mutta fyysisyyttä ei ainakaan urheilijan toimesta aktiivisesti korosteta.

Kuva 2. Joni Mäki hiihdon MM-kilpailuissa (IL/AOP, 2021).

Artikkeli on analyysin kannalta haastava, sillä se toisaalta ylistää hiihtäjä Joni Mäkeä, tämän suoritusta ja tekemää tuuletusta kilpailun jälkeen, mutta toisaalta taas jokseenkin sivuuttaa Suomen joukkueen urheilusuorituksen. Ylivoimaisuutta eittämättä korostetaan ja jutun useilla hauisviittauksilla tuotetaan tietoa voimakkaasta, maskuliinisesta sekä myös hieman rehvakkaasta urheilijasta, joka sankarin elkeenä nostaa kätensä ilmaan voiton merkiksi. Erilaisia tuuletuksia ja niistä tunnettuja urheilijoita nostetaan mediassa toistuvasti esiin, joten tästä näkökulmasta tarkasteltuna artikkeli ei tuota juurikaan uutta tietoa kyseisestä kilpailusta tai hiihtourheilusta ylipäänsä, vaan vahvistaa olemassa olevia mielikuvia voittamisesta ja sankaruudesta sekä Iltalehden tapaa tuoda sukupuoli näkyväksi menestymistä käsittelevissä urheilu-uutisissa.

Tutkimuksen kannalta merkittävää on se, että urheilumaailman sankareita ovat aineiston puitteissa miehet. Sankarin representaatio liittyi huomattavasti tavallisemmin miesurheilijaan tai miesurheiluun kuin naisurheilijaan tai naisurheiluun. Merkittävän havainnon

tein on myös tarkastellessani kokonaisuudessaan urheilijoiden onnistuneista suorituksista kertovia uutisia ja artikkeleita. Siinä missä miesurheilijan onnistuminen koskettaa aina urheilijan lisäksi myös sekä maajoukkuetta tai seuraa, se luo merkityksiä myös urheilijan edustamaa maata kohtaan. Andersonin esittelemän (2017) kuvitellun yhteisön käsitettä mukaillen voidaan miesurheilijan voiton katsoa olevan voitto myös kansakunnalle. Usein voitoista kertovat uutiset sekä artikkelit myös heijastavat tätä ajatusta. Artikkeleissa korostetaan maskuliinisina pidettyjä ominaisuuksia, käytetään ylistyssanoja ja superlatiiveja sekä vahvistetaan voittamisen mukanaan tuomaa sankaruutta yksityiskohdaisilla kuvauksilla ja viittauksilla kotimaahan tai alkuperään. Naisurheilijan onnistuminen taas on aineiston perusteella verrattain paljon hillitympi ja neutraalimpi uutinen. Onnistumista kuvataan osana henkilökohtaista kasvutarinaa, mutta vain harvoin kansallisena juhlana tai saavutuksena.

4.2.2 Epäonnistunut urheilija

Jo yksin tämän tutkimusaineiston puitteissa voidaan todeta, että suomalaiselle urheilujournalismille tyypillistä on sen vahva urheilussa myötäeläminen. Tällä myötäelämisellä viitataan myös esimerkiksi Andersonin esittelemään (2017) kuvitellun yhteisön käsitteeseen, sekä siihen, miten mediaurheilu tällaista kuviteltua yhteisöä rakentaa. Määrällisen tarkastelun ja teemoittelun tuloksena oli se, että sankarin ohella mediaurheilussa toistuva representaatio on epäonnistujan. Toisinaan sama urheilija voi olla median silmissä molempia. Epäonnistuneen urheilijan representaatio liittyi aineiston perusteella naisurheilijaa useammin miesurheilijaan. Epäonnistunutta urheilijaa kuvattiin tässä kategoriassa tunteettomana, mutta epäonnistuminen liitettiin lähes poikkeuksetta johonkin laajempaan kontekstiin. Ilmiö kuvastaa hyvin sitä, miten suomalainen mediaurheilu elää urheilussa mukana ja millaisilla tavoilla se välittää – tai ei välitä – urheilun tunteita kuluttajilleen.

Iltalehdessä hiihdon MM-kilpailuiden päätöspäivänä, 7.3.2021, julkaistu juttu kertoo tu-
loksia miesten 50 kilometrin kilpailumatkalta. Jutussa on haastateltu suomalaista maa-
joukkuehiihtäjää Perttu Hyväristä, joka pettyi omaan suoritukseensa. Uutisen kantavaksi
näkökulmaksi ei kuitenkaan ole valittu urheilusuoritusta tai urheilijan kokemia tunteita,
vaan urheilijan haastattelussa lausuma kommentti ammatinvaihdosta, kuten esimerkki
(7) osoittaa:

- (7) Suomalaishiihtäjä halusi lopettaa heti ja vaihtaa leipurin ammattiin - -
Perttu Hyvärisellä oli erittäin tukala keikka pyhänä Saksassa. (IL, 7.3.2021)
- (8) MM-kisat päättyivät kaaokseen – suomalaishiihtäjä teki ”harriollit”. - -Riis-
taveden isäntä oli kilpailussa 32: s. Eroa kaulaan kertyi murhaavasti 6.31,1
(IL, 7.3.2021)

Uutisen kieli on iltapäivälehdille tyypillisesti värikästä, kuten esimerkit (7) ja (8) osoitta-
vat. Otsikkoon nostettu termi ”suomalaishiihtäjä” ei vielä kerro lukijalle, kenestä hiihtä-
jästä on kyse. Mikäli lukija ei ole seurannut kilpailua tai Hyvärisen haastattelua, näyttäy-
tyy etenkin otsikon sisältö melko lailla hiihtourheilun kontekstista irrallisena. Uutisessa
ei nosteta esiin urheilijan kokemia tuntemuksia tai muutoin tarkasti kerrata suoritusta.
Epäonnistumisen kuvaus jää hyvin pintapuoliseksi ikään kuin ylläpitääkseen stereotyypp-
pistä mielikuvaa siitä, ettei miespuolinen henkilö voi ilmaista tunteitaan epäonnistumi-
sen kohdatessa. Sen sijaan uutisessa pyritään lukijan huomio keskittämään vähemmän
olennaisiin asioihin, kuten haastattelun yksittäiseen sitaattiin. Tämä esimerkki mukailee
Laineen ja Välimäen (2012, s. 66–73) havaintoja siitä, että urheilu-uutisointi on yksipuol-
ista ja kaavamaista ja urheilutoimittajat myötäilevät tulkinnoissaan urheilijoita esittäen
vain harvoin kritiikkiä. Mikäli urheilija itse ei avaa epäonnistumisen taustoja, eikä toimit-
taja haastattele toista henkilöä taustoja avaamaan, ei artikkeli oikeastaan tarjoa lisäar-
voa kilpailutapahtumasta tai huippu-urheilun luonteesta.

Journalistin ohjeet määrittelevät toimittajan työtä asettaen esimerkiksi tietynlaisia vaa-
teita otsikon sisällöstä, jonka tulisi vastata uutisen tärkeintä antia (Julkisen sanan neu-
vosto, 2014). Otsikkoon ei ole nostettu artikkelin tärkeintä tai olennaisinta sisältöä, joka

on Hyvärisen tulos hiihtokilpailussa. Sen sijaan otsikko ja leipäteksti korostavat tekaistua ammattinvaihtoa, kuten esimerkeistä (7) ja (8) käy ilmi. Hiihtokilpailun kulkua taas kuvataan ”tukalaksi keikaksi”, joka terminä kuulostaa täysin urheilukontekstiin kuulumattomalta. Hyvärisen ja voittajan eron kerrotaan olevan dramaattisesti ”murhaava” ja artikkelin mukaan Hyvärisen kuvaillaan myös tehneen ”harriollit” (ks. esimerkki 8). Se, miten jo uransa lopettanut mäkihyppääjä Harri Olli liittyy hiihtäjä Perttu Hyvärisen hiihtosuoritukseen MM-kilpailuissa, jää lukijalle täysin epäselväksi. Kokonaisuutena artikkeli on pirstaleinen, eikä muodosta lukijalle selkeää kuvaa urheilijan suorituksesta. Se ei tarjoa lisätietoa maastohiihdosta, urheilijasta eikä huippu-urheilun taustoista ylipäänsä. Sen sijaan se muodostaa kuvan tunteettomasta miesurheilijasta, jolle epäonnistumisesta puhuminen tai sen käsitteleminen tuottaa haasteita. Vertailussa edellisen alaluvun esimerkkeihin, joissa mieskehoa ylistettiin osana sankaruuden representaatiota, toimii tämä esimerkki lähestulkoon vastakohtana näille.

Iltalehti uutisoi 6.9.2020 Antti Ruuskasen suorituksesta yleisurheilun Suomi-Ruotsi –maaottelussa. Uutiseen on haastateltu Ruuskasta, mutta sen tyyli on yleisesti hyvin spekuloiiva.

- (9) Päättyikö Antti Ruuskasen upea ura 78-metriseen pettymykseen? (IL, 6.9.2020)

Esimerkissä (9) on uutisen otsikkoon nostettu spekulatio Ruuskasen uran jatkosta, vaikka haastattelussa hän ei ota kantaa lopettamiskysymyksiin. Ymmärrettävästi kokeen ja menestyneen urheilijan lopettamispäätös on iso uutinen urheilumediassa, mutta urheilijan lopettamisella spekulointi heikon kilpailusuorituksen jälkeen kyseenalaista. Otsikko on ristiriitainen, sillä se sekä nostaa Ruuskasta ja tämän pitkää urheilua jalustalle, että ilmaisee koko yleisurheilua seuraavan yleisön pettymyksen tulokseen. Se, miksi urheilujournalismia pidetään usein kyvyttömänä kritiikkiin, heijastuu hyvin tästä esimerkistä. Toimittaja olisi voinut tehdä taustatyötä tulokseen johtaneista syistä, mutta sen sijaan keskittyykin spekulointiin. Juttu toisaalta noudattaa Morganin (2010) esittele-

mää markkinoiden logiikkaa siitä, että kaupallisen lehden on kannattavaa tehdä ”klikki-journalismia”, mutta samaan aikaan voidaan argumentoida uutisen kuvauksen vaikuttavan myös mielikuviin Antti Ruuskasesta miespuolisena urheilijana pettymyksen äärellä.

4.2.3 Tunteellinen urheilija

Tutkimuksen kannalta tämä kategoria nousi määrällisen tarkastelun perusteella erityisen kiinnostavaksi sen sukupuolittuneisuuden vuoksi. Tunteiden tiedetään kuuluvan vahvasti osaksi urheilua ja medialle puolestaan on yhteiskunnassa uskottu rooli niiden välittäjänä. Urheiluun tunteet taas tuovat lisävivahteen niin urheilijan kuin mediankin näkökulmasta tarkasteltuna. Kavoura ja muut (2018, s. 239) toteavat, että tietynlaiset piirteet ja ominaisuudet toistuvat naisurheilijoiden kuvauksissa, kun taas tietynlaisia ominaisuuksia liitetään tavallisesti miesurheilijoihin. Heidän mukaansa esimerkiksi herkkyys ja tunteellisuus ovat piirteitä, jotka mediaurheilussa edelleen assosioidaan vahvasti naisurheilijaan, mutta esimerkiksi voimakkuus ja kilpailullisuus puolestaan assosioidaan miesurheilijaan. Tässä alaluvussa tarkastellaan laadullisesti niitä aineiston artikkeleita, jotka kuvasivat urheilijaa tunteellisena sekä paneudutaan siihen, miten representaatiot kanatavat merkityksiä sukupuolista.

Iltalehdessä 13.02.2021 julkaistu artikkeli kertoo hiihtäjä Perttu Hyvärisen epäonnistuneen suorituksessaan suomenmestaruushiihtojen 15 kilometrin matkalla. Esimerkki (10) osoittaa, miten urheilijan kokemia tunteita kuvaillaan mediaurheilun kuluttajille:

(10) Äreä Perttu Hyvärinen paukutti nyrkkiä ja kiroili (IL, 13.02.2021)

Esimerkki kokonaisuudessaan on artikkelin otsikko, johon toimittaja on nostanut urheilijan tunnetilan sekä kuvannut tämän fyysistä toimintaa verbien avulla. Pelkästä otsikosta ei käy ilmi, missä yhteydessä urheilija on kyseisiä tunteita näillä fyysisillä ja verbaalisilla eleillä ilmaissut. Otsikko ei kerro Hyvärisen suorituksesta tai anna muuta lisäarvoa itse kilpailusta. Kontekstista irrotettuna se ei oikeastaan tarjoa tietoa urheilusta lainkaan

vaan ylläpitää pelkästään stereotyyppistä maskuliinisuuden mielikuvaa, jossa mies ilmaisee tunteitaan yllä mainitulla tavalla. Huomionarvoista on myös se, että jää epäselväksi onko toimittaja tehnyt tulkinnan urheilijan äreästä tunnetilasta vai onko urheilija itse kertonut tämän toimittajalle.

Esimerkki (11) on poimittu saman artikkelin leipätekstin alusta ja jatkaa otsikon kaltaisesti tunteiden kuvailua urheilusuorituksesta kertomisen sijaan:

- (11) Maajoukkuehiihtäjä Perttu Hyvärinen oli äreänä Pyhäjärven SM-kisojen 15 kilometrin kilpailun jälkeen. Hän paukutti nyrkillään varusteidenvaihtoalueen puurakennelmia ja kiroili. (IL, 13.02.2021)

Lukijalle ei vielä leipätekstin ensimmäisenkään virkkeen jälkeen selviä, mistä jutussa on kyse ja miten Hyvärisen nyrkin puiminen liittyy hiihdon SM-kilpailuihin. Tutkimuksen kannalta huomionarvoista esimerkeissä (10) ja (11) on se tapa, joilla miesurheilijan tunteita kuvataan. Vaikka otsikko tai jutun ensimmäinen virke eivät sitä kerrokaan, on jutussa kyse Hyvärisen epäonnistumisesta 15 kilometrin matkalla SM-hiihdoissa. Iltalehti korostaa kuitenkin erityisesti urheilijan äreyttä sekä nyrkin puimista toistuvasti artikkelin aikana. Nyrkin puiminen on ele, jota voidaan pitää perinteisesti pettymyksen, vihan tai suuttumuksen ilmaisukeinona. Toimittaja on tietoisesti valinnut korostaa hegemonisen maskuliiniseksi ajateltuja suuttumuksen piirteitä tulosten raportoimisen tai urheilijan omien kommenttien korostamisen sijaan. Eerolaa mukailen (2014, s. 32) tämä ylläpitää toksista maskuliinisuutta korostavia yhteiskuntarakenteita, joissa mies nähdään vihaisena ja tunteitaan väkivallan keinoin purkavana toimijana.

Yleisurheilusta kertovissa artikkeleissa tunteet ovat hiihdon kaltaisesta esillä ja usein myös keskiössä. Iltalehdessä 6.9.2020 julkaistu uutinen kertoo Suomi-Ruotsi –maaoittelun miesten keihäskilpailusta. Juttuun on haastateltu kilpailun voittajaa, keihäänheittäjä Toni Kuusela. Kyseisen kilpailun sijaan uutinen kuitenkin keskittyy huomattavasti enemmän Kuuselan aikaisempaan kilpailusuoritukseen Kalevan kisoissa.

- (12) Suomen keihäskarju oli todella vihainen: ”Onko ikinä niin paljon ärsyttänyt” –sai makean revanssin (IL, 6.9.2020)

Esimerkki (12) on uutisen otsikko, jossa Kuusela kuvaillaan ”Suomen keihäskarjuksi”. Karju on synonyymisanakirjan (2021) mukaan vaihtoehtoinen termi sanalle urossika, tarkemmin määriteltynä kuohitsematon urossika. Toimittajan valinta kuvailla keihäänheitäjää karjuksi kertoo tarpeesta kuvailla urheilijaa jollakin maskuliinisella ja voimakkaalla termillä. Kuvauksesta on siis pyritty rakentamaan mahdollisimman maskuliininen, tuottaen tietoa urheilijan sukupuolesta vallalla oleviin stereotypioihin nojaten. Eläinsanojen käyttö ja eläimiin viittaaminen journalismissa ei ole täysin uutta, sillä suomen kieleen on vakiintunut muutamia eläimiin viittavia sanoja ja sanontoja, joita etenkin urheilujournalismissa suositaan. Urheilijoiden voimakkuutta tai kokoa saatetaan toisinaan korostaa karhuun viittavilla sanoilla ”otso”, ”kontio” ja ”nallekarhu”. Tällaiset sanat tuovat tekstiin leikkisyyttä ja kantavat myös kansanuskomuksiin liittyviä merkityksiä, jotka suomalaisten iltapäivälehtien lukijakunta todennäköisesti ymmärtää. Esimerkissä (12) on urheilijan tunnetta kuvattu sanoilla ”todella vihainen”. Samassa virkkeessä ”keihäskarju” ja sanat ”todella vihainen” muodostavat kuvaa maskuliinisesta, aggressiivisesta ja lähes rai-vokkaasta urheilijasta. Otsikossa nähdään myös Kuuselan oma kommentti, jolla hän viittaa Kalevan kisoissa heittämäänsä tulokseen. Otsikko muodostuu siis useasta aggressioon viittavasta sanasta ja kokonaisuutena luo Kuuselasta hyvin maskuliinisen ja aggressiivisen kuvan.

- (13) Toni Kuusela oli kolme viikkoa sitten Turun Kalevan kisojen keihäsfinaalin jälkeen vihainen kuin ahteriin ammuttu karhu. (IL, 6.9.2020)

Eläinteema jatkuu myös uutisen leipätekstissä, esimerkissä (13). Vaikka uutisessa käsitellään pääasiassa Suomi-Ruotsi –maaottelun keihäskilpailua, alkaa se viittaamalla Toni Kuuselan suoritukseen yleisurheilun Kalevan kisoissa. Uutisen mukaan Kuusela on tuolloin pettynyt suoritukseensa ja hänen kuvataan olevan ”vihainen kuin ahteriin ammuttu karhu”. Tämä on sanonta, joka on varmasti usealle suomalaiselle tuttu ja kuten todettua, luo eräänlaista jatkumoa artikkelin otsikon eläinteemalle. Tässäkin esimerkissä miesur-

heilijaa kuvataan erityisesti maskuliinisena, voimakkaana ja vihaisena, mikä tuodaan näkyväksi sanavalinnoilla, viittauksilla eläinmaailmaan sekä tietyn sitaatin nostamisella uutisen otsikkoon.

Uutisen kuvavalinta korostaa maskuliinisena pidettyä aggressiivisuutta (Eerola, 2014, s. 32), joka jo tekstissä toistuu. Kuusela on kuvituskuvasa (ks. Kuva 3) juuri heittämässä keihään ilmaan, jolloin luontaisesti kasvojen ilme ei ole neutraali. Kyseisen kuvan valinta on osa toimittajan ja toimituksen tekemää valintojen ketjua, jossa on tietoisesti haluttu nostaa miesurheilijasta kertovan jutun näkökulmaksi aggressiivisuus ja maskuliinisuus.

Kuva 3. Toni Kuusela yleisurheilun Suomi-Ruotsi –maaottelussa (IL/ Kanerva, 2020).

Laadullinen tarkastelu osoittaa sukupuolen olevan merkittävässä roolissa median nostamassa keskustelun aiheeksi urheilijan kokemat tunteet. *Ilta-lehti* uutisoi hiihdon MM-kilpailuiden naisten yhdistelmäkilpailusta 27.2.2021. Uutisessa käsitellään hiihtäjä Johanna Matintalon kilpailusuoritusta ja häntä on myös haastateltu juttua varten.

- (14) Johanna Matintalolle murskaava pettymys – kyynelehti minuuttikaupalla kilpailun jälkeen -- Kun Johanna Matintalo tuli maaliin 15 kilometrin yhdistelmäkilpailun jälkeen, hän murtui kyyneliin. Silmäkulmat olivat kosteina minuuttikaupalla suorituksen jälkeen, kun hän saapui median haastattelualueelle. (IL, 27.2.2021)

Esimerkin (14) ensimmäinen virke ennen katkoviivaa on kokonaisuudessaan uutisen otsikko. Matintalon kuvataan kokeneen ”murskaava pettymys”, jonka hän on kohdannut ”kyynelehtien minuuttikaupalla”. On luonnollista, että urheilija toisinaan pettyy suoritukseensa ja tunteet purkautuvat. Kiinnostavaa tutkimuksen valossa on se, miten media kirjoittaa tässä tapauksessa naisurheilijan kokemista tunteista. Naisurheilija on esimerkin (14) puitteissa erityisen herkkä ja tunteellinen, joka osoittaa tunteensa itkemällä. Merkillepantavaa on tässä esimerkissä se, että tunnepurkauksen kestoa kuvataan sekä uutisen otsikossa, että myöhemmin kahteen kertaan leipätekstissä. Toimittaja on siis ajatellut itkun keston tuovan lukijalle jonkinlaista lisäarvoa, vaikka lähtökohtaisesti urheilukategoriassa julkaistun jutun hiihdon MM-kilpailuista voisi olettaa käsittelevän urheilutuloksia tai kilpailun kulkua. Matintalo on haastattelussa kertonut olevansa pettynyt, mutta tunteisiin tai tunnereaktioon ei viitata haastattelussa kertaakaan. Toimittaja ja lehti ovat tehneet valinnan kuvata naisurheilijaa herkkänä, itkuun taipuvaisena ja tunteellisena toimijana sekä nostaa kyseinen kuvaus myös artikkelin kantavaksi näkökulmaksi. Huomionarvoista on myös se, että pelkästään tämän aineiston puitteissa julkaistiin useita erillisiä hiihtäjä Johanna Matintaloa käsitteleviä uutisia ja artikkeleita, joiden otsikossa hänen kuvattiin itkevän.

Uutisen kuvassa (ks. Kuva 4) Matintalo ei kuitenkaan näytä silmännähden itkuiselta vaan enemmän hämmentyneeltä. Kasvojen ilmeestä voidaan tulkita tekstin kuvaamaa pettymystä, mutta itku tai itkeminen eivät kuitenkaan kuvasta välity. Kun yhdistetään kuva artikkelin tekstin, herää ajatus, että toimittaja on mahdollisesti tehnyt urheilijan tunne-reaktiosta oman tulkintansa esimerkiksi artikkelin huomioarvoa eli kiinnostavuutta lisätäksään.

Kuva 4. Johanna Matintalo hiihdon MM-kilpailuissa (IL/Liesimaa, 2021).

Naisurheilijoiden tunteet ja niiden kuvailu vaikuttavat aineiston puitteissa olevan etenkin Iltalehdelle toistuva uutisaihe. Hiihdon MM-kilpailuista 27.2.2021 julkaistu uutinen kertoo hiihtäjä Vilma Nissisen onnistumisesta 15 kilometrin yhdistelmäkilpailussa. Media on onnistumisen ja urheilusuorituksen sijasta valinnut korostaa urheilijan tunteellisuutta.

(15) Nuori suomalaishiihtäjä liikuttui itkuun – Ylöjärven mies riensi halaamaan (IL, 27.2.2021)

Uutisen otsikossa Nissistä ei ole mainittu nimeltä, vaan häntä kuvataan ”nuoreksi suomalaishiihtäjäksi”, kuten esimerkki (15) osoittaa. Otsikko pelkästään ei kerro mitään urheilijan suorituksesta, vaan korostaa tämän tunteita sekä ikää. Otsikon toinen osa kertoo ”Ylöjärven miehestä”, joka myöhemmin leipätekstissä osoittautuu urheilijan valmentajaksi. Esimerkki (15) on oivallinen näyte tällä hetkellä yleisestä, niin kutsutusta ”klikki-journalismista” (ks. Ruuskanen, 2010; Kivioja, 2008). Lehdet kilpailevat lukijoiden huomiosta etenkin verkkosisältöjen osalta juuri otsikoilla. Otsikkoon on perinteisesti pyritty

saamaan mahdollisimman paljon tärkeää tietoa uutisesta, mutta nykyään otsikoilla pyritään lähinnä houkuttelemaan lukija jutun pariin. Verkkosisältöjä selatessa päätös lukea koko artikkeli on usein hyvin nopea (Ruuskanen, 2010; Kivioja, 2008). Otsikolla ja sen sisällöllä on siis hyvin suuri merkitys. Usea lukija luo myös mielikuvansa aiheesta tai ihmisestä juuri jutun otsikon perusteella. Tämän vuoksi on olennaista korostaa median roolia mielikuvien rakentajana. Mikäli media ei pidä urheilijan nimeä tai tämän suoritusta otsikon arvoisina, ei mediaurheilua kuluttava yleisökään todennäköisesti pidä. Pelkän otsikon perusteella hiihtäjä Vilma Nissinen esitetään tässä herkkänä, tunteellisena nuorena naisena, mutta tärkein, eli urheilusuoritus sekä urheilijuus jäävät kuvauksesta puuttumaan.

Yleisurheilusta kertovissa artikkeleissa korostettiin hiihdon tavoin erityisesti naisurheilijoiden kokemia tunteita. Iltalehti kirjoitti 6.9.2020 yleisurheilun Suomi-Ruotsi –maaottelusta ja naisjuoksijoiden pika-aidoissa ottamasta kolmoisvoitosta. Saavutuksen sijaan otsikossa, esimerkissä (16) kuvaillaan juoksija Reetta Hurskeen tunteita seuraavasti:

- (16) Reetta Hurske avautui kyynelsilmin vammojen täyttämästä kaudestaan: ”On painanut mieltä” (IL, 06.09.2020)
- (17) Kautta sotkivat jalka- ja selkävaivat, jotka rasittivat myös mieltä. Kyyneleet nousivat Hurskeen silmiin ongelmista puhuessa. (IL, 06.09.2020)

Esimerkki (16) sekä ote uutisen leipätekstistä, esimerkki (17), osoittavat, miten toimittaja sivuuttaa urheilijan suorituksen ja urheilijan korostaakseen tämän tunteita. Hurskeen kuvaillaan ”avautuneet kyynelsilmin” menneestä kilpailukaudestaan, vaikka artikkelissa urheilija kertoo vaivoistaan yhdellä virkkeellä hyvin neutraaliin sävyyn. Tunnereaktiota eli itkua ja kyneleitä korostetaan muodostaen representaatiota herkästä ja itkuun taipuvaisesta naisurheilijasta. Urheilijan kokemat tunteet voidaan toki luokitella osaksi kiinnostavaa taustatietoa huippu-urheilusta ja lisäksi voidaan argumentoida, että niiden kuvaaminen mediassa on myös ilmiöiden laajemman selittämisen ja ymmärtämisen kannalta tärkeää. Tämä tutkimus ei ota kantaa ylipäänsä tunteiden kuvaamiseen mediassa

vaan kyseenalaistaa sitä sukupuolittunutta tapaa, jolla niitä etenkin mediaurheilussa kuvataan.

Kuten tämän alaluvun alussa pohjustin, nousi tunteisiin liittyvä aineiston kategoria yhdeksi tutkimuksen kannalta merkittävimmäksi ja kiinnostavimmaksi ryhmäksi sen sukupuolittumisen vuoksi. Tunteellisen urheilijan representaatioon liittyi selkeästi eniten haajontaa sukupuolten välillä liittyen nimenomaan siihen, millaisia tunteita media kertoi urheilijoiden kokevan. Kun tarkastellaan sekä edellisen alaluvun epäonnistunutta urheilijaa kuvaavaa kategoriaa sekä tämän alaluvun tunteellista urheilijaa kuvaavaa kategoriaa, on havaittavissa selkeä jatkumo, joka toistuu lehdestä ja urheilulajista riippumatta. Miesurheilijan tunteet ovat aggressiivisia, kun taas naisurheilijan tunteet surumielisiä. Epäonnistuessaan miesurheilija on pettynyt ja epäonnistuminen on koko maajoukkuetta tai seuraa, toisinaan myös koko kansakuntaa ravisuttava kokemus. Naisurheilijan epäonnistuminen taas on miesurheilijan epäonnistumista henkilökohtaisempi kokemus. Tätä kuvaa hyvin määrällisen analyysin tulos siitä, että naisurheilijoista kertovista jutuista vain murto-osa päättyi epäonnistunutta urheilijaa kuvaavaan kategoriaan.

Sen sijaan naisurheilijan epäonnistumista kuvattiin lähes poikkeuksetta tunteen kautta. Naisurheilija kuvattiin itkuisena, kyynelsilmäisenä ja liikuttuneena. Joissain artikkeleissa jopa kerrottiin, kuinka pitkään kyseinen urheilija oli kyneleitä vuodattanut ja miltä hän ulkoisesti tällöin näytti. Miesurheilijoista kertovista jutuista taasen vain murto-osa päättyi tunteellisen urheilijan kategoriaan. Miesurheilijan tunteita kuvattiin poikkeuksetta vihaisiksi, ärtyneiksi ja ärsyyntyneiksi. Aineiston perusteella miesurheilija ei osoita pettymystä surun tunteilla vaan tunteiden ilmaisuun liittyy voimasanoja tai jopa fyysisiä tunteenpurkauksia, kuten nyrkin heristämistä tai tavaroiden heittäilyä. Kautta historian on länsimmaisessa kulttuurissa mies kuvattu vahvaksi, aggressiiviseksi ja jopa uhmakkaaksi. Tämä perustuu Eerolan (2014, s. 32) mukaan siihen stereotyyppiseen ajatteluun, jossa maskuliinisuuteen ei liity emotionaalisuus tai tunteiden julkinen ilmaiseminen. Hänen mukaansa eurooppalainen ja etenkin suomalainen käsitys maskuliinisuudesta korostavat

miehen jäyhyttä, hiljaisuutta sekä tunneskaalan puutteellisuutta, kun taas nainen nähdään tunteellisena ja seurallisena. Useat tutkijat (Kavoura ja muut, 2018; Francis ja muut, 2017) puoltavat tätä osoittamalla, että tietyt fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet, kuten vahvuus ja kilpailullisuus assosioidaan mieheen, kun taas esimerkiksi kiltteys ja herkkyys liitetään naiseen. Tällaisilla representaatioilla Ilta-Sanomat ja Iltalehti rakentavat eli konstruoivat sitä todellisuutta, jossa mies on aggressiivinen tai tunteeton ja nainen puolestaan emotionaalinen. Toisin sanoen nämä iltapäivälehtien artikkelit representoivat sukupuolta nojaten haitallisiin ja vanhentuneisiin rakenteisiin stereotyyppisistä sukupuoli-rooleista.

4.2.4 Ikääntyvä tai nuori urheilija

Monissa urheilulajeissa urheilijat nousevat huipulle melko nuorina. Tutkijoiden mukaan (ks. Rowe, 2004; Bernstein, 2002; Douglas, 2017) nuoruutta on kautta historian korostettu mediassa ja se yhdistetään tavallisesti hyvinvointiin ja terveyteen. Etenkään kestävyttä vaativissa lajeissa urheilijan nuori eikä ei välttämättä korreloi kovan tulostason kanssa ja tällä hetkellä niin maailman huippuhihtäjät kuin yleisurheilijat ovat iältään kaikkea noin 15 ikävuodesta lähes 50 ikävuoteen. Tästä huolimatta suomalainen iltapäivälehdistö tuottaa edelleen artikkeleita, joissa esimerkiksi yli 30-vuotiaita huippu-urheilijoita pidetään poikkeuksina tai liian vanhoina huippu-urheiluun. Aineisto osoittaa, että median silmissä myöskään nuori urheilija ei ole urheilijana vakavasti otettava, vaan toistuvasti nuorena ja kokemattomana esitetty toimija. Tässä alaluvussa analysoin niitä artikkeleita, joissa urheilija esitettiin ensisijaisesti viittaamalla ikään. Tähän ryhmään olen laskenut myös ne artikkelit, jotka korostavat urheilijan nuorta ikää, sillä myös nuori urheilija nähdään usein median silmissä poikkeuksellisen kiinnostavana.

Iltalehti uutisoi hiihdon maailmanmestaruuskilpailuiden alla 1.3.2021 naisten vapaan tyylin kymmenen kilometrin kilpailuun osallistuvista maajoukkueurheilijoista. Jutussa on haastateltu hiihtäjä Krista Pärmäkoskea, jolta on pyydetty kommentteja liittyen muiden kilpailuun osallistuvien suomalaishihtäjien ikään.

- (18) Krista Pärmäkoski, 30, vilkaisi ympärilleen ja yllättyi – Suomen joukkue kuin veteraanisarjasta (IL, 1.3.2021)

Esimerkissä (18) on jutun otsikko, jossa toimittaja vertaa suomen hiihdon maajoukkueurheilijoita veteraaneihin. Veteraanisarjoilla tässä ilmeisesti viitataan Suomen aikuisurheiluliiton järjestämiin kilpailuihin (Suomen Aikuisurheiluliitto, 2021), joiden niin kutsuttu alaikäraja on nykyisin 30 vuotta. Veteraani-sanalla on suomen kielessä kuitenkin myös muita merkityksiä. Yleisesti sanaa veteraani käytetään, kun puhutaan sotiin osallistuneesta ja niistä selvinneestä henkilöstä. Sana veteraani tulee latinankielisestä sanasta *vetus* ja tarkoittaa vanhaa. Otsikkoon on nostettu myös Pärmäkosken ikä numeroina, joka korostaa entisestään iän merkitystä uutisessa. Jutun otsikko jo yksin kertoo toimittajan tekemästä näkökulmavalinnasta. Uutinen viestittää, että yli 30-vuotias naisurheilija on poikkeuksellinen osallistuja maailmanmestaruuskilpailuissa. Kyseenalaista on myös Pärmäkosken nimen ja tunnettuuden yhdistäminen Suomen muun joukkueen iän hämmästelyyn.

- (19) Kokemus on valttia Suomen joukkueessa tiistaina naisten vapaan kympillä. Joukkueen keski-ikä on 35 vuotta. (IL, 1.3.2021)

Urheilijoiden iän tarkastelu ei jää jutun otsikkoon, vaan kuten mainittua, on selkeä näkökulma koko uutisessa. Esimerkissä (19) toimittaja kertoo kokemuksen olevan suomen joukkueen valtti tulevassa kilpailussa. Edellisessä esimerkissä (18) kuvattuun otsikkoon yhdistettynä kommentti välittää hieman sarkastisen ja jopa ironisen kuvan. Kokemuksesta on epäilemättä hyötyä maailmanmestaruuskilpailuiden tasoisessa hiihtokilpailussa, mutta tässä kontekstissa kokemuksesta puhuminen ei vaikuta positiiviselta. Esimerkissä (19) toimittaja on myös laskenut yhteen naisurheilijoista koostuvan joukkueen keski-ian. Jutussa ei kerrota tulevasta kilpailusta, vaan koko uutinen keskittyy tarkastelemaan kilpailuun osallistuvien naisurheilijoiden ikää negatiivisessa sävyssä. Toimittaja ei suoraan arvostele urheilijoiden olevan liian vanhoja kilpailumatkalle, mutta rivien välistä välittyy selkeästi vanhan ja ikäänntyvän urheilijan representaatio. Aiemman tutkimuksen (Ka-

voura ja muut, 2018) perusteella naisurheilijoiden kuvauksiin yhdistetään tavallisesti feminiinisinä pidettyjä ominaisuuksia, joihin myös ikä vahvasti liitetään. Naisurheilijan iän nähdään usein mediassa korreloivan myös suorituskyvyn kanssa ja sen mainitsemista kaupallisessa mediassa voidaan pitää selkeänä myyntikeinona.

Uutisen kuvavalinta (ks. Kuva 5) jatkaa toimittajan ja toimituksen tekemää näkökulmavalintaa. Kuva on niin sanottu kollaasi eli kokoelma useasta eri kuvasta, missä Pärämäkosken kuva on selkeästi muista erottuva ja erilainen. Oma tulkintani kuvasta voi olla subjektiivinen, mutta artikkelin tekstiosuuksien perkaamisen jälkeen en pidä kuvavalintoja sattumanvaraisina. Kuvista yksikään ei heijasta esimerkiksi urheilijan innokkuutta vaan vaikuttaa siltä, että uutiseen on valittu tarkoituksella epäedustavia kuvia tekstin näkökulmavalintaa tukemaan.

Kuva 5. Suomen joukkue 10 kilometrin MM-hiitokilpailussa (IL/Liesimaa, 2021).

Maajoukkuehiihtäjä Riitta-Liisa Roposesta Iltalehti ja Iltä-Sanomat ovat kirjoittaneet tutkimusaineiston puitteissa lähes kilpaa hänen ikäänsä viittaavia juttuja. Roposen ikä tuo-

daan esiin jokaisessa häntä käsittelevässä aineiston uutisessa. Iltalehdessä 2.3.2021 julkaistussa henkilöhaastattelussa käsitellään Roposen uraa ja erityisesti hänen tämänhetkisen mediasuosionsa syitä. Jutussa kerrotaan Roposen olevan suosittu sosiaalisen median alustoilla ja myös Iltalehden omien lukijatilastojen mukaan häntä käsittelevät jutut kiinnostavat lukijoita.

- (20) –Joka ikinen juttu alkaa Iltalehdessä, että Riitta-Liisa Roponen, 42. Ilmeisesti se 42 on syy, mikä saa ihmiset klikkaamaan jutun auki. Olette löytäneet ilmeisesti punaisen langan – vai miksi te muuten sen laitate otsikoon, Roponen naurahtaa. (IL, 2.3.2021)

Jutussa Roponen on itse kommentoinut hänen ikäänsä liittyvää uutisointia, kuten esimerkiksi (20) näkyvässä sitaatissa esitetään. Toimittaja on valinnut sitaatin perään verbin ”naurahtaa”, mikä saa Roposen kritiikin vaikuttamaan huumorilta, eikä juuri jätä lukijalle tilaa tehdä sitaatista omaa tulkintaa. Sitaatissa Roponen tiedustelee toimittajalta, minkä vuoksi hänen ikänsä mainitaan jokaisessa häntä käsittelevässä uutisessa. Tähän tiedusteluun ei jutussa kuitenkaan oteta kantaa, vaan juttu jatkaa samalla linjalla – korostaen Roposen ikää. Sitaatti on aineiston puitteissa poikkeuksellinen, sillä iltapäivälehtien henkilöhaastatteluissa tai muissa jutuissa ei tavallisesti esiinny lehteä kohtaan esitettyä kritiikkiä. Lukijalle jää haastatteluista tavallisesti hyvin yksipuolinen kuva, sillä juttu julkaistaan juuri sellaisena kuin toimittaja ja toimitus ovat sen halunneet julkaista. Journalistin ohjeiden mukaisesti (Julkisen sanan neuvosto, 2014) haastateltavalla on oikeus lukea omat sitaattinsa, mutta esimerkiksi otsikon sisältöön haastateltava ei tavallisesti voi vaikuttaa. Näin ollen esimerkiksi Riitta-Liisa Roponen ei voi vaikuttaa siihen, millä tavalla häntä iltapäivälehtien urheilujournalismissa representoidaan. Aineiston esimerkkien valossa Roponen on iltapäivälehdistölle menestyneen maajoukkueurheilijan sijasta ikääntyvä naisurheilija.

Tähän kategoriaan päädyin jo aineiston teemoittelun aikana sijoittamaan myös urheilijan nuorta ikää korostavat jutut. Nuoruus yhdistetään aineiston perusteella urheilujournalismissa usein kokemattomuuteen, kun taas tutkimusten mukaan (ks. esim. Rowe, 2004; Bernstein, 2002; Douglas, 2017) sitä pidetään etenkin naisten kohdalla usein terveyteen

ja hyvinvointiin vankasti liittyvänä tekijänä. Tämä representaatio on jo itsessään haasteellinen, sillä nuori ikä ei aina korreloi terveyden kanssa. Iltalehdessä 26.9.2020 julkaistu henkilöhaastattelu kertoo pesäpalloilija ja keihäänheittäjä Julia Valtasesta. Jutun näkökulma on kahden lajin yhdistäminen sekä niissä menestyminen, mutta myös Valtasen nuori ikä sekä sukupuoli korostuvat haastattelussa useaan otteeseen.

- (21) 19-vuotias kahden lajin superlupaus on neiti huoleton – meriittilistä jo nyt huikeaa luettavaa (IL, 26.9.2021)

Otsikossa, esimerkissä (21) Valtasta kuvataan ”neiti huolettomaksi”, viitaten ilmeisesti urheilijan rentoon elämänasenteeseen. Tällainen kuvaus nuoresta urheilijasta kertovan artikkelin otsikossa on kuitenkin paitsi ongelmallinen myös sisältää viitteitä toimittajan ja toimituksen asenteista. Toimittajan valinta nostaa kyseinen kuvaus otsikkotasolle kertoo näkökulman rajaamisesta; Valtasta ei pyritä käsittelemään vakavasti otettavana huippu-urheilijana vaan hänet esitetään teini-ikäisenä tyttöinä, joka sattuu olemaan kahden lajin lahjakkuus. Otsikkoon on myös nostettu Valtasen ikä numeroina, mikä korostaa toimittajan tekemää näkökulmavalintaa. Jo 2000-luvun alussa Bernstein (2002, s. 420–421) esitti, että nuoria naisurheilijoita kuvattiin useasti tyttöinä, kun taas nuorista miesurheilijoista puhuttiin miehinä tai nuorina miehinä. Sanavalinnat kantavat kielellisiä merkityksiä siitä, käsitelläänkö urheilijoita aikuisina ja vakavasti otettavina ammattilaisina vai ei.

- (22) Hymyilevälle ja herkästi nauravalle neidille urheilemisen pitää olla kivaa ja hauskaa. Lisäksi elämässä pitää olla muutakin kuin lyötyjä juoksuja ja kunnareita tai metrejä ja senttejä. (IL, 26.9.2021)

Jutun leipätekstissä, esimerkissä (22) Valtasta kuvataan ”hymyileväksi ja herkästi nauravaksi neidiksi”, mikä entisestään paitsi korostaa nuoren naisen kuvausta myös vahvistaa haitallisia stereotyyppioita naisista ja naiseudesta. Tutkijoiden mukaan (Itkonen ja muut, 2008) naiseuden ja mieheyden stereotyyppiat elävät vahvasti urheilukulttuurissa ja vaikuttavat myös mediaurheilun sisältöön, kuten tässä esimerkissä. Vaikka urheilijoiden on usein tutkijoiden näkemyksen mukaan (Bernstein, 2002; Douglas, 2017) nähty haastavan

stereotyyppistä naiskuvaa, pyrkii media sitä jostain syystä vahvistamaan. Leipätekstin mukaan urheilun tulee olla ”kivaa ja hauskaa”. Haastateltu urheilija eittämättä ajattelee näin, mutta tällainen sitaatti huippu-urheilusta kertovassa henkilöhaastattelussa vaikuttaa irralliselta. Tekstin tyyli on kauttaaltaan nuoruutta ja nuorta ikää korostava, ikään kuin se olisi jo valmiiksi suunnattu nuorelle yleisölle. Jutusta saa käsityksen, että Valtanen on korkeintaan hieman harrastamassa kilpaurheilua. Tähän Valtasen henkilöhaastatteluun on otettu kommentteja myös Valtasen äidiltä, tädiltä sekä isältä, joka toimii Valtasen managerina. Jutussa häntä tosin kuvataan ”manageri-isäksi”. Ilmiönä perheen ja sukulaisten haastattelu nuoren urheilijan henkilöhaastatteluun on kiinnostava. Lukijoille selkeästi halutaan avata Valtasen elämää myös urheilun ulkopuolella, mutta perheen sitaattien myötä nuoruus ja kokemattomuus korostuvat entisestään.

Kuten tämän alaluvun alussa todettiin, tuottaa suomalainen iltapäivälehdistö toistuvasti ikääntyvän urheilijan representaatiota edelleen aktiivisesti uraa tekevästä huippu-urheilijoista. Tämä on paitsi loukkaavaa urheilijoita kohtaan myös ylläpitää haitallisia rakenteita siitä, millaiseen muottiin huippu-urheilijan tulisi sopia. Mitä tulee nuoriin urheilijoihin ja heidän representaatioihinsa iltapäivälehdistössä, korostavat artikkelit kokemattomuutta mutta myös sukupuolta. Huomionarvoista tässä kategoriassa onkin sen selkeä sukupuolittuminen. Ikääntyvän tai vaihtoehtoisesti nuoren ja kokemattoman urheilijan representaatio liitetään aineiston perusteella lähes poikkeuksetta naisurheilijaan. Miesurheilijaa siis pidetään vain harvoin liian vanhana tai nuorena huippu-urheilijaksi tai vaihtoehtoisesti miespuolisen urheilijan ikääntymisen ei nähdä ylittävän uutiskynnystä.

4.2.5 Urheilija hauskuuttajana tai kauneusihanteena

Tähän alalukuun olen koonnut laadullisen analyysin huomioita kahdesta aineiston puitteissa verrattain pienestä kategoriasta, urheilija hauskuuttajana sekä urheilija kauneusihanteena. Kuten jo määrällisen analyysin jälkeen voitiin todeta, olivat nämä kategoriat kahden aiemmin käsitellyn kategorian tavoin varsin sukupuolittuneita. Hauskuuttajan representaatio liittyi vain miesurheilijoihin, kun taas kauneuteen ja ulkonäköön viitattiin

toistuvasti vain naisurheilijoiden kohdalla. Jälkimmäinen ilmiö oli aiempaan tutkimustietoon (Bernstein, 2002; Itkonen ja muut, 2008; Douglas, 2017; Gill, 2017) viitaten odotettavissa, mutta luonteenpiirteiden sukupuolittunutta representointia urheilu-uutisoinnissa ei ole juurikaan aiemmissä vastaavissa tutkimuksissa tarkasteltu.

Ilta-Sanomat julkaisi 1.2.2021 maastohiihtäjä Iivo Niskasta käsittelevän jutun, jossa kerrotaan hiihtäjän humoristisista tempauksista vuosien varrelta. Niskasen huumori nousi otsikoihin talven 2021 maailmanmestaruuskilpailuiden aikana, kun urheilija viihdytti yleisöä ja median edustajia sosiaalisen median julkaisuillaan sekä ajelemalla oman ja usean muun maajoukkueen mieshiihtäjän pään kaljuksi. Aineiston juttujen perusteella median edustajat osasivat myös odottaa häneltä humoristisia kommentteja tai sutkauksia haastatteluiden yhteydessä.

(23) Iivo Niskasesta kuoriutui hulvaton koomikko viikonloppuna, mutta jo Sotshissa 2014 omalaatuinen deodoranttitemppu hämmensi muut (IS, 1.2.2021)

Hiihtäjä Iivo Niskasen kohdalla tällaiset huumoria ja urheilijan persoonaa käsittelevät jutut olivat tutkimuksen kannalta vaikeita kategorisoida. Jutuissa Niskanen nostetaan sankarin tavoin jalustalle ja hänen ominaispiirteitään, kuten huumoria, pidetään ylistettävänä. Juttu olisi voinut siis sijoittua myös sankarikategoriaan, mutta urheilijoiden huumoriin liittyviä uutisia esiintyi aineiston puitteissa niin säännöllisesti, että päädyin lopulta muodostamaan niille kokonaan oman kategorian. Ilta-Sanomien jutun otsikossa, esimerkiksi (23) Niskasta kuvaillaan ”hulvattomaksi koomikoksi” hyvin positiivisessa mielessä. Koomikko-sanalla tarkoitetaan suomen kielessä tavallisesti komiikkaa esittävää taiteilijaa, mutta sillä voidaan myös tarkoittaa poikkeuksellisen hauskaa ja huvittavaa henkilöä. ”Omalaatuisella deodoranttitempulla” viitataan Niskasen muille maajoukkueurheilijoille olympialaisissa kertomaan vitsiin, joka tuolloin nousi otsikoihin. Hauskuuttajan rooli ja Niskasen huumorintaju esitetään lukijalle näin jatkumona, muokaten myös Niskasesta muodostuvaa representaatiota. Niskanen kuvataan nyt paitsi ylivoimaisena hiihtäjänä, myös persoonallisena hauskuuttajana.

Niskasen huumorintajun korostaminen jatkuu Ilta-Sanomien 23.2.2021 julkaisemassa jutussa, jossa Niskasen kerrotaan antaneen haastattelun norjalaiselle Dagbladet -lehdelle. Kyseisessä haastattelussa Niskaselle on kerrottu, että hiihtäjän perinteisen hiihtotavan tyyliä ihaillaan usein kansainvälisessä mediassa ja yksi ihailijoista on norjalainen maastohiihtäjä Therese Johaug.

(24) Iivo Niskanen loisti huumorillaan norjalaislehden haastattelussa – itseironinen vastaus Therese Johaugille huvittaa! (IS, 23.2.2021)

Niskasen kerrotaan jutun otsikossa, esimerkissä (24) ”loistaneen huumorillaan” lehden haastattelussa. Ilta-Sanomien tulkinnan mukaan Niskasen erityislaatuinen huumorintaju on nyt noteerattu jo Suomen valtion rajojen ulkopuolella jopa mediassa asti. Otsikon mukaan Niskasen ”itseironinen vastaus Therese Johaugille huvittaa”, mutta jutusta ei kuitenkaan käy ilmi, ketä vastaus huvittaa. Tällaisilla sanavalinnoilla luodaan mielikuvaa, että Niskasen huumori on yksinkertaisesti niin hyvälaatuista, että se naurattaa kaikkia kuulijoita. Kokonaisuudessaan juttu keskittyy raportoimaan norjalaisen Dagbladet -lehden haastattelua toistellen siinä annettuja sitaatteja. Tyyliään tällaiset jutut ovat hyvin viihteellisiä, eivätkä oikeastaan tarjoa mitään lisätietoa niin hiihtäjistä itsestään kuin lajista tai lajin taustoista. Voidaan ajatella, että urheilijan kuvaaminen tämän luonteenpiirteiden kautta on lähtökohtaisesti toivottavampaa kuin ulkoisiin piirteisiin viittaaminen. Aineiston perusteella iltapäivälehdistö kuitenkin usein nostaa jonkin yksittäisen ominaisuuden keskiöön korostaen sitä ja tehden siitä tietynlaisen normin. Tämä yhdistettynä esimerkiksi mieheyttä ja maskuliinisuutta korostaviin representaatioihin tuottaa tarpeettomia, yleistettyjä kuvauksia siitä, millainen miehen tai mieheksi identifioivan tulisi olla.

Siinä missä naisurheilijan ulkonäköön viittaavat uutiset ovat olleet aikaisempien tutkimusten valossa (Pirinen, 2006; Kavoura ja muut, 2018) hyvin tavallisia, edustivat ne vain pientä osaa oman aineistoni puitteissa. Ulkonäköön viittaaminen ei aineiston jutuissa ollut kovin räikeää ja ulkonäkökeskeisiin uutisiin oli pyritty nostamaan myös jokin yhteis-

kunnallinen teema, kuten nuorten naisten kokemat ulkonäköpaineet tai pikamuodin vaikutukset ympäristöön. Kuitenkin osa uutisista kuvasi urheilijaa myös ainoastaan nojamalla käsityksiin kauneusihanteista nostaten esiin urheilijan ulkoisia piirteitä tai korostamalla niitä selkeänä näkökulmavalintana. Tällaisissa jutuissa keskityttiin vain harvoin urheilijan suoritukseen tai lajiin. Iltalehti kertoi 5.3.2021 hiihtäjä Johanna Matintalon olevan Pöytyäläisen design-vaateyrityksen mallikasvo. Matintalon kerrotaan jutussa tekevän yhteistyötä kyseisen yrityksen kanssa ja mallina toimiminen on osa tätä yhteistyösopimusta urheilijan ja yrityksen välillä.

(25) Tunnistaisitko? Viestisankari Johanna Matintalo poseeraa häikäisevissä mallikuvissa: ”En ole pikamuodin ystävä” (IL, 5.3.2021)

Jutun otsikkoon, esimerkissä (25), on nostettu viittaus Matintalon ulkonäköön ja suoriutumiseen valokuvauksissa, vaikka haastattelussa Matintalo itse on puhunut yhteistyön luonteesta sekä omasta suhtautumisestaan vaatteisiin ja muotiin. Otsikossa oleva lainaus viittaa toki haastattelun ydinsisältöön, mutta siitä huolimatta Iltalehden toimittaja on päättänyt ottaa kantaa Matintalon suoritukseen kuvauksissa. Otsikon alun kysymyksellä toimittaja viittaa siihen, että hiihtäessään Matintalo ei juuri käytä meikkiä tai laittaudu. Näin luodaan mielikuvaa, että Matintalo on ”häikäisevä” ja näkyvillä vasta laittautuessaan. Jutussa kerrotaan kuvien herättäneen huomiota ja keränneen kehuja. Suoriutuminen kuvauksissa ja hiihtäjän suoritukset ladulla ovat jutussa lähes vertailumaisessa asetelmassa. Juttu viestittää, että menestyneen urheilijan tulee näyttää tietynlaiselta ja jos urheilija laittautuu, on se uutiskynnyksen ylittävä asia. Tavallisesti naisurheilijan katsotaan tutkimusten (Bernstein, 2002; Rowe, 2004) mukaan haastavan stereotyyppisen käsityksen naisesta. Tässä jutussa käsitykset menevät lähes ristiin, sillä toimittaja kuvaillee yleisön hämmästyneen Matintalon meikatusta ulkonäöstä. Iltalehdellä vaikuttaa olevan haasteita kategorisoida naisurheilijaa, joka toisaalta on luonnollinen, mutta toisaalta taas voi satunnaisesti urheilun ulkopuolella myös laittautua. Laittautumisen yhdistämistä kauneusihanteisiin voidaan myös pitää hyvin haitallisena ja haasteellisena asetelmana, joka ylläpitää niin naisen seksualisointia ja objektisointia yhteiskunnassa kuin tietynlaista rakennetta naiseudesta ja naisellisuudesta.

4.2.6 Urheilija perheenjäsenenä

Aikaisemmassa tutkimuksessa (Turtiainen, 2012, s. 98–100; Pirinen, 2006, s.21–24) on havaittu, että etenkin naisurheilijoista pyritään usein muodostamaan puolison tai äidin representaatiota. Tämän tutkimusaineiston perusteella naisurheilijoiden puoliso- ja äitiysrepresentaatiot ovat selkeästi vähentyneet, ainakin suomalaisessa iltapäivälehdissä. Aineisto piti kuitenkin sisällään muutaman jutun, jotka aktiivisesti muodostivat urheilijasta perheenjäsenen representaatiota. Tätä representaatiota muodostettiin niin nais- kuin miesurheilijoista, kuitenkin naisurheilijoiden muodostaen hienoisen enemmistön. Iltalehti kertoi 14.2.2021 hiihtäjä Kerttu Niskasen pohjeluun murtumasta ja sen aiheuttamasta kilpailutauosta. Juttuun on Kertun sijasta kuitenkin haastateltu hänen veljeään, maastohiihtäjä Iivo Niskasta.

(26) Iivo Niskanen löysi pienen toivonkipinän Kerttu-siskon vaikeasta loukkaantumisesta (IL, 14.2.2021)

Iivo Niskasta representoidaan jo yksin tämän tutkimuksen puitteissa monella eri tavalla. Hän on sankarihiihtäjä, hauskuuttaja ja puhuu nyt myös siskonsa puolesta tämän loukkaantumisesta. Urheiluvammojen asiantuntijan, kuten lääkärin sijasta vammaa on pyydetty kommentoimaan huippu-urheilijan sukulainen, mikä vaikuttaa paitsi jutun luotettavuuteen myös tuottaa erikoisen asetelman kyseisestä sisarusparista ja heidän keskinäisiä valtasuhteistaan. Esimerkki (26) esittää jutun otsikon kokonaisuudessaan antaen jo viitteitä haastattelun näkökulmasta. Toimittajan valitsemasta näkökulmasta kertoo lisäksi se, ettei Kerttu Niskanen esiinny otsikossa koko nimellään, mutta Iivo Niskanen esiintyy. Kerttu Niskasta kuvataan ammattiurheilijan sijaan ”Kerttu-siskona”. Merkillepantavaa on myös se, kuinka Iivo Niskanen esitetään huolestuneen veljen asemassa, mutta tästä huolimatta hänen suorituksiaan ja asemaansa urheilijana tuodaan haastattelussa toistuvasti esiin. Kokonaisuutena artikkeli kertoo enemmän Iivo Niskasesta kuin Kerttu Niskasesta, sillä myös uutisen kuvassa (ks. Kuva 6) on Kerttu Niskasesta sijasta Iivo Niskanen. Ilmeisesti kilpailutapahtuman aikana otetussa kuvassa Niskanen vaikuttaa itsevarmalta, mutta kuvan yhteyttä artikkeliin on haastava tunnistaa.

Kuva 6. Uutisen kuvituskuvana Iivo Niskanen SM-hiihdoissa (IL/ Saarinen, 2021).

Kerttu Niskanen on menestynyt maastohiihtäjä, jonka hiihtoa seuraava yleisö tietää myös omista suorituksistaan. Jutussa Kerttu Niskasesta kuitenkin kuvataan sisaren roolissa, antamatta urheilijalle itselleen juuri tilaa kommentoida omaa loukkaantumistaan. Haastattelu on varmasti ollut hyväntahtoinen, mutta sen luoma asetelma on urheilijan representaation kannalta haasteellinen. Urheilijan sukulaisen valinta urheiluvamman kommentoijaksi esimerkiksi urheilulääkärin sijasta vaikuttaa paitsi jutun luotettavuuteen, myös vähentää urheilijan arkeen valitettavasti kuuluvan loukkaantumisasiämyksen merkitystä mediaurheilussa. Tässä jutussa olisi sisarusuhteen korostamisen sijasta voitu esimerkiksi keskittyä tarkastelemaan vamman hoitamista urheilijan omasta näkökulmasta.

Sisarusroolin lisäksi huippu-urheilijaa kuvattiin aineiston artikkeleissa myös tyttären roolissa. Huippu-urheilua taustoittavat uutiset ja artikkelit voivat toisinaan paneutua tarkastelemaan urheilijoiden sukulaisuussuhteita tai esimerkiksi vanhemman ja lapsen välistä valmennussuhdetta, mutta huippu-urheilijan toistuva representointi tämän perhesiteen

kautta on tarpeetonta ja haitallisia rakenteita ylläpitävää. Iltalehti kirjoitti 7.3.2021 yleisurheilun halli EM-kilpailujen tapahtumia taustoittavan jutun, jossa kerrottiin korkeushyppääjä Ella Junnilan saaneen äidiltään tekstiviestin ennen kilpailua. Tavallisesti tällainen tuskin ylittäisi uutiskynnystä, mutta kyseessä on todennäköisesti median silmissä kiinnostavaksi luokiteltu ilmiö, sillä Junnilan äiti Ringa Ropo on itse entinen arvokilpailutason pituushyppääjä ja suomenennätyksen haltija.

- (27) Ella Junnila sai äidiltään napakan viestin sunnuntaiaamuna – sitten rikottiin ennätyksiä – Ringa Ropo oli onnensa kukkuloilla, kun hänen tyttärensä Ella Junnila rikkoi korkeushypyn Suomen ennätyksen, nappasi pronssia ja ylitti olympiarajan. (IL, 7.3.2021)

Esimerkissä (27) kerrotaan urheilijan saaneen viestin äidiltään, jonka jälkeen hän saavutti EM-pronssimitalin hyppäämällä suomenennätystuloksen ja olympiarajan. Uutinen nostaa keskiöön urheilusuorituksen sijasta urheilijan perhesiteen ja roolin entisen huippu-urheilijan tyttärenä. Rovon kommentit voivat mediassa tuoda juttuun lisäarvoa kilpailutapahtumaa taustoittavina, mutta urheilijan representointi tyttärenä tämän tehdessä kovan kansainvälisen urheilutuloksen kertoo iltapäivälehdessä asenteista niin kyseistä tulosta kuin naisurheilua kohtaan. Lehti viestittää, että naisurheilijan tulosta kiinnostavampaa on kertoa tämän perhesuhteesta.

4.2.7 Huippu-urheilijan representaatio

Poiketen aiemmista kategorioista tarkastellaan tässä alaluvussa niitä representaatioita, jotka ensisijaisesti esittivät urheilijan tämän ammattiroolissa huippu-urheilijana. Tutkimuksen aineistossa huippu-urheilijan representaatiota tuottava uutisointi muodostui kummankin lajin osalta yhdeksi suurimmista kategorioista, minkä vuoksi näin tarpeelliseksi muodostaa niille oman kategorian. Artikkeleiden tarkempi laadullinen tarkastelu myös osoittautui tutkimuksen tavoitteen kannalta kiinnostavaksi, ja sen rajaaminen olisi vaikuttanut huomattavasti tulosten yhteenvetoon. Tämän kategorian uutisointi keskittyi

täysin tai lähes kokonaan urheiluun, urheilijoihin ja sen taustailmiöihin – kuten urheilu-journalismin sen määritelmän (ks. Laine & Turtiainen, 2018; Itkonen ja muut 2008) mu-kaisesti tulisikin. Aikaisemmissa kategorioissa olleet uutiset tästä poiketen keskittyivät urheilun lisäksi tai siitä huolimatta johonkin muuhun aiheeseen. Tähän kategoriaan sijoit-tetut jutut olivat lähtökohtaisesti tyyliltään melko neutraaleja ja keskittyivät lähinnä ra-portoimaan tapahtumia analysoimatta sen enempää esimerkiksi tapahtumaan johta-neita syitä tai sen seurauksia.

Ilta-Sanomat uutisoi yleisurheilun sisäratojen EM-kilpailuiden naisten seiväshypyn finaa-lista 6.3.2021. Juttu on hyvin lyhyt, STT:n uutista referoiva teksti, jossa kerrotaan Murron sijoitus kilpailussa sekä lyhyesti kilpailun kulusta.

(28) Wilma Murto taivutti kuudenneksi EM-finaalissa – Wilma Murto kilpaili seiväshypyn finaalissa (IS, 6.3.2021)

Esimerkki (28) osoittaa, miten yksinkertaisesti urheilijan onnistuminen on uutisoitu me-diassa, jolle tyypillistä on revittelevät otsikot ja huomiota herättävät vertauskuvat. Huo-mionarvoista toki on, että uutinen on alun perin Suomen Tietotoimiston tuottama, jota Ilta-Sanomat on sittemmin referoinut omaan uutiseensa. Aiemman tutkimustiedon mu-kaan kuvataan mediaurheilussa naisurheilijan suorituksia, niin onnistumisia kuin epäon-nistumisia hyvin eri tavalla verrattuna miesurheilijaan (Bernstein, 2002, s. 421). Verrat-tuna esimerkiksi ensimmäisen, sankarikategorian uutisiin, on tämä uutinen hyvin hillitty ja tunteeton. Aiemmin tässä tutkimuksessa sivuttiin sitä, miten urheilujournalismille on tutkimusten mukaan (Laine & Turtiainen, 2018; Itkonen ja muut, 2008; Anderson, 2017) tyypillistä myötäelää urheilijan saavutuksissa ja menetyksissä. Tämä uutinen kuitenkin poikkeaa tuosta käsityksestä yksinkertaisuudellaan, raportoimalla lukijalle vain urheilijan nimen, lajin sekä sijoituksen kilpailussa. Uutinen kuvaa urheilijaa ainoastaan tämän ur-heilusuorituksen kautta, joten lukijalle välittyy näin ollen mielikuva EM-finaali-tasoisesta seiväshyppääjästä.

Toinen esimerkki huippu-urheilijaa esittävästä uutisesta kertoo niin ikää naisurheilijan onnistumisesta. Uutinen on julkaistu Ilta-Sanomissa 5.3.2021 ja kertoo yleisurheilun sisäratojen EM-kilpailuista. Tässä uutisessa on edelliseen esimerkkiin (27) verrattuna enemmän tietoa kilpailusta ja sen luonteesta, mutta sävyltään se on neutraali ja tiedotteen omainen.

- (29) Sara Kuivisto ylsi välieriin yleisurheilun EM-hallikilpailujen 800 metrillä Puolassa. Porvoolainen hankki paikan huomisiin välieriin rennolla juoksulla, joka toi erässä kolmannen sijan ajalla 2.04,20. (IS, 5.3.2021)

Uutisessa kerrotaan juoksija Sara Kuiviston selvittäneen tiensä EM-kilpailuiden alkueristä välieriin. Esimerkki (29) osoittaa, että jutussa kuvataan suomalaisen suoritusta sekä sijoittumista omassa erässään hyvin neutraalisti. Juttu ei juurikaan sisällä juoksijaa tai tämän suoritusta kuvaavia adjektiiveja, vaan lukijalle välittyy ainoastaan tieto urheilusuorituksesta. Lisätietoa urheilijasta annetaan nimeämällä tämän kotikunta. Näin lehti ei aktiivisesti muodosta urheilijasta muuta kuin urheilijan kuvausta. Tässä alaluvussa esitellyt esimerkit representoivat huippu-urheilijaa ammattiroolissa, mutta eivät juuri avaa taustoja tulosten tai suoritusten taustalla. Näin ollen urheilujournalismi jää Laineen ja Välimäen tutkimustuloksia (2012, s. 66–73) mukailleen yksipuoliseksi, eikä tarjoa mediaurheilun kuluttajille lisätietoa lajista tai sen taustoista.

4.3 Yhteenveto

Tämän neljännen pääluvun loppuun vedän yhteen tutkimukseni määrällisen ja laadullisen analyysin tuloksia. Määrällinen analyysi osoittaa, että tässä aineistossa urheilijaa kuvattiin kaikista useimmin sankarina, mutta rooli oli selkeästi sukupuolittunut. Miesurheilija esitettiin sankarina naisurheilijaa tavallisemmin. Sankarin kuvaus myös kantoi merkityksiä maskuliinisuudesta ja miehuudesta. Kun tarkasteltiin uutisia, jotka kertoivat urheilijan onnistumisista, olivat miehistä kertovat uutiset ylistäviä ja lähes glorifioivia, kun taas naisista kertovat uutiset neutraaleja tiedotusluonteisia uutisia. Naisurheilijan onnistuneista urheilusuorituksista kertovat uutiset sijoittuivat useasti huippu-urheilija-kategoriaan,

kun taas miesurheilijan onnistumiset olivat poikkeuksetta sankaruutta kuvaavia. Sankarin rooli muodostui superlatiiveilla ja korostussanoilla, tuomalla esiin urheilijan erityislaatuisia piirteitä sekä urheilijan isänmaallisuutta tai syntyperää korostamalla. Miehuus tuotiin tällaisissa uutisissa myös toistuvasti esiin esimerkiksi viittaamalla urheilijan fyysisiin ominaisuuksiin, kuten tämän lihaksiin. Naiseutta tai feminiinisyttä ei puolestaan korostettu sankaruutta representoivissa uutisissa lainkaan. Tulokset antavat osviittaa siitä, millaisissa yhteyksissä naisurheilijaa kuvataan urheilun kautta ja millaisia saavutuksia huippu-urheilija-representaation saavuttaminen naisurheilijalta median silmissä vaatii. Jo 2000-luvun alussa Bernstein (2002, s. 421) esitti, että naisurheilijoiden onnistumisia ja epäonnistumisia kuvataan mediassa hyvin eri tavalla verrattuna miesurheilijoihin. Useimmiten naisurheilijan suoritusta kuvatessa toimittajat tai selostajat kertoivat myös, miltä naisurheilija ulkoisesti näyttää tai millaisia tunteita hänen arveltiin tuntevan. Miesurheilijan suorituksia taas kuvattiin urheilun kontekstiin tyypillisemmin tulos- tai suorituskeskeisesti. Tämä tutkimus mukailee Bernsteinin saavuttamia tutkimustuloksia ja antaa arvioita siitä, ettei mediaurheilun tapa esittää sukupuolta ole vajaan 20 vuoden aikana juuri muuttunut.

Analyysi osoittaa, että myös urheilijan tunteet sekä erityisesti se tapa, miten media niitä kuvaa, on hyvin sukupuolittunut. Miesurheilija kuvattiin aineiston puitteissa vihaisena ja ärtyneenä, naisurheilija puolestaan surullisena ja itkuisena. Urheilijan epäonnistuessa miesurheilijan kuvattiin lähes epäisänmaallisesti pettäneen maansa, kun taas naisurheilijan epäonnistuminen nähtiin paljon subjektiivisempänä kokemuksena. Epäonnistuksesaan naisurheilija ”kyynelehti”, ”vuodatti kyyneliä”, ”purskahti itkuun” tai ”itki vuolaasti”. Miesurheilija puolestaan oli hiljainen ja vihainen, pui nyrkkiä tai kiroili. Miesurheilijan epäonnistumisiin haettiin tavallisesti syitä organisaatiosta, kuten maajoukkueen, seura- joukkueen tai urheilijan henkilökohtaisen tiimin henkilöistä. Naisurheilijan epäonnistuminen taas liitettiin usein yksilön psyykkiseen valmiuteen tai huonoon harjoitteluun. Tunteellisuutta kuvaavat uutiset muodostuivat tunteeseen tai tunnetilaan viittaavista sanavalinnoista, tunnetta kuvaavista kielikuvista sekä erityisesti stereotyyppisesti miehey-

teen ja naiseuteen liitetystä sanoista ja termeistä. Ahon (2018) mukaan toksisesta maskuliinisuudesta puhutaan, kun viitataan ideologioihin ja tekoihin, jotka ilmentävät naisvihaa, homofobiaa tai rasismia. Usein katsotaan, että sisäistetty toksisen maskuliinisuuden käsitys johtaa toimintaan, kuten tunteiden piilottamiseen tai vastaavasti niiden purkamiseen väkivallan keinoin. Aineiston uutisten perusteella ilta- ja iltapäivälehdet luovat miesurheilijoista hyvin toksisen maskuliinista mieskuvaa ja vahvistavat vallalla olevia haitallisia käsityksiä miehuudesta ja maskuliinisuudesta.

Toinen tutkimuksen kannalta kiinnostava huomio oli se, että hauskuuttajan representatio liittyi poikkeuksetta vain miesurheilijoihin. Naisurheilijoista kertovista uutisista yksikään ei sopinut kyseiseen kategoriaan. Naisurheilijoista sen sijaan kirjoitettiin useasti kantaottavina ja kriittisinä toimijoina, jotka arvostelivat jonkin tahon tai yksittäisen henkilön toimintaa suoraan. Siinä missä miesurheilijasta pyrittiin kuvaamaan rentoa ja lähestyttävää persoonaa, naisurheilija kuvattiin yhteiskunnallisena vaikuttajana tai sosiaalisen median käyttäjänä. Sosiaalisen median kanavat, kuten Instagram nostettiin myös toistuvasti esiin naisurheilijoista kertovissa teksteissä.

Ikääntyvät urheilijat olivat poikkeuksetta naisurheilijoita. Kuten aikaisempi tutkimustieto (Pirinen, 2006, s. 49–54), myös tämä tutkimus osoittaa, että naisurheilijan ikä ylittää useasti uutiskynnyksen. Urheilijan ikä nostetaan keskiöön kaupallisessa mediassa, sillä sen voidaan nähdä olevan kiinnostusta lisäävä tekijä. Yksittäisenä urheilijana tässä kategoriassa esiin nousi hiihtäjä Riitta-Liisa Roponen, joka myös eräässä haastattelussa kyseenalaisti median tapaa nostaa hänen ikänsä uutisen keskiöön. Tämän sitaatin nostaminen uutiseen on paitsi poikkeuksellista, myös osoitus siitä, kuinka tavallisesta ilmiöstä on kyse. Siinä, missä naisurheilijan ikääntyminen nähtiin aineiston puitteissa kiinnostavana, myös nuori ikä herättää ilta- ja iltapäivälehtien toimituksissa kiinnostusta. Nuoria miesurheilijoita kuvattiin sankariurheilijoina saavutustensa kautta tai vertaamalla heitä tämänhetkisiin huippu-urheilijoihin. Nuoret naisurheilijat taas nähtiin kokemattomina ja heidän representaatioissaan toistuivat stereotyyppiset naiseuden ja feminiinisuuden piirteet, kuten kiltteys, herkkyyden ja riippuvuus muista.

Siinä missä aikaisemmat tutkimukset (Pirinen, 2006; Itkonen ja muut, 2008) ovat havainneet, että naisurheilija kuvataan urheilujournalismissa usein äitinä, vaimona tai tyttöystävänä, oli tämän tutkimuksen aineisto poikkeava. Tutkimusaineiston perusteella ja aiempaan tutkimukseen peilaten voidaan sanoa, että naisurheilijan perhesuhteita kuvaavat representaatiot ovat huomattavasti vähentyneet. Miesurheilijaan verrattuna naisurheilijan perhesuhteista kerrottiin yhä enemmän, mutta tässä aineistossa korostuivat naisurheilijan kumppanin roolin sijasta sisaren ja tyttären roolit. Kumpikaan näistä representaatioista ei tarjoa lisäarvoa urheilijan suoritukseen tai tämän urheilu-uraan, mutta usein perhesuhteita nostettiin uutisessa esiin, mikäli urheilijan perheenjäsen oli itsekkin entinen urheilija tai muulla tavoin urheilua seuraavalle yleisölle mahdollisesti tuttu henkilö. Vaihtoehtoisesti jutuissa saatettiin korostaa urheilijan äidin tai isän roolia esimerkiksi valmentajana tai urheilijan managerina.

Kuten aiemmin todettua, koin jo aineiston määrällisen tarkastelun aikana tarpeelliseksi muodostaa ryhmän huippu-urheilijan representaatiota tuottaville uutisille ja artikkeleille. Tutkimuksen alussa esittämistä olettamuksista poiketen huippu-urheilijan representatio toistui useasti aineiston artikkeleissa. Urheilijaa kuvattiin tämän ammatin, urheilun kautta, kun kyseessä oli urheilijan onnistuminen tai vastaava suuri askel urheilu-uralla. Sukupuolittuneisuus ilmeni tämän kategorian kohdalla siinä, että tavallisesti naisurheilijan onnistumisista kertovat jutut sijoituivat tähän kategoriaan. Miesurheilijan onnistuminen ja siitä kertovat artikkelit puolestaan sijoituivat lähes poikkeuksetta sankaruutta kuvaavaan kategoriaan. Uutisten tyyli tässä kategoriassa oli muista kategorioista poiketen neutraalia ja tiedotusluonteista tarjoten suuren kontrastin esimerkiksi juuri sankaruutta tai tunteellista urheilijaa kuvaaville kategorioille, joissa kieli oli tavallisesti hyvin värikästä ja sensaationhakuista.

5 Päätäntö

Urheilumaailman epäkohdat näyttäytyvät monelle tutkijalle, urheilijalle ja mediaurheilun kuluttajalle hyvin selkeinä. Naisurheilun tutkimus on pannut merkille sen sukupuolittuneisuuden, jonka urheilu instituutiona mahdollistaa. Sukupuoli on ylipäänsä ollut jo pitkään paljon tutkittu ja keskusteltu aihe mediaurheilussa. Käytännön esimerkkejä tarjotakseni voi sukupuolittuneisuus näyttäytyä naisurheilua vähättelevän keskustelun tasolla, kun taas joillekin urheilijoille se näyttäytyy esimerkiksi taloudellisena epätasa-arvona. Tutkimuksen tasolla onkin tarpeellista tarkastella urheilun ympärillä olevaa mediavälitteistä keskustelukulttuuria, jossa sukupuoli ja siihen liittyvät kysymykset tuntuvat herättävän ajoittain isoja tunteita. Monesti keskustelu sukupuolista urheilussa käy jopa niin kiivaaksi, että se on joidenkin osapuolten ihmisarvoa loukkaavaa. Feministisen mediaurheilun tutkimukset ovat jo useiden vuosien ajan todenneet urheilujournalismin sukupuolittuneisuuden, mutta viime vuosien aikana myös urheilujournalismin tasa-arvoistumista puoltavaa tutkimusta on esitetty (Kaivosari, 2017).

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten sukupuolta representoidaan suomalaisia huippu-urheilijoita käsittelevissä lehtijutuissa *Ilta-Sanomien* ja *Iltalehden* verkkoversioiden urheilusivuilla. Aiemman tutkimustiedon valossa (Hargreaves & Anderson, 2014; Bruce ja muut, 2010; Turtiainen, 2012; Itkonen ja muut, 2008) taustaoletuksenani oli, että määrällisesti naisten ja miesten urheilusta kirjoitetaan lähes saman verran mutta naisten urheilusta kirjoitetaan vähättelevään sävyyn ja naisurheilijat esitetään viittamalla naiseuden rooleihin tai perinteisesti naisellisina pidettyihin ominaisuuksiin. Tutkimusainestoa, eli maastohiihdosta ja yleisurheilusta kertovia journalistisia tekstejä *Ilta-Sanomien* ja *Iltalehden* verkkoversioiden urheilusivuilla tarkasteltiin sekä määrällistä että laadullista tutkimustapaa hyödyntäen. Määrällisellä tarkastelulla koetin selvittää, miten representaatioiden painopisteet jakautuvat miesten ja naisten urheilusta kertovien artikkeleiden kesken. Määrällisenä analyysimenetelmänä hyödynsin sisällön erittelyä. Rinnakkain määrällisen analyysin kanssa tein laadullisen sisällönanalyysin keinoin luokitte-
lua, jonka jälkeen luokkia tarkasteltiin laadullisesti representaatioiden analyysin avulla. Tekstejä lähestyin yhteiskunnallisesta, feministisen mediatutkimuksen näkökulmasta.

Laadullisen tarkastelun aikana yritin nostaa esiin niitä osatekijöitä, joista urheilijan representaatio muodostuu sekä tarkastella yleisesti, miten sukupuoli vaikuttaa huippu-urheilusta kertovaan uutisointiin.

Aloitin analyysini tallentamalla itselleni kaikki asettamieni kriteerien puitteissa julkaistut uutiset ja artikkelit ja lukemalla ne läpi. Jaoin koko aineiston artikkelit ryhmiin urheilun järjestäjän toimesta tehdyn sukupuolijaottelun mukaisesti naisten urheiluun ja miesten urheiluun. Päädyin luomaan ryhmän muu urheilu niille artikkeleille, jotka eivät sopineet aikaisempiin ryhmiin. Tämän jälkeen laskin ryhmien koot sisällön erittelyn keinoin. Sukupuoliryhmittelyn jälkeen luokittelin aineiston yhä pienemmiksi ryhmiksi hyödyntäen laadullista sisällönanalyysia. Muodostin laadullisia sisältöluokkia yhteensä kahdeksan ja nimesin ne seuraavien roolien avulla; *sankari, epäonnistuja, tunteellinen, hauskuuttaja, perheenjäsen tai puoliso, ikääntyvä tai nuori, kauneusihanne ja huippu-urheilija*. Tämän jälkeen tarkastelin näitä laadullisia sisältöluokkia määrällisesti. Määrällisen ja laadullisen sisällönanalyysin jälkeen siirryin tarkastelemaan pienempää otantaa aineistosta laadullisesti representaatioiden analyysin avulla. Tässä tarkastelussa koetin huomioida myös laajemman, yhteiskunnallisen kontekstin pohtimalla sukupuolen representaatiota feministisestä näkökulmasta.

Tämän tutkimuksen perusteella iltapäivälehdet representoivat sukupuolta urheilujournalismissa nojaten stereotyyppisiin käsityksiin niin sukupuolista ylipäänsä kuin naisuudesta ja miehuudesta sekä feminiinisydestä ja maskuliinisuudesta. Kuten jo johdannossa todettiin, voidaan urheilua instituutiona pitää sukupuolittuneena, osittain johtuen sen binäärisinä pidettyjen sukupuolten mukaan jakautuvasta kilpailujärjestelmästä. Urheilu-uutisissa ja -artikkeleissa esimerkiksi muunsukupuoliset henkilöt loistavat poissaolollaan, eikä sukupuolta käsitellä juuri muusta, kuin hegemonisista mieheyden ja naisuuden tai maskuliinisuuden ja feminiinisyden näkökulmista. Tutkimuksen analyysin perusteella iltapäivälehtien välittämä huippu-urheilu on pitkälti miesten hallitsemaa tilaa, jossa naisten ja vähemmistöjen oikeuksia kyseenalaistetaan. Artikkeleiden sukupuoli-

representaatioiden painotus jakautui selkeästi niin, että miesten urheilusta kertovien uutisten yhteydessä korostettiin stereotyyppisesti maskuliinisina pidettyjä ominaisuuksia kuten aggressiivisuutta, voimakkuutta ja kilpailullisuutta kun taas naisten urheilusta kertovissa uutisissa korostuivat feminiinisinä pidetyt ominaisuudet kuten herkkyyden ja kiltteys. Miesurheilijan suorituksia kuvattiin yksityiskohtaisesti ja niistä tehtiin ennakkokertomuksia sekä analyyskejä. Maskuliinisuutta ja miehuutta sekä feminiinisyttä ja naiseutta korostettiin uutisissa sana- ja kuvavalinnoilla sekä otsikkotason nostoilla.

Aineistossa yleisin oli sankarin kuvaus, joka tavallisesti kantoi merkityksiä maskuliinisuudesta ja miehuudesta. Toinen aineiston yleisistä kuvauksista oli tunteellisen urheilijan kuvaus, joka kantoi tavallisesti merkityksiä feminiinisuudesta ja naiseudesta. Iltapäivälehtien tavasta tuottaa sukupuolta urheilu-uutisissa kertoo myös se, että miesurheilijoista kertovat jutut kantoivat poikkeuksetta merkityksiä maskuliinisuudesta, mutta eivät lainkaan viitanneet feminiinisuuteen. Tämä vahvistaa ajattelua tietynlaisesta hegemonisesta miesnormista, johon feminiinisyys ei kuulu. Sama ilmiö toistui toiseen suuntaan naisurheilijoista kertovissa uutisissa. Maskuliinisuus ei välittynyt naisurheilijoiden representaatioista, mikä ylläpitää kuvaa tietynlaisesta naiseuden normista. Tällöin myös ylläpidetään epäsymmetristä arvostusta feminiinisuuden ja maskuliinisuuden välillä, kuten esimerkiksi Aho ja muut (2020, s. 2) artikkelissaan toteavat.

Samankaltaisia mediaurheilun sukupuolittuneisuutta ja maskuliinisuutta korostavia tuloksia on saavutettu jo useassa aikaisemmassa tutkimuksessa (ks. Itkonen ja muut, 2008; Petty & Pope, 2019; Kavoura ja muut, 2018; Ravel & Gareau, 2019). Naisurheiluun kohdistetuista vähättelevistä asenteista kertoo myös se, että huippu-urheilijan representaatio syntyi naisurheilijasta ainoastaan hänen onnistumisensa yhteydessä. Muutoin naisurheilijaa kuvattiin tämän sukupuoleen viittaavien roolien kautta äitinä, sisarena ja tyttöystävänä tai vaihtoehtoisesti feminiinisinä pidettyjen ominaisuuksien, kuten herkkyyden, hedelmällisen iän tai ulkonäön puitteissa. Median voidaan siis sanoa määrittävän sitä, millaiset ja missä yhteydessä urheilijat ansaitsevat tulla kuvatuksi huippu-urheilijoina. Johtuen aineiston rajauksesta, ei tässä tutkimuksessa voida kuitenkaan esittää

suoria johtopäätöksiä koko suomalaisesta mediaurheilun kentästä. Tutkimuksen tulosten voidaan kuitenkin katsoa hahmottelevan kuvaa siitä, miten Suomen luetuimpiin julkaisuihin lukeutuvat iltapäivälehdet tuottavat sukupuolta urheilujournalismissa ja näin tehdä arvioita myös laajemmassa kontekstissa.

Aikaisempaan tutkimukseen (Itkonen ja muut, 2008; Turtiainen, 2012; Pirinen, 2006) verrattuna yhteiskunnallinen näkökulma on selkeästi nostanut päätään suomalaisten huippu-urheilijoiden representaatioissa ja siinä tavassa, miten media urheilijoita kuvaa. Urheilu on aina ollut poliittista, mutta esimerkiksi Turtiainen ja Kolamo (2020, s. 128) esittävät, ettei yhteiskunnallisen vaikuttajan roolia ole aina pidetty urheilijalle sopivana. Tässä tutkimuksessa kuitenkin myös tämä yhteiskunnallinen näkökulma oli useissa aineiston uutisissa hyvin sukupuolittunut. Naisurheilija kuvattiin kantaa ottavana ja erityisesti sosiaalisessa mediassa viihtyvänä toimijana, kun taas miesurheilija kuvattiin joko yhteiskunnallisesti passiivisena tai haastatteluissa muuten vain tunteettomana, aggressiivisena tai vaihtoehtoisesti yleisöä hauskuuttavana osallistujana. Moni urheilija osallistuu nykyisin aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun, ja on ottanut kantaa myös sukupuoleen liittyviin teemoihin. Urheilijalla ei kuitenkaan välttämättä ole työkaluja tai kiinnostusta yhteiskunnallisen keskustelun käymiseen – lähtökohtaisesti urheilija urheilee urheilun, ei julkisuuden vuoksi, ja ottaa halutessaan kantaa todennäköisesti itselleen tärkeisiin teemoihin.

Kuten tutkimusmenetelmien esittelyn yhteydessä todettiin, voidaan käytetyillä menetelmillä katsoa olevan myös rajoitteita. Kritiikkinä esitän, että menetelmänä käytetty sisälönanalyysi antaa tilaa myös tutkijan omille tulkinnoille ja subjektiivisuudelle, eikä tiedeyhteisö ole määritellyt sen käyttöön tarkkoja sääntöjä. Itse urheilijana tunnen urheilijan identiteetin vahvasti, mutta jollekin toiselle mediaurheilun tutkimusta tekevälle urheilijan identiteetti ei välttämättä näyttäydy samoin. Vaikka kirjoittaessa pyrin irrottautumaan omasta urheilijuudestani, on se muokannut asenteitani, jotka varmasti heijastuvat myös tämän tutkimuksen analyysiin.

Aineiston aikavälille osuu myös maailmanlaajuisesti levinnyt COVID-19 –pandemia, joka vaikutti merkittävästi urheilutapahtumien järjestämiseen. Suuria tapahtumia Olympialaiset mukaan lukien jouduttiin joko perumaan kokonaan tai aikatauluttamaan uudelleen. Tämän aineiston perusteella pandemian vaikutuksia kotimaiseen urheilujournalismiin ei voida tutkia, mutta sen avulla voidaan tehdä tulkintoja ja arvioita. Kotimaiseen urheilujournalismiin pandemia ja erityisesti suurten urheilutapahtumien peruminen vaikuttivat siten, että suomalaisten urheilijoiden haastattelut vaikuttivat määrällisesti lisääntyneen. Samoista suurista urheilutapahtumista, kuten hiihdon MM-kilpailuista ja yleisurheilun halli EM-kilpailuista julkaistiin suuri määrä uutisia ja artikkeleita. Artikkeleiden suuri määrä heijastui osittain negatiivisesti myös niiden laatuun. Tätä ajatusta puoltavat tutkimuksissaan myös Laine ja Välimäki (2012, s. 66–73), joiden mukaan urheilujournalismi on usein kaavamaista ja yksipuolista. Urheilujournalismia on syytetty myös kritiikittömyydestä ja epäanalyttisyydestä, joka iltapäivälehtien tapauksessa johtuu Morganin teoriaa (2010) mukaillen markkinoiden logiikasta. *Ilta-Sanomat* ja *Ilta-lehti* ovat molemmat osa isoja mediataloja, joille voidaan katsoa olevan kannattavampaa tuottaa nopeita uutisia mediaseksikkäistä aiheista syväluotaavien analyysien sijaan. Luonnollisesti tähän edellä kuvailtuun ilmiöön voivat vaikuttaa myös toimitusten tekemät päätökset urheilujournalismin painotuksista, mutta ajatusta puoltavat lisääntyneiden urheilijahaastatteluiden lisäksi niin artikkeleissa kuin representaatioissa vahvasti toistuvat samankaltaisuudet.

Median roolia niin representaatioiden muodostumisessa, sukupuolen tuottamisessa ja haitallisten rakenteiden ylläpitämisessä voidaan pitää merkittävänä. Suomen urheilun eettisen keskuksen, SUEK ry:n vuonna 2020 teettämän häirintää urheilussa tarkastelevan tutkimuksen mukaan sukupuoleen perustuva häirintä on vahvasti sukupuolittunut ilmiö (Lahti ja muut, 2020). Kykyjensä ja ominaisuuksiensa väheksymistä ja kyseenalaistamista sukupuolensa perusteella oli kokenut naispuolisista vastaajista 20 prosenttia eli joka viides. Miesvastaajista vastaavaa oli kokenut kaksi prosenttia eli joka viideskymmenes. Niin SUEK:n kuin tämän tutkimuksen aineiston puitteissa esiintyvä naisten ja tyttöjen kykyjen väheksyminen heijastaa useiden tutkimusten mukaan (Berg ja Kokkonen, 2016; Tolvhed,

2015; Turtiainen, 2012) naisurheilun vähäistä arvostusta yhteiskunnassa ja urheilukulttuurissa. Tässä tutkimuksessa vähäinen arvostus näkyy representaatioiden sukupuolittuneisuudessa sekä representaatioiden luonteessa – osaa urheilijoista kuvattiin toistuvasti kehyksessä, joka on paitsi haitallinen ja loukkaava, myös täysin huippu-urheilun kontekstiin kuulumaton. SUEK:n teettämän tutkimuksen perusteella naisurheilun väheksymisen kuvattiin tulevan usein ylemmältä taholta, esimerkiksi seuroilta tai liitoilta, mutta myös median edustajilta. Väheksymisen lisäksi naisurheilijat vastaanottivat kyseisen tutkimuksen perusteella usein myös kehoonsa kohdistuvaa negatiivista kommentointia sosiaalisen median seuraajilta sekä edustajilta. Median voidaan siis nähdä paitsi ylläpitävän haitallista ja häiritsevää kommentointi- ja keskustelukulttuuria myös esimerkiksi kannustavan siihen. Tällä voi olla hyvin kauaskantoiset seuraukset. Sekä SUEK:n toteuttaman, että tämän kyseisen tutkimuksen tutkimustulosten valossa on mielestäni oikeutettua kyseenalaistaa urheilujournalismin nykytilaa, median tuottamaa kuvaa sukupuolista sekä yhdenvertaisuuden toteutumista iltapäivälehtien urheilujournalismissa.

Urheilun epätasa-arvo on nyt todettu niin tässä, kuin useassa aiemmassakin tutkimuksessa, ja siksi tulevaisuudessa tulisi tutkimuksen keinoin pureutua siihen, miten viestinnällä ja journalismilla voitaisiin edesauttaa yhdenvertaisuuden toteutumista urheilussa. Lähtökohtaisesti jokaista uutisen, artikkelin, tiedotteen tai julkaisun näkökulmaa tulisi uutistoimituksessa ja viestintätiimeissä pyrkiä tarkastelemaan kriittisesti. Ennen julkaisemista, tulisi pohtia, ylläpitävätkö teksti tai sen näkökulma stereotyyppisiä asenteita sukupuolista ja miten sen voisi välttää. Median roolia ajatellen voitaisiin myös puntaroida haastateltavan oikeuksia ja sitä, voisiko haastateltava itse vaikuttaa enemmän omaan mediarepresentaatioonsa. Mediaurheilun tutkijoista esimerkiksi Eco (1985, s. 204–205) ja myöhemmin myös Turtiainen (2012) ovat sanoittaneet mediaurheilun olevan nähdyn urheilun representaatio. Näin ollen, kun tarkastellaan urheilujournalismia, tarkastellaan yhtä lailla nähdyn representaatioita eli toimittajan käsityksiä urheilusta ja urheilijoista. Urheilutoimittajat ovat muiden katsojien ohella urheilun kuluttajia, mutta samaan aikaan myös sen tuottajia, tarjoten omia näkemyksiään urheilua seuraavalle yleisölle jon-

kin julkaisun puitteissa ja sen nimellä. Tätä ajatusta tukee myös Sund (2005, s. 14) toden, että media on jo 2000-luvun alussa ollut urheilun suurin määrittäjä. Kanavien lisääntyessä asema ei ainakaan ole heikentynyt. Tätä tarkastelua vasten voidaan siis pohtia, millaiseksi puolueeton urheilujournalismi muodostuu, mikäli toimittajan omat näkemykset ja oma ääni kuuluvat liiaksi. Urheilussa on vallalla maskuliininen keskustelukulttuuri, jossa pyritään jättämään ulkopuolelle naiseus, feminiinisyys sekä seksuaalivähemmistöt. Urheilun häiritsevä puhe ei siis kohdistu vain naisiin ja vähemmistöihin vaan myös miehiin ja luo todellisuutta, jossa joitakin ihmisryhmiä pidetään toisia huonompina ja heidän toimintaansa urheilussa rajoitetaan. Tähän keskustelukulttuuriin kaivataan parannusta niin tutkimuksen keinoin kuin työ- ja muita yhteisöjä kouluttamalla. Tällä tutkimuksella voinikin osaltani olla viemässä viestiä urheilun keskustelukulttuurin muutostarpeesta kohti parempaa ja yhdenvertaisempaa urheilukulttuuria meille kaikille.

Lähteet

- Aho, T., Eerola, P., Hyvönen, H. & Kosonen, T. (2020). Miehet ja maskuliinisuudet – hankala yhtälö? *Sukupuolentutkimus – Genusforskning* 33:2, s. 2–7. Noudettu 9.9.2021 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/352399687_Miehet_ja_maskuliinisuudet_-hankala_yhtalo
- Alma Media. (2021). *Iltalehti*. Noudettu 30.3.2021 osoitteesta <https://www.almamedia.fi/mainostajat/mediat-ja-palvelut/valtakunnalliset/iltalehti/>
- Anderson, B. (2017). *Kuvitellut yhteisöt – Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua*. [Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. Suom. J. Kuortti]. Vastapaino.
- Anderson, Y. (2015). Med känslan i kroppen: Om maskulinitet, femininitet och muskulinitet i träningsbloggar. Teoksessa A. Hirdman & M. Kleberg (toim.), *Mediers känsla för kön: feministisk medieforskning*. Nordicom.
- Berg, P. & Kokkonen, M. (2016). *Urheilun takapuoli: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Berger, J. (1972). *Ways of Seeing*. BBC Enterprises.
- Bernstein, A. (2002). Is it time for a victory lap? Changes in the media coverage of women in sport. *International Review for the Sociology of Sport*. 37:3-4, s. 415–428. <https://doi.org/10.1177%2F101269020203700301>
- Biscomb, K. & Matheson, H. (2019). Are the times changing enough? Print media trends across four decades. *International Review for the Sociology of Sport*. 54:3, s. 259–281. <https://doi.org/10.1177/1012690217716574>
- Black, J. & Fielding-Lloyd, B. (2019). Re-establishing the ‘outsiders’: English press coverage of the FIFA Women’s World Cup. *International Review for the Sociology of Sport*. 54:3, s. 282–301. <https://doi.org/10.1177%2F1012690217706192>
- Boyle, R. (2006). *Sport Journalism: Context and Issues*. Sage Publications.
- Boyle, R., Rowe, D. & Whannel, G. (2009). ‘Delight in trivial controversy’? Questions for sports journalism. Teoksessa S. Allan (toim.). *The Routledge Companion to News and Journalism* (s. 245–255). Routledge.

- Boyle, R. (2017). Sports Journalism: Changing journalism practice and digital media. *Digital Media*. 5:5, s.493–495. <https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1281603>
- Bruce, T., Hovden, J. & Markula, P. (2010). *Sportswomen at the Olympics: A Global Content Analysis of Newspaper Coverage*. Sense.
- Cassidy, W. P. (2017). Inching away from the toy department: Daily newspaper sports coverage of Jason Collins' and Michael Sam's coming out. *Communication & Sport*. 5:5, s. 534–553. <https://doi.org/10.1177%2F2167479516642205>
- Dyer, R. (1993). *The Matter of Images: Essays on Representations*. Routledge.
- Eco, U. (1985). *Matka arkipäivän epätodellisuuteen*. [Faith in fakes: Travels in hyperreality. Suom. A. Buffa]. WSOY.
- Eerola, P. (2014). Maskuliinisuuden myötä- ja vastakerronta haastattelupuheessa. *Sukupuolentutkimus – Genusforskning*. 27:2, s. 31–44. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201706283114>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2000). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Francis, B., Archer, L., Moote, J., DeWitt, J., MacLeod, E. & Yeomas, L. (2017). The construction of physics as a quintessentially masculine subject: Young people's perceptions of gender issues in access to physics. *Sex Roles*. 76:3, s. 156–174. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0669-z>
- Gill, R. (2007). *Gender and the media*. Polity Press.
- Gill, R. (2017). Gender. Teoksessa L. Oullette & J. Gray (toim.). *Keywords for Media Studies* (s. 77–81). New York University Press.
- Douglas, S. J. (2017). Feminism. Teoksessa L. Oullette & J. Gray (toim.), *Keywords for Media Studies* (s. 68–72). New York University Press.
- Hall, S. (1997). *Representation – Cultural Representations and Signifying Practices*. Sage Publications.
- Hargreaves, J. & Anderson, E. (2014). *Routledge Handbook of Sport, Gender and Sexuality*. Routledge.
- Henderson, L. (2017). Representation. Teoksessa L. Oullette & J. Gray (toim.), *Keywords for Media Studies* (s. 172–176). New York University Press.

- Hirdman, A. & Kleberg, M. (2015). *Mediers känsla för kön: feministisk medieforskning*. Nordicom.
- Itkonen, H. (2001). Viimeiset kuiskaukset: Doping-urheilun, journalismin ja yhteiskunta-tutkimuksen kestohaaste. *Liikunta & Tiede*. 38:4, s. 44–47.
- Itkonen, H., Ilmanen K., Matilainen P. & Jaskari, L. (2008). *Media urheilun tulkkina ja tekijänä*. Jyväskylän yliopisto, Liikuntatieteiden laitos.
- Julkisen sanan neuvosto. (2014, 1. tammikuuta). *Journalistin ohjeet ja liite*. Noudettu 25.8.2021 osoitteesta https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/
- Kaivosaaari, A. (2017). Hiihteleivistä tyttösistä urheilusankareiksi: Huomaammeko urheilu-uutisoinnin tasa-arvoistumisen vai kiinnitymmekö epäkohtiin? *Media & viestintä* 40:1–2, s. 90–94. Noudettu 9.9.2021 osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/64986>
- Kavoura, A., Kokkonen, M., Chroni, S. & Ryba, T. (2018). “Some women are born fighters”: Discursive Constructions of a Fighter’s Identity by Female Finnish Judo Athletes. *Sex Roles*. 79:3–4, s. 239–252. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0869-1>
- Kellner, D. (1998). *Mediakulttuuri*. [Media culture. Suom. R. Oittinen ja työryhmä]. Vastapaino.
- Kivioja, P. (2008). *Iltaapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa*. Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7496-5>
- Kolamo, S. (2014). *FIFA:n valtapeli: Etelä-Afrikan jalkapallon MM-kisat 2010 keskitettynä mediaspektaakkelina*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201501141107>
- Kuisma, L. (2020, 2.helmikuuta). *Maailmanmestari Susanna Törrönen, 21, vaihtoi nimensä Emmethiksi – ”Tiesin, että en ole transmies”*. Iltalehti. Noudettu 20.9.2021 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/fitnessvoimailu/a/794939ff-a8c5-48e9-a6c7-86a99568d367>
- Lahti, A., Kyllönen, M., Pusa, S., Tolvanen, A. & Laakso, N. (2020). *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa*. Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Noudettu 1.9.2021 osoitteesta <https://suek.fi/wp-content/uploads/2020/09/Häirintä-suomalaisessa-kilpaurheilussa.pdf>

- Laine, A. (2011). *Urheilujournalismin Suomi-Ruotsi-maaottelu. Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympia uutisoinnista*. Edita.
- Laine, A. (2014). Kesä- ja talviolympialaisuutisointi suomalaisissa iltapäivälehdissä ja suomalaisilla televisiokanavilla – vertaileva tutkimus urheilumuotojen medianäkyvyydestä. *Wider Screen*. 17:3–4. Noudettu 25.8.2021 osoitteesta <http://widerscreen.fi/numerot/2014-3-4/kesa-ja-talviolympiakisauutisointi-suomalaissa-iltapaivalehdissa-ja-suomalaisilla-televisiokanavilla-vertaileva-tutkimus-urheilumuotojen-medianakyvyydesta/>
- Laine, A. & Turtiainen, R. (2018). Urheilujournalismi vallan vahtikoirana? Tapauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä. *Media ja viestintä* 41: 4, s. 280–301. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201901101143>
- Laine, A. & Välimäki, E. (2012). Helsingin Sanomien urheilu-uutisoinnin ominaispiirteet – tapauskohtaisessa tarkastelussa vuoden 2009 tennisjutut. *Liikunta & Tiede*. 49:6, s. 66–73. Noudettu 25.8.2021 osoitteesta https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2012/lt612_tutkimusartikkelit_laine_lowres.pdf
- Manner, P. & Teiskonlahti, K. (2021, 14. helmikuuta). *Asiantuntija ennusti hiihdon MM-valintoja – Jauhojärvi on vakuuttunut Mäen sprinttikunnosta: ”Vähimmäistavoite on tavoitella mitalia”*. Yle Urheilu. Noudettu 30.3.2021 osoitteesta <https://yle.fi/urheilu/3-11789915>
- Media Audit Finland (2021, 26. tammikuuta). *KMT 2020 lehtien lukijamäärät*. Kansallinen mediatutkimus. Noudettu 30.1.2021 osoitteesta https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2021/01/KMT_2020_lukijamaarat-26-01-2021.pdf
- Mäkinen, J., Lämsä, J. & Pusa, S. (2018). *Huippu-urheilun arvostus ja lajien seuraaminen; väestökyselyn 2018 tuloksia*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. Noudettu 30.1.2021 osoitteesta https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2018_mki_huippu-urh_sel20_42699.pdf
- Paasonen, S. (2010). Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa T. Juvonen, L. Rossi ja T. Saaremaa (toim.). *Käsikirja sukupuoleen* (s.39–49). Vastapaino.

- Paloheimo, M. (2005). Verkkajulkaisujen reaaliaikaisuus, vuorovaikutteisuus ja verkottuneisuus urheilujournalismin välineenä. *Wider Screen*. 9:2, Noudettu 25.8.2021 osoitteesta http://widerscreen.fi/2005/2/verkkajulkaisut_urheilujournalismin_valineena.htm
- Petty, K. & Pope, S. (2019). A new age for media coverage of women's sport? An analysis of English media coverage of the 2015 FIFA Women's World Cup. *Sociology*. 53:5, s. 486–502. <https://doi.org/10.1177%2F0038038518797505>
- Pirinen, R. (2006). *Urheileva nainen lehtiteksteissä*. [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-6574-1>
- Pänkäläinen, S. (1998). *Suomalainen urheilujournalismi*. Liikuntatieteellinen seura.
- Ravel, B. & Gareau, M. (2016). 'French Football needs more women like Adriana'? Examining the media coverage of France's women's national football team for the 2011 World Cup and the 2012 Olympic Games. *International Review for the Sociology of Sport*. 51:7, s. 833–847. <https://doi.org/10.1177%2F1012690214556912>
- Real, M. R. (1998). MediaSport: Technology and the Commodification of Postmodern Sport. Teoksessa L. A. Wenner (toim.). *MediaSport* (s.14–26). Routledge.
- Rossi, L. (2010). Esityksiä, edustamista ja eroja: Representaatio on politiikkaa. Teoksessa T. Knuuttila & A. P. Lehtinen (toim.). *Representaatio – Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi* (s. 261–275). Gaudeamus.
- Rowe, D. (2004). *Critical readings. Sport, culture and the media*. Open University Press.
- Rowe, D. (2005). Fourth Estate or Fan Club? Sports Journalism Enagages the Popular. Teoksessa S. Allan (toim.). *Journalism: Critical Issues* (s. 125–136). Open University Press.
- Ruuskanen, S. (2010). *Kuolema iltapäivällä. Postmoderni subjekti ja reaalinen iltapäiväjournalismissa*. [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7953-3>
- Ruutu, L. (2017). *"Ensin häät ja sitten jättipotti Singaporessa": naisurheilijoiden representaatioita Helsingin Sanomien urheilusivuilla 2016*. [pro gradu –tutkielma, Helsingin Yliopisto]. Helda. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201710175531>

- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *Sisällönanalyysi*. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Noudettu 1.9.2021 osoitteesta https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html
- Salwen, M. B. & Garrison, B. (1998). Finding Their Place in Journalism: Newspaper Sports Journalists' Professional "Problems". *Journal of Sport & Social Issues*. 22:1, s. 88–102. <https://doi.org/10.1177%2F019372398022001008>
- Sanoma Media Finland. (2021). *Sanoma Media Finland: Suomen suurin kaupallinen mediayhtiö*. Noudettu 30.3.2021 osoitteesta <https://www.sanoma.fi/>
- Seppänen, J. (2014). Valokuva, materiaalisuus, representaatio. *Media ja viestintä*. 37:2, s. 4–21. <https://doi.org/10.23983/mv.62859>
- Seppänen, J. & Väliaverronen, E. (2012). *Mediayhteiskunta*. Vastapaino.
- Sugden, J. & Tomilson, A. (2007). Stories from planet football and sportsworld. Source relations and collusion in sport. *Journalism Practice*. 1:1, s. 44–61. <https://doi.org/10.1080/17512780601078860>
- Sund, E. (2005). Urheilu on. Omistamisesta olemiseen. *Agon* 4:3, s. 14–17.
- Suomen Aikuisurheiluliitto. (2021). *Mitä on aikuisurheilu?* Noudettu 30.4.2021 osoitteesta <https://www.saul.fi/liitto/hae-jaseneksi-info/>
- Suomen Urheiluliitto. (2021, 24. helmikuuta). *Suomen EM-hallijoukkue nimettiin: Nezir, Mäkelä ja Kemppinen kärkinimet talven tilastoissa*. Noudettu 30.3.2021 osoitteesta <https://www.yleisurheilu.fi/uutinen/suomen-em-hallijoukkue-nimettiin-neziri-makela-ja-kemppinen-karkinimet-talven-tilastoissa/>
- Toffoletti, K. & Thorpe, H. (2018). Female athlete's self-representation on social media: A feminist analysis of neoliberal marketing strategies in "economies of visibility". *Feminism & Psychology*. 28:1, s. 11–31. <https://doi.org/10.1177%2F0959353517726705>
- Tolvhed, H. (2015). *På damsidan. Femininitet, motstånd och makt i svensk idrott 1920–1990*. Makadam förlag.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi. (Alunperin julkaistu 2002).

- Turtiainen, R. (2012). *Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin – Digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa*. [väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-5176-5>
- Turtiainen, R. (2020). Naisten jalkapallon MM-kisat mediaurheilun tasa-arvon suunnan näyttäjinä. *Liikunta ja tiede*. 57:2, s.38–41. Noudettu 25.8.2021 osoitteesta <https://research.utu.fi/converis/portal/detail/Publication/47363870>
- Turtiainen, R. & Kolamo, S. (2020). Serena Williams – Urheilija-aktivisti postfeministisen urheilukulttuurin aikakaudella. *Kulttuurintutkimus* 37:3–4, s.128–134. Noudettu 9.9.2021 osoitteesta <https://journal.fi/kulttuurintutkimus/article/view/99404>
- Törrönen, J. (2010). Kuvaus, näkökulma, ääni: Representaatioiden analyysi empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. Teoksessa T. Knuutila & A.P. Lehtinen (toim.). *Representaatio – Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi* (s. 276–304). Gaudeamus.
- Ukkola, S. (2021, 5.elokuuta). *Kolumni: Transurheilijat muuttavat naisurheilua peruuttamattomasti*. Iltalehti. Noudettu 9.9.2021 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/59c87888-587a-48b8-a6df-cd055289327a>
- UN Women Suomi. (2021, 5. heinäkuuta). *Intersektionaalinen feminismi: Mitä sillä tarkoitetaan ja miksi se on tärkeää juuri nyt?* Noudettu 21.9.2021 osoitteesta <https://unwomen.fi/yleinen/intersektionaalinen-feminismi-mita-silla-tarkoitetaan-ja-miksi-se-on-tarkeaa-juuri-nyt/>
- Virtapohja, K. (1998). *Sankareiden salaisuudet. Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä*. Atena.
- Vuori, J. (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Noudettu 21.9.2021 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodit/laadullinen-sisallonaalyysi/>
- Whannel, G. (1998). Reading The Sports Media Audience. Teoksessa L. A. Wenner (toim.). *MediaSport* (s. 221–232). Routledge.
- Yläjärvi, E. & Ubaud, A. (2018, 8. maaliskuuta). *Naisten osuus HS:n jutuissa on kolmannes, ja se on liian vähän – Sitoudumme edistämään tasa-arvoa, laskuri kertoo HS:n*

tilanteen reaaliajassa. Helsingin Sanomat. Noudettu 9.9.2021 osoitteesta
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005594582.html>